

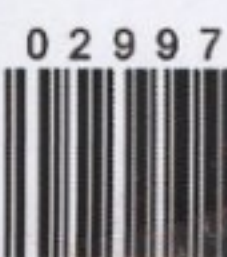
www.politikin-zabavnik.rs

ПОЛИТИКИН

БИН	2.40	KM
Македонија	75.00	ДЕН
Словенија	2.09	EUR
Сverige	28.00	SEK
USA	3.50	USD
Hrvatska	15.00	KN
Црна Гора	1.20	EUR

ISSN 0032-339-x

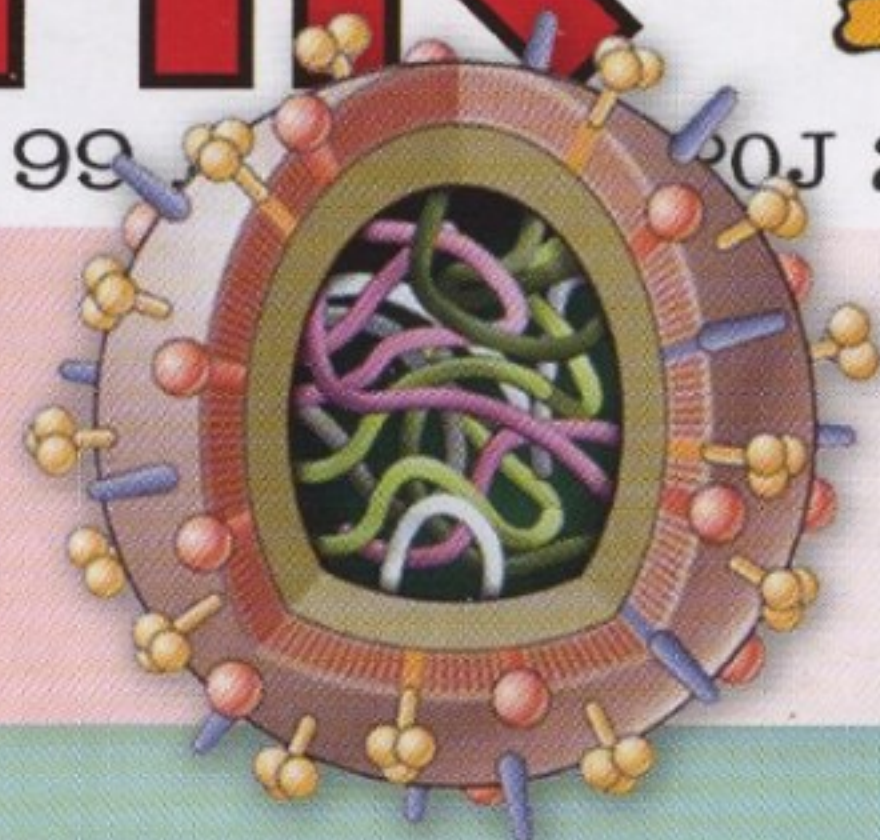
PRINTED IN SERBIA

ЗАБАВНИК

17. 7. 2009. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXXI • ЦЕНА 99 ДЕНА • ПОЈ 2997

ОЛУЈА У ПЛУЋИМА

КЕМП
ЉУБАВ ПРЕМА
ПРЕТЕРАНОМ

За све од 7 до 107!

ПРОБАЈ ОВО!

Гроф Сава
саветник руских
царева

КАД КАЖЕШ
БУМБАР...

Фирма

Веровали или не!

БОЛНИЦА „КВИНТЛЕНД“ У КОЈОЈ СУ РОЂЕНЕ ПРВЕ ПЕТОРКЕ КОЈЕ СУ ПРЕЖИВЕЛЕ, ДЕЦЕНИЈАМА ЈЕ НАЈПОСЕЂЕНИЈЕ КАНАДСКО ТУРИСТИЧКО ОДРЕДИШТЕ ПОЧЕВ ОД ЊИХОВОГ РОЂЕЊА 1934. ГОДИНЕ.

ПАС МЕШАНАЦ, „ИСПИТИВАЧ“, ЖИВЕО ЈЕ 16 ГОДИНА ТУМАРАЈУКИ ДЕПОНИЈАМА МОНТАНЕ, ИЗМЕЂУ КОРОЗИЈОМ ЗАХВАЋЕНИХ УРЕЂАЈА, НЕПЛОДНЕ ЗЕМЉЕ И ЗАГАЂЕНЕ ВОДЕ.

830 МЕТАРА ИЗНОСИ УДАЉЕНОСТ СЕДМЕ РУПЕ НА ГОЛФ ТЕРЕЊУ САТСУКИ У ЈАПАЊУ, ШТО ЈЕ НАЈВЕЋА УДАЉЕНОСТ РУПЕ НА СВЕТУ.

7-3 GRAZIANO

© 2005 Ripley Entertainment Inc.

Dist. by United Feature Syndicate Inc.

ЈЕСТИ ли већ чули да...

... на Страдуну, у Дубровнику, 1317. године отворена је прва апотека у Европи ■

... укупна површина одбачених пластичних кеса у Србији износи 240.000 квадратних километара дневно ■

... сваког минута на Земљи се секу шуме величине фудбалског терена ■

... електрични сом који живи у водама Африке, може да произведе напон од 350 волти како би онеспособио плен или се одбранио од насртљиваца ■

... пирографија је сликање ватром на дрвету, кожи, слоновој кости, када се површина јаче или слабије нагори и исцртава усијаним шиљком ■

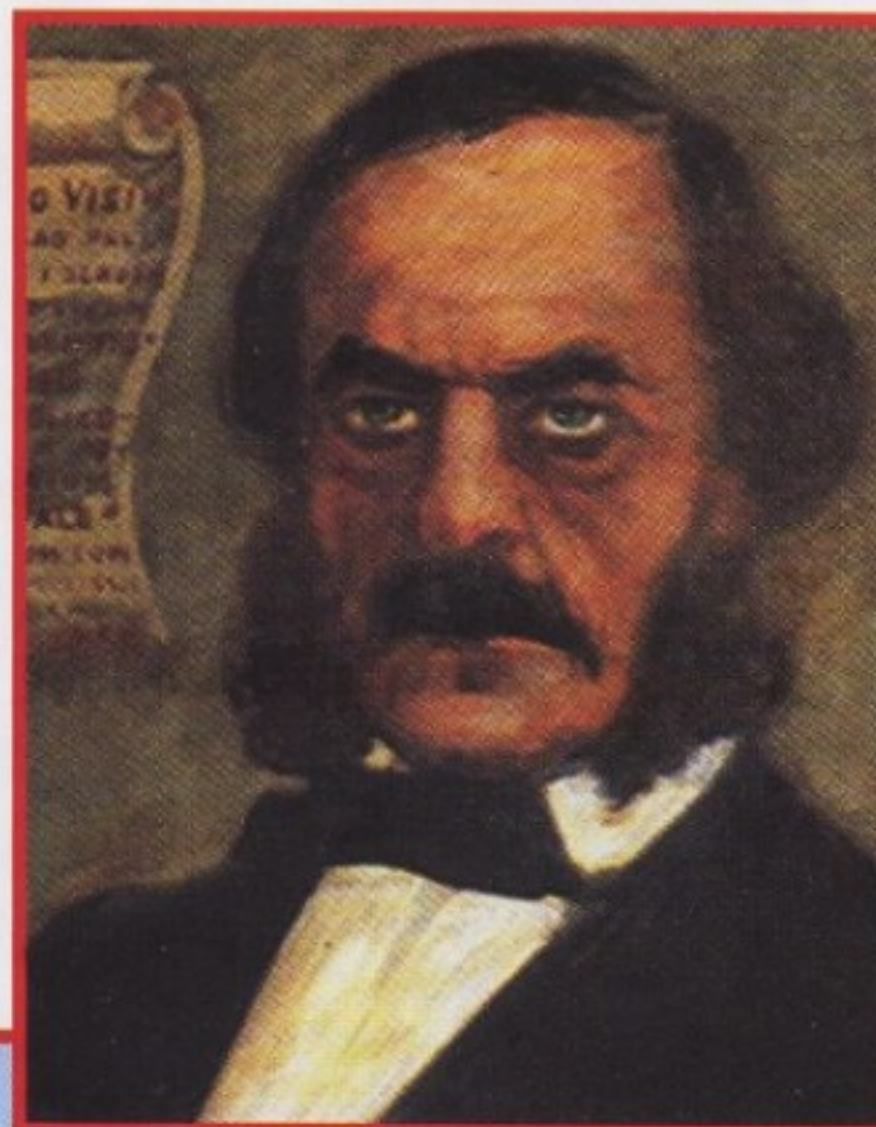
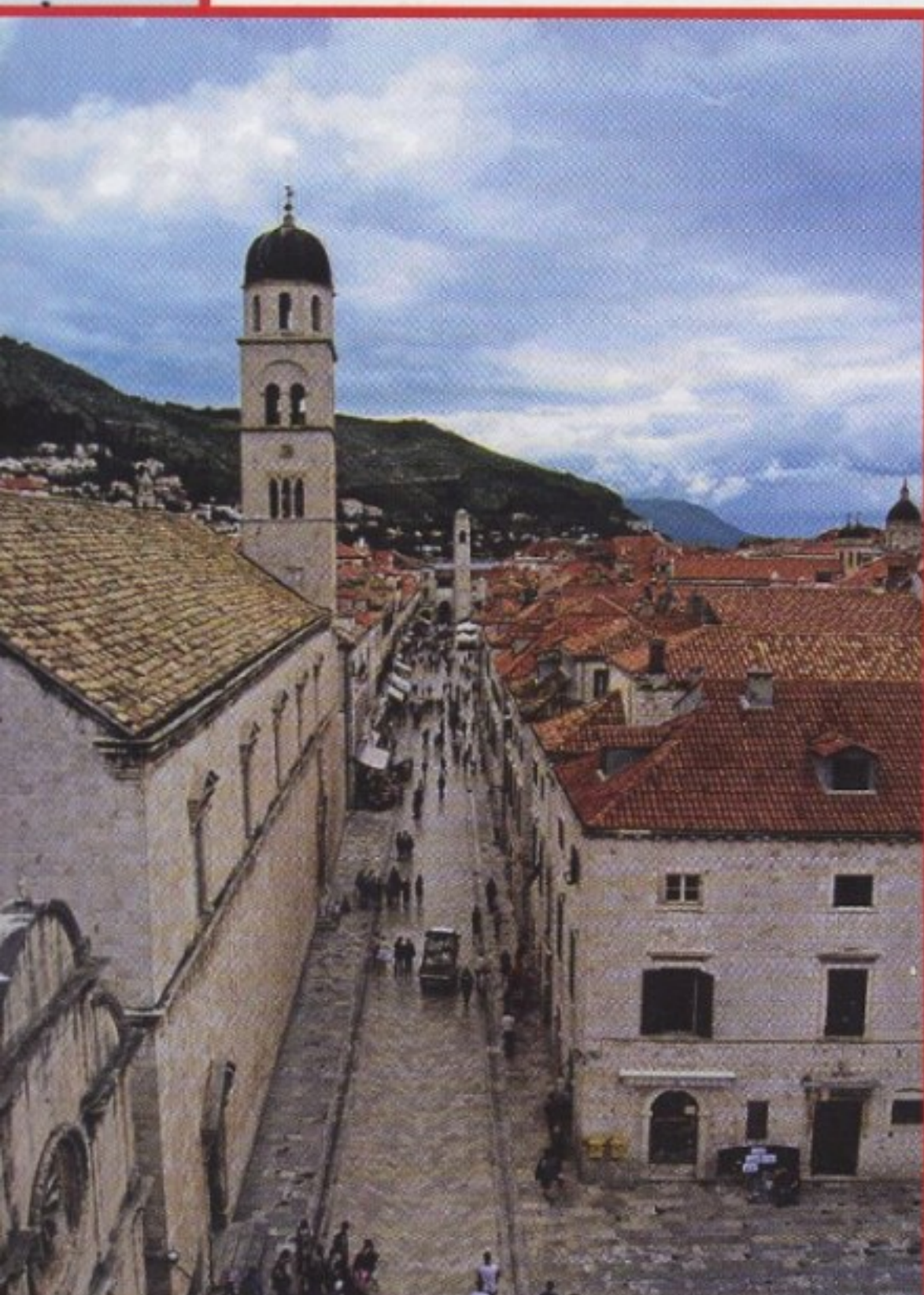
... „Сребрна“ свадба слави се после двадесет пет, „златна“ после педесет, а „дијамантска“ после шездесет година брака ■

... Иван Висин, поморски капетан из Прчања, Бока Которска, 1852. године на свом једрењаку „Сплендидо“ опловио је свет ■

... у Северној Америци крајем 19. века живело је око четрдесет хиљада узгајивача стоке – каубоја, а данас их је двоструко мање ■

... на нашој планети 2,5 милијарде људи има само десет литара воде дневно ■

... у старом Египту жене су кожу избељивале, а мушкарци су је потамњивали, а и једни и други наглашавали су вене на слепоочницама плавом бојом ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ВИ СТЕ НЕПРИЈАТЕЉ ХОГАРА
СТРАШНОГ!

ДАЉЕ МОЖЕТЕ САМО ПРЕКО НАС!!!

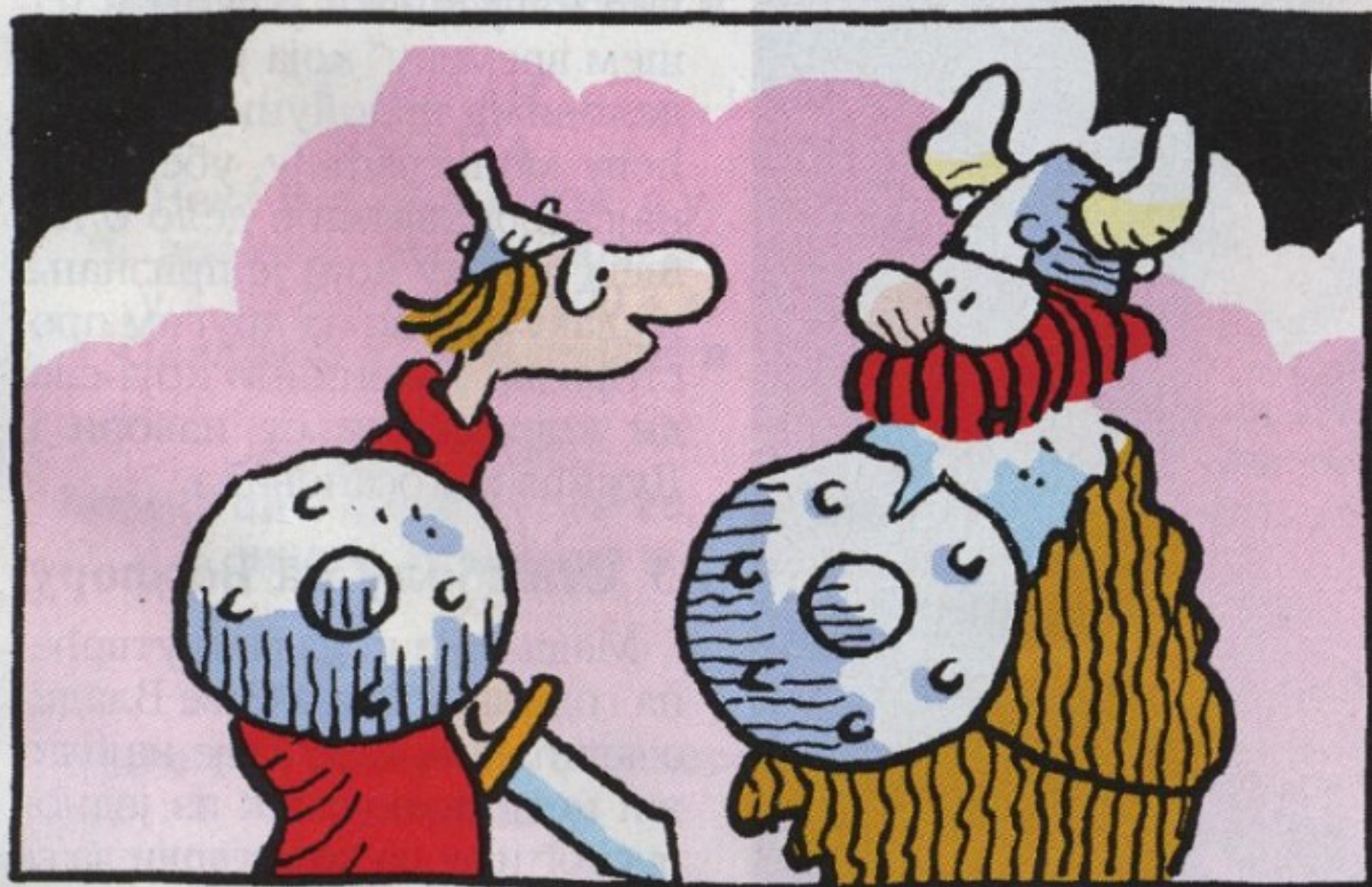
ПРЕДАЈТЕ СЕ,
ИЛИ...

ИЛИ...
ШТА?

©2009 by King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ПСССТ
ПСССТ

CHRIS
BROWNE
7-12

ИЛИ ЂЕМО МИ
ДА ОДЕМО!

КАКО СМО ОСВАЈАЛИ (БЕЛИ) СВЕТ

ГРОФ САВА,

САВЕТНИК

РУСКИХ ЦАРЕВА

Народ се често, могло би се рећи од памтивека, поштапа пословицом: Ко ће коме него свој своме! Тако некако, али само на прву лопту, могао би да се схвати несвакидашњи напор који је уложио песник и дипломата Јован Дучић. После десетогодишњег рударења по многим архивама диљем Земљиног шара, премећући документ по документ, муко трпно је склапао камичке за монографију о нама, дотад, готово непознатом делу и лицу грофа Саве Владиславића.

Наиме, по предању, Дучићи потичу од Дуке, брата Савиног оца Луке, и они су се, средином 18. века, после похаре летњиковца Владиславића у селу Јасеник код Гацка коју су починили силни бегови Ченгићи, одселили на различите стране. Дукини, потоњи Дучићи, изабрали су Требиње, а Лукини Дубровник а одатле Русију.

Наравно да није само рођачка веза утицала на песника и дипломату да одлучи да истражи све што се тада могло наћи о грофу Сави. У предговору књиге записао је, поред осталог, и ово:

„За четвртину столећа био је умешан у све важне догађаје руског царства: закључивао је војни савез с владајућим кнезом Молдавије у Јашу, мир са султаном на Пруту, конкордат с папом у Риму, пакт о пријатељству и првом и коначном разграничењу Русије и Кине с кинеским царем у Пекингу. Али је Владиславић, што је до сада остало непознато српском народу, а што је за нас најважније, био и први Србин који је још на истеку тамног 17. столећа задобио православну Русију и

Дуго је требало једном од, можда, најмоћнијих Срба 18. века да измигољи измаглици времена, шкртих докумената и распеваних предања и заузме заслужено место у нашем памћењу, али и делу повести. Руси су Владиславића одавно, с пуним правом, присвојили

Гроф Сава Владиславић, слика Драгана Стојкова на основу гравуре непознатог уметника и несвакидашње сличности с Петром Великим.

лично Петра Великог за ослобођење српства и Балкана... Он је и први поставио српски проблем у Русији као главни проблем Балкана...”

Прво издање Дучићеве монографије „Гроф Сава Владиславић” појавило се ратне 1941. године у Питсбургу, САД. Занимљиво је да је 1941. године рукопис прекуцао Пеђа Милосављевић, тада секретар наше амбасаде у Мадриду, доцније познати сликар. Пре месец дана појавила се и студија проф. др Богдана Косановића „Сава Владиславић Рагузински у свом и нашем времену” која је у неким деловима надопунила Дучићеву монографију, убедљиво најсвеобухватније дело о нашем човеку који је признања и славу стекао на другим просторима. У причици која следи коришћени су извори и Дучића и Косановића.

У Стамболу на Босфору

Мада није поуздано утврђена година рођења Саве Владиславића, чини се да је најближи истини податак из једног руског извора који тврди да се родио 25. јануара 1668. године у селу Јасеник код Гацка. Следећих седамдесет година – умро је 10. јуна 1738. године на свом имању Матокса, недалеко од Санкт Петербурга – исписаће мноштво важних поглавља у руској историји, али ће оставити и те како значајног трага у догађањима на овим просторима.

Мада је порекло лозе Владиславића обавијено велом предања, са сигурношћу се зна да су били угледна властелинска породица, као и да су Турци разорили њихова

имања. Савин отац Лука, угледан трговац, с породицом је отишао у Дубровник где је, верује се, његов син стекао завидно образовање, а постоје назнаке да се школовао и у Венецији.

Трговачко умеће као да је наследио од оца који му је, како је Сава тврдио у свом завештању, дао почетни капитал да би, крајем последње деценије 17. века, започео самосталну трговину у Цариграду а који му је, мисли се на капитал, уредно вратио. Нимало чудно с обзиром на то да је Сава врло брзо стекао завидан иметак. Многољудни и важни град на Босфору, где је свако радио за свакога и против свакога и где је умногоме (тајно) кројена судбина Европе, био је пресудан за даљи живот некадашњег наследника властелина из села Јасеник а у Херцеговини.

По Дучићу, али и Косановићу, Сава је по доласку брзо на себе скренуо пажњу Луке Барке, дубровачког конзула у Цариграду али и тајног агента руске царевине. То је време склапања (сремско) Карловачког мира (1699) и већ тада се у руским изворима помиње под надимком Рагузински. Он тргује крзном с Русима, али врло брзо успоставља везу с јерусалимским патријархом Доситејем, загонетном и моћном личношћу која је блиско сарађивала с руским двором. И док руски емисари у Цариграду немају важних вести за своје налогодавце, Сава Владиславић им их сипа као из рукава. Посебно оне везане за резултате Карловачког мировног споразума, потписаног између Отоманске империје, с једне, и Аустрије и њених савезника, с друге стране, а о чијим детаљима Руси готово ништа нису знали.

Његов први сусрет с Русијом догодио се кад је новембра 1702. године, као трговац с тајним задужењима, бродом стигао у Азив, луку на

ОСНИВАЧ ГРАДА

„Човек окретан и проницљив, природно обдарен убедљивом речитошћу“, како га је описао Захарије Орфелин у монографији о Петру Великом, гроф Сава Владиславић очигледно је био човек необичне енергије, свестрано даровит, поседник универзалних знања и вештина. Владао је латинским, италијанским, грчким, руским и турским, а у току службовања могао је понешто научити и кинески. Знао је добро класичну и италијанску књижевност, а био је вешт и на неким инструментима.

Користећи блиске односе с Петром Великим, предложио је, и успео, да с италијанског на руски преведе књигу „Краљевство Словена“ Мавра Орбинија, тада најцеловитију историју не само Срба, него и осталих балканских народа. Брига за завичај се, поред осталог, огледа и у поклонима у књигама и свештеним стварима које је слао и, понекад, сам доносио. О томе и данас сведоче ризнице Пивског манастира, Житомислић, те ризнице цркве на Топлој код Херцег Новог и цркве у Рисну.

А у време разграничавања два велика царства – руског и кинеског – Владиславић је добио право да у Сибиру, на Далеком истоку, подигне утврђења као што су Селингској и Чиконској, а на Свету Тројицу 1717. године основао је град Тројицкосавскиј у коме је саградио и цркву посвећену светом Сави ■

Петар Велики, цар који је за Русију изборио место међу европским силама.

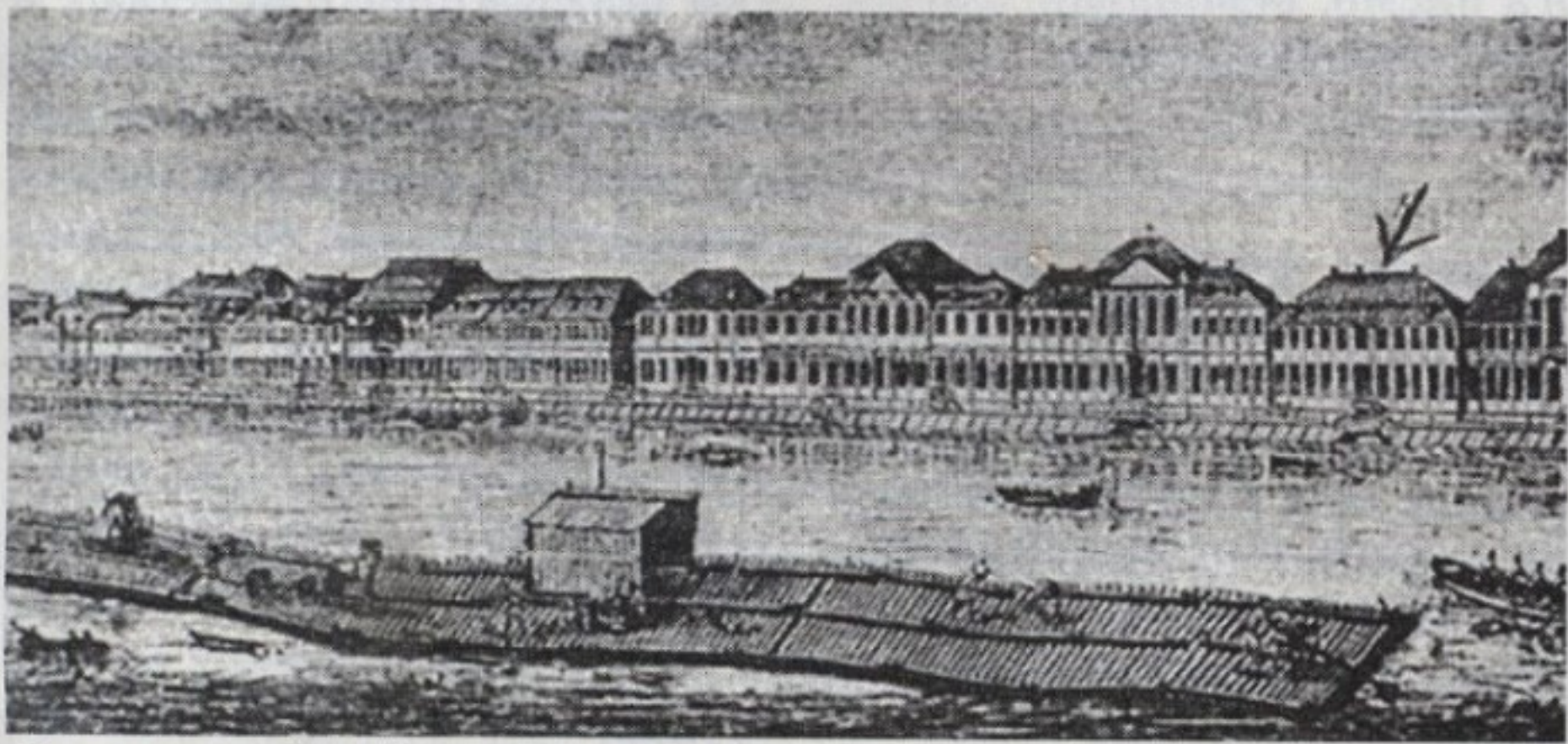
Црном мору у коју је цар Петар Велики полагао велике наде. С тог пута цару доноси и важан документ „Тајни опис Црног мора“. Руски самодржац, с којим се у војном логору Шлисебург лично упознао у јулу наредне године, даје му прву „пожалевну грамоту“, односно право на слободну трговину и на копну и на мору, што је ретко ком странцу било дозвољено. У њој га назива „илирским племићем“. Руски извори су касније, шало-озбиљно, приметили да је Сава „учио цара како се тргује“, али му давао и корисне савете о градњи бродова. Пут ка богаћењу био му је попљочан невероватним могућностима.

Петар широке руке

„Илирски племић“ се ускоро враћа у Цариград као трговац свим и свачим, али и као човек који је познавао све тајне и интриге на турском двору и око њега, што је било од непроцењиве важности плановима Русије која је била на путу да се утврди од Балтика до Црног мора. Руски изасланик на Порти гроф Толстој, чукундеда чувеног писца Лава, шаље у отаџбину и ове речи:

ОТАЦ ПРВЕ РУСКЕ ИНФЛАЦИЈЕ

У време кад је Турска објавила рат Русији и спремала се на поход на реку Прут, цар Петар Велики био је на мукама јер више није знао како да наметне нови порез већ различитим дажбинама преоптерећеном становништву. Цареви саветници дуго су мозгали како да сакупе новац неопходан за предстојећи рат, а онда је, по речима Јована Дучића, Сава Владиславић почетком 1711. године поднео предлог насловљен „Како да се испуни државна благајна за потребе садашњег рата“. Био је мишљења да се монети повећа приход тиме што би њена тежина била смањена за десет одсто по комаду. Цар је ово прихватио оберучке и издао налог да се тако поступи. Године 1712. искована је бакарна монета која је већ наредног лета преплављивала пијаце и из оптицаја истерала сребрну ■

Стрелицом је обележен дворца Саве Владиславића у Санкт Петербургу, данас у саставу чувеног Ермитажа.

Абрам Петрович Ханибал,
Пушкинов прадеда.

„Благодарећи љубави Саве Владиславића, имам таквих пријатеља који могу брзо сазнати тајне на Порти и мени их саопштити.”

Године 1708. Сава се коначно сели у Москву и уз додатне, још детаљније, описе утврда и градова на обалама Црног мора, Петру на дар доводи и три црнопута дечака – роба купљена на пијаци у Цариграду. Један од њих ће постати прадеда Александра Пушкина (видети оквир!). Заузврат, цар му поклања велику кућу у Москви, на реци Покровки, дарује му нове трговачке повластице као и 325 рубаља за личне годишње издатке. Уз то је и званично примљен у Амбасадорску канцеларију, угледну установу задужену за дипломатске везе са светом.

Важну улогу за Русију, али и за себе, Сава је одиграо наредне године, у време велике победе над Швеђанима код Полтаве. Успешно је уприличио снабдевање руске војске користећи воловске запреге по непроходним путевима. У знак захвалности Петар Велики га је наградио новим имањима, даровао му дворца у Петербургу, на Неви, близу зграде Адмиралитета. И не само то, добио је и чин дворског саветника за источна питања. Постао је једна од најугледнијих и најутицајнијих личности велике земље.

Превремена смрт папе

Мада дворски саветник за источна питања, Сава Владиславић је, мало-мало, гледао према западу, Балкану и свом завичају. Кад је Русија (1711) одлучила да објави рат Турској, пало му је на ум да и бал-

Александар
Сергејевич
Пушкин,
портрет
Ореста
Кипреноског.

АРАПИН ПЕТРА ВЕЛИКОГ

„Арапчад” као поклон цару Петру на једном од цариградских тргова купио је Сава Владиславић, 1705. или 1706. године. Једном од њих тројице било је суђено да постане царев миљеник и усвојеник. Петар га је покрстио у православље, преименовавши га од Ибрахима у Абрама, дао му очево име по себи а презиме по славном картагинском војсковођи Ханибалу – Абрам Петрович Ханибал. Као царев љубимац, Абрам се школовао за војног инжењера у Француској, учествовао у рату против Шпаније, да би по повратку у Петербург каријеру остваривао у руској војсци. Једно време је био предавач математике и цртања у провинцијској техничкој школи. Недуго после Петрове смрти прогнан је у Сибир, али га је одатле спасао Сава Владиславић, по повратку из Кине.

Како пише Богдан Косановић, није поуздано да ли је овај Пушкинов прадеда по мајчиној линији био пореклом из Етиопије (како се раније мислило) или из садашњег Камеруна, односно Судана, како то тврде новији извори. Извесно је да је Абрам најпре био ожењен једном Гркињом коју је уз велики скандал отерао због неверства. С другом женом имао је шесторо деце, а Пушкинова мајка била је кћи Осипа, његовог другог сина. Већ крајем 18. века Ханибали су русификовани.

Нажалост, Пушкин није стигао да заврши роман „Арапин Петра Великог” из кога бисмо, вероватно, сазнали још више занимљивости о овом царском „поклону” грофа Саве Владиславића ■

канске хришћане укључи у овај сукоб. У Црну Гору је упутио двојицу прерушених руских официра с циљем да убеди владика Данила и остане прваке да се, кад крене рат Русије и Турске на Црном мору, дигну на устанак, верујући да ће и остали прихватити ту искру и коначно се ослободити многовеког ропства. Лепа замисао с тужним крајем.

Наиме, Руси су на реци Прут, углавном због неспремности и самоуверености, морали да на брзину склопе мир и на цедилу оставе устанике на Балкану које су казнене јединице Нуман-паше Ћиприлића потукле до ногу.

Од 1716. до 1722. године Сава Владиславић борави у Западној Европи, углавном

Иван Абрамович Ханибал,
Пушкинов деда.

у Венецији и Риму, а на хитан позив Петра Великог накратко му се придружује у Паризу. Углавном набавља робу неопходну Русији која је хитала да се приближи Европи, али обавља и осетљиве дипломатске задатке по налогу самог цара. Преговоре о склапању конкордата с папом Клементом XI о коначном уређењу положаја римокатоличке цркве у Русији успешно је завршио, али је сам чин потписивања спречила изненадна смрт верског поглавара.

У Италији је боравио и да би за нову руску престоницу, односно двор набавио најбоља могућа уметничка дела која данас, махом, засе просторије гласовитог Ермитажа. У Италији, заправо у Венецији, где је добио још једну титулу грофа, оженио се Вергилијом Тревизан, младом девојком из патрицијске куће од које је био старији тридесет година.

У Дубровнику, коме се вратио после много година, Сенат му је доделио титулу грофа, тако му и званично признајући не само племићко порекло него, повећма, и многе заслуге којима је задужио град – републику. Ипак је отишао разочаран пошто му Дубровчани, без обзира на молбу самог руског цара, нису дозволили да ту подигне православну богомољу за последње дане своје мајке Симе, у монаштву Теофаније. Повео ју је са собом у Русију.

Смрт Петра Првог Великог (1725) није много пољуљала утицај Саве Владиславића у

Русији. Напротив. Нова царица Катарина Прва послала га је у Кину као специјалног амбасадора са задатком да с овом многољудном земљом коначно утврди границу дугачку око шест хиљада километара. И ту је показао несвакидашње дипломатско умеће, о чему, поред осталог, сведочи и његов рукопис намењен руском двору под насловом „Тајни извештаји о сили и ситуацији кинеског царства“.

Граничар два царства

После на стотине састанака, уз мноштво перипетија, игара нерава, чак и директних претњи, Владиславић је успео и у овом послу. Споразум је потписан 5. априла 1728. године, на пограничној

реци Бури. Управо на месту где је, годину дана раније, гроф Сава поставио велики дрвени крст с натписом: „Крст Божији, знак границе између руског и кинеског царства, постављен 1727. године, јуна 26. дана.“ Ондашња граница не разликује се много од садашње.

Након повратка царица му је даровала дворца своје мајке (сада једна од зграда чувеног музеја Ермитаж у Санкт Петербургу), окитила га орденом Александра Невског али и унапредила у „тајног саветника“. Али, више није било времена за уживање у новим признањима.

Пред крај живота, једна за другом, умрле су му све три кћери из брака с Вергилијом

Тревизан, која се вратила у Венецију. Неки извори наводе да је пре њега на онај свет отпутовао и син му Лука, рођен у историји непознатом претходном браку. Уз то, пропадало је и његово дуго стицано богатство, а има све

дочанстава да је утеху све више тражио у пићу. Умро је 10. јуна 1738. године, а сахрањен је поред мајке и кћерки у Благовештањској цркви у Лаври Александра Невског у Санкт Петербургу. Остатак имања неравномерно је завештао синовцима, а Мојсију Ивановићу, једном од њих, тестаментом је наложио „да пошаље у српске земље два сандука словенских књига“ ■

Петар Милатовић

Бронзани гроф Сава у Сремским Карловцима, рад вајара Ђорђа Лазића Ђапше

Панорама Лавре Александра Невског у Санкт Петербургу где је сахрањен Сава Владиславић

БРОНЗАНИ ПОВРАТАК ИЗ ЗАБОРАВА

У оквиру ширег научно-културног пројекта руске владе створен је фонд „Путевима Петра“, с циљем очувања култа и духа чувеног владара Петра Великог. У оквиру тог пројекта, али захваљујући и локалним иницијативама, име грофа Саве Владиславића и споменички ће повезати четири града. Тако је недавно, 13. јуна, у Сремским Карловцима, месту у које је слао књиге и учитеље за оснивање прве српске школе, подигнута његова биста, рад академског вајара Ђорђа Лазића Ђапше. Идентична ће, 21. септембра, бити постављена у завичајном Гацку. Бронзани гроф стићи ће и на кинеску границу, у републику Бурјатију, а за наредну годину планиран је и споменик у Санкт Петербургу, где је умро и где му почивају земни остаци, а у међувремену ће, крајем ове године, бити постављена и спомен-плоча у Благовештањској царској гробници у Санкт Петербургу, где је сахрањен ■

КАД ВИРУСИ
ПУТУЈУ

ОЛУЈА У ПЛУЋИМА

**Ако сте
забринуте због
тренутне
пандемије
свињског грипа,
вреди се
подсетити да је
пре деведесет
година
човечанство
преживело много
погубнији напад
вируса – шпанску
грозницу**

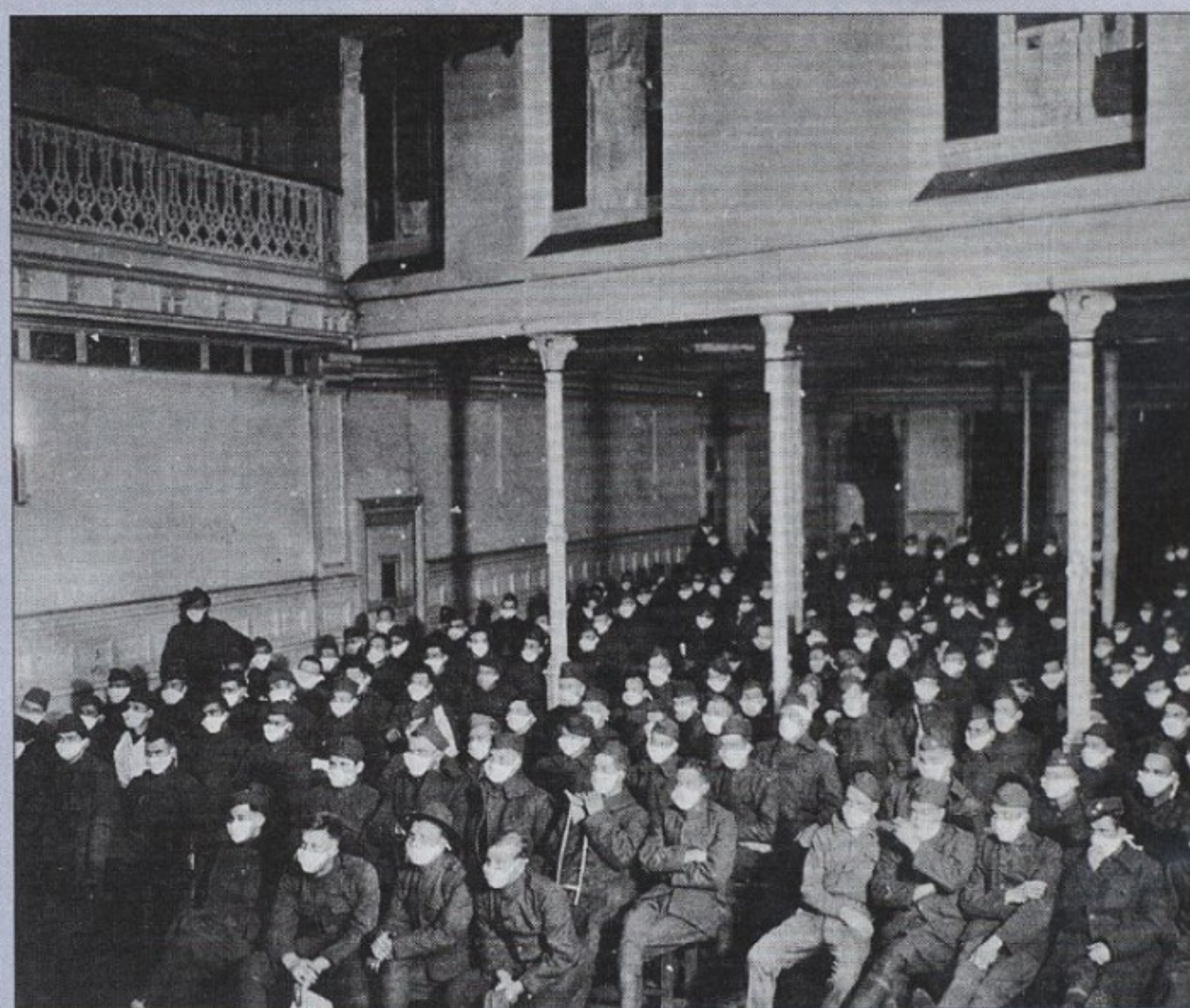
Вирус шпанске грознице

Епидемија шпанске грознице, односно грипа (*La Gripe Española*, *La Pesadilla*), почела је при крају Првог светског рата, 1918. године. Од ње је умрло између двадесет и педесет милиона људи. Значи, усмртила је два до три пута више људи него рат, била кобнија од чувене епидемије куге из 14. века и за 25 недеља однела више живота него сид за 25 година!

Познато је да уобичајене врсте грипа могу да буду опасне за особе слабог здравља, одојчад или старе људе. Међутим, шпански грип био је нарочито погубан за младе и здраве особе. Ова његова особина била је велика тајна све донедавно. Најчешће би за само неколико сати онеспособио жртву, а већ током наредног дана она би подле-

гла због изузетно тешког запаљења плућа. Нажалост, и поред овако брзе смрти болест се проширила на читав свет. Догодила се најгора пандемија у историји (пандемија – од грчког „пан” и „демос” – сви људи). Пошто је оставила пустош, шпанска грозница се повукла у јуну 1920. године, исто тако нагло као што се појавила.

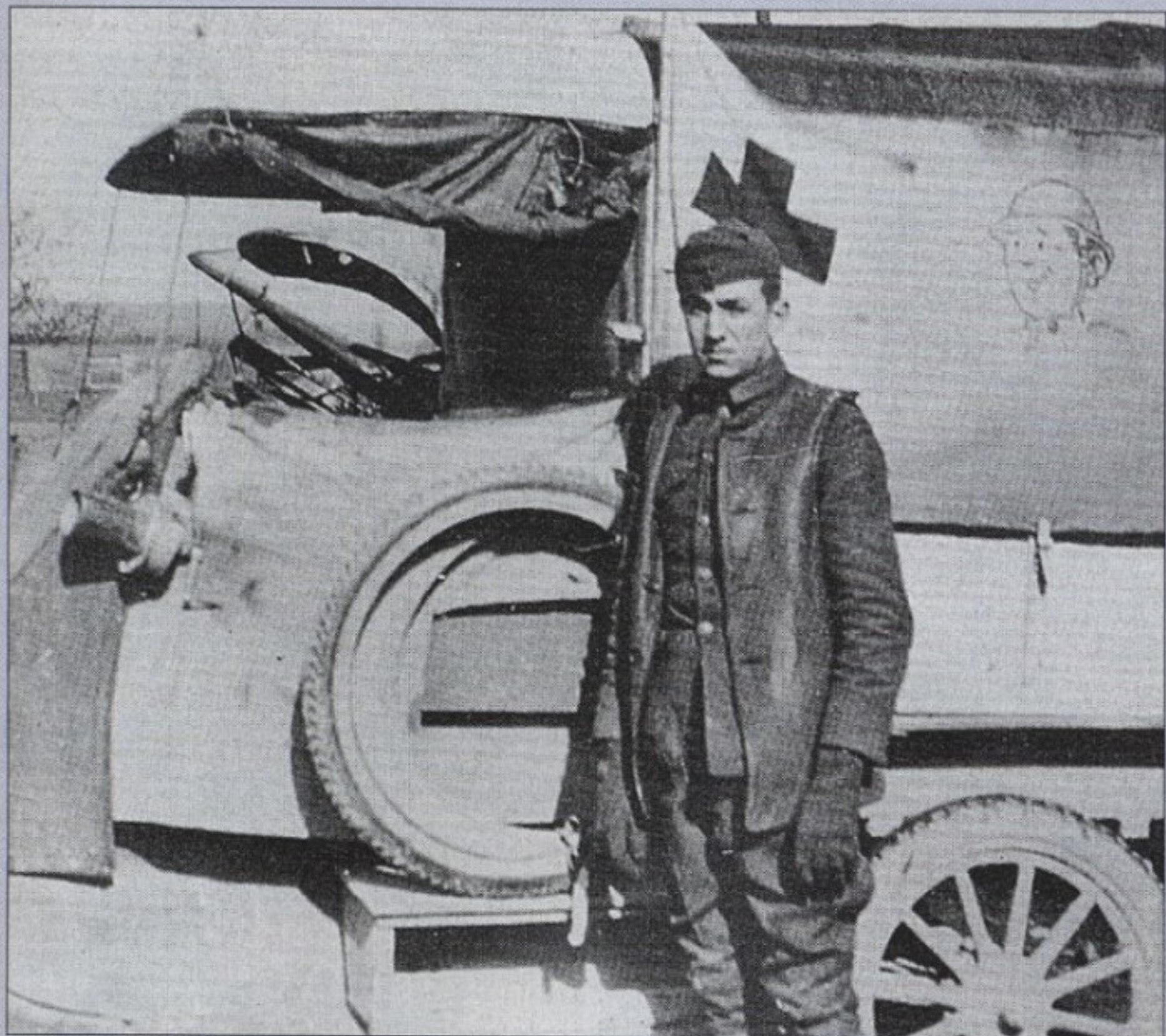
Упркос имену, није настала у Шпанији. Верује се да је у поход по свету кренула из америчких војних база и проширила се прво по Европи када се Америка укључила у рат. Само место настанка заразе била је највероватније област Хаскел у Канзасу, позната по узгоју свиња, живине, стоке и по житарицама, где се грип појавио у јануару 1918. године. Зато су се, 4. марта исте године, јавили први случајеви

Рањеници и болесници носе заштитне маске док гледају филм у једној америчкој војној болници у Француској.

ПОДТИКНИ
ЗАБАВНИК

17. 7. 2009.

Крајем Првог светског рата Волт Дизни је био добровољац, возач Црвеног крста и један од оних који су преживели шпанску грозницу.

обољења међу војницима у оближњем регрутном центру – бази Форт Рајли. Разболело се 107 војника. Прекоманде војске у друге базе пренеле су грип даље. Зараза се касније проширила на читаву Северну Америку, Европу, Азију, Африку, чак на арктички појас и до Тихог океана. Ратна дејства само су помогла у томе – односно дотур хране, технике и трупа на фронт. Ширењу грипа посебно је погодивала дуготрајна рововска борба у западној Европи.

Назив шпански грип (грозница) настао је када се зараза из Француске пренела у Шпанију, где је оболело више милиона људи. Али, Шпанија није била у рату, ни њена штампа под цензуром. Зато се нису криле вести о погубној болести, што би иначе могло лоше да утиче на борбени морал војске. У савезничким земљама у почетку је било другачије јер се помишљало да се Немачка, после хемијског, одлучила за употребу непознатог – биолошког оружја.

Питања без одговора

Шпанска грозница променила је начин живота многих људи. Заштитне маске од газе постале су неопходне и јавно су дељене. Чак ни у трамвај није могло да се уђе без њих. Отворени су многобројни карантини, а у неке градове могло је да се уђе само с посебном пропусницом. Сахране су биле ограничене на само 15 минута, болнице су постале тесне. Пуниле су се таквом брзином да се јавила несташница лекара, па су и студенти медицине морали да напусте факултетске клупе како би по-

магали у болницама. Појавила се и велика потражња мртвачких сандука па и гробара.

Од шпанске грознице умрло је најмање седам милиона Индијаца, 700.000 Американаца, 400.000 Француза, 260.000 Јапанаца, 250.000 Британаца... И неке познате личности биле су њене жртве: бразилски председник Алвеш, француски песник Аполинер, Едмон Ростан, аутор комада „Сирано де Бержерак“, песник и новинар Џон Рид, кћерка Сигмунда Фројда и мајка Рандолфа Херста... Болест су преживели етиопски владар Хајле Селасије, амерички председници Вудро Вилсон и Френклин Рузвелт, немачки цар Вилхелм II, Волт Дизни...

Сем шпанске грознице, у 20. веку догодиле су се још две пандемије – азијски грип (1957–1958) и хонгконшки грип (1968–1969). У току је нова коју називају свињски грип. Па, зашто је само шпанска грозница била тако погубна? И, може ли се нека нова пандемија изродити у нешто слично? То су питања и бојазан на које епидемиолози непрестано траже одговоре.

Да бисмо боље разумели пред каквим задатком се налазе, подсетимо се донекле шта су вируси и по чему се вирус грипа разликује од осталих. Вируси су пакетићи генетског материјала обавијени беланчевинастим омотачем (капсидом). Честица грипа приближно је лоптастог облика с пречником од око 100 nm, чији се омотач састоји од две главне беланчевине – хемаглутинаина (H) и неураминидазе (N). Кад вирус продре у ћелију домаћина, он натера њен меха-

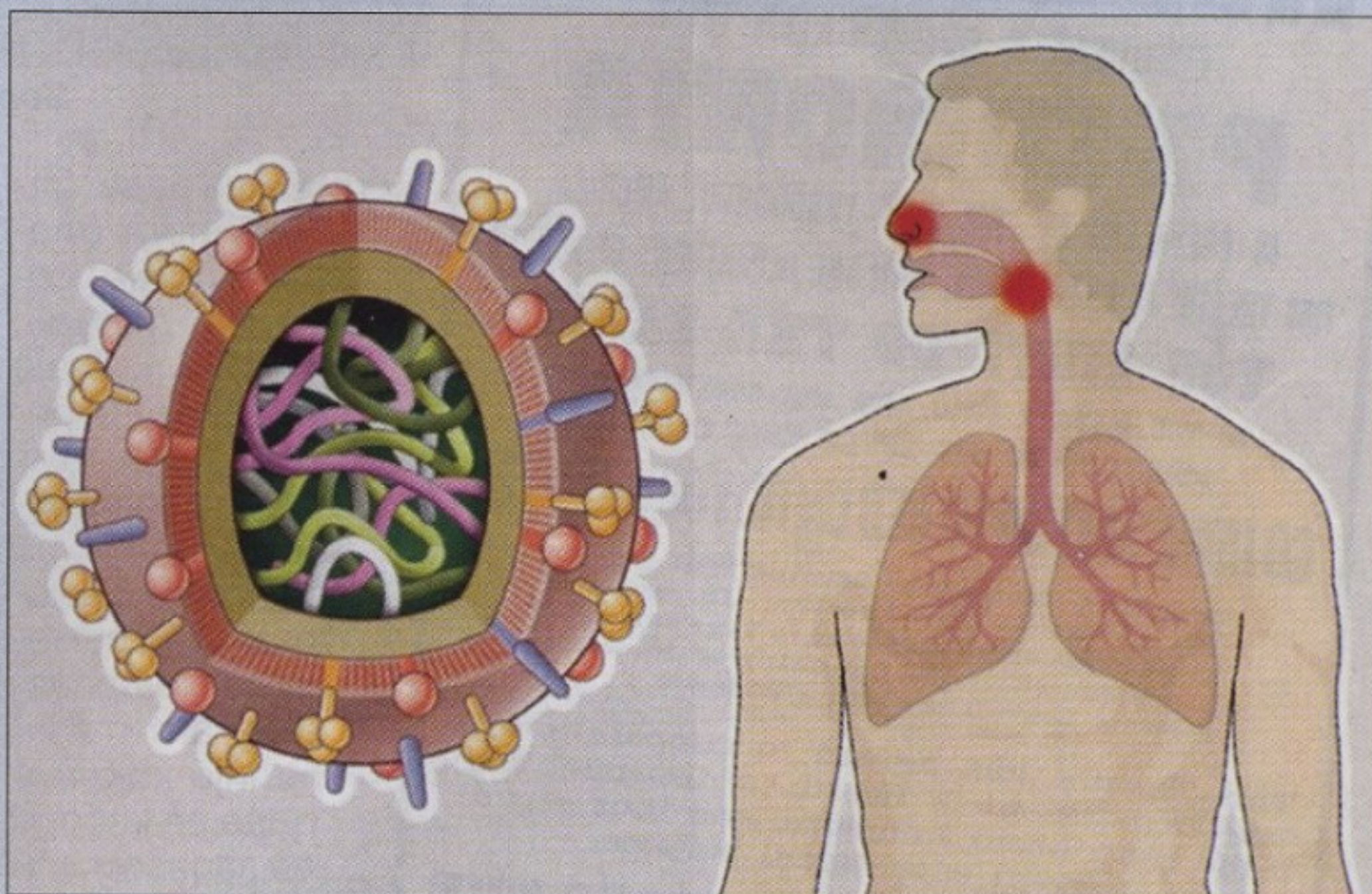
низам да ради за њега и производи нове вирусе уместо нормалних ћелија. Хемаглутинин омогућава везивање вируса и његов улазак у ћелију. Неураминидаза му у томе помаже разређујући заштитну слуз. Она је и катализатор за ослобађање нових вируса из заражених ћелија. Ове две беланчевине служе као одреднице за подтип неког вируса. Постоје 144 могуће комбинације.

Како се (од)брани

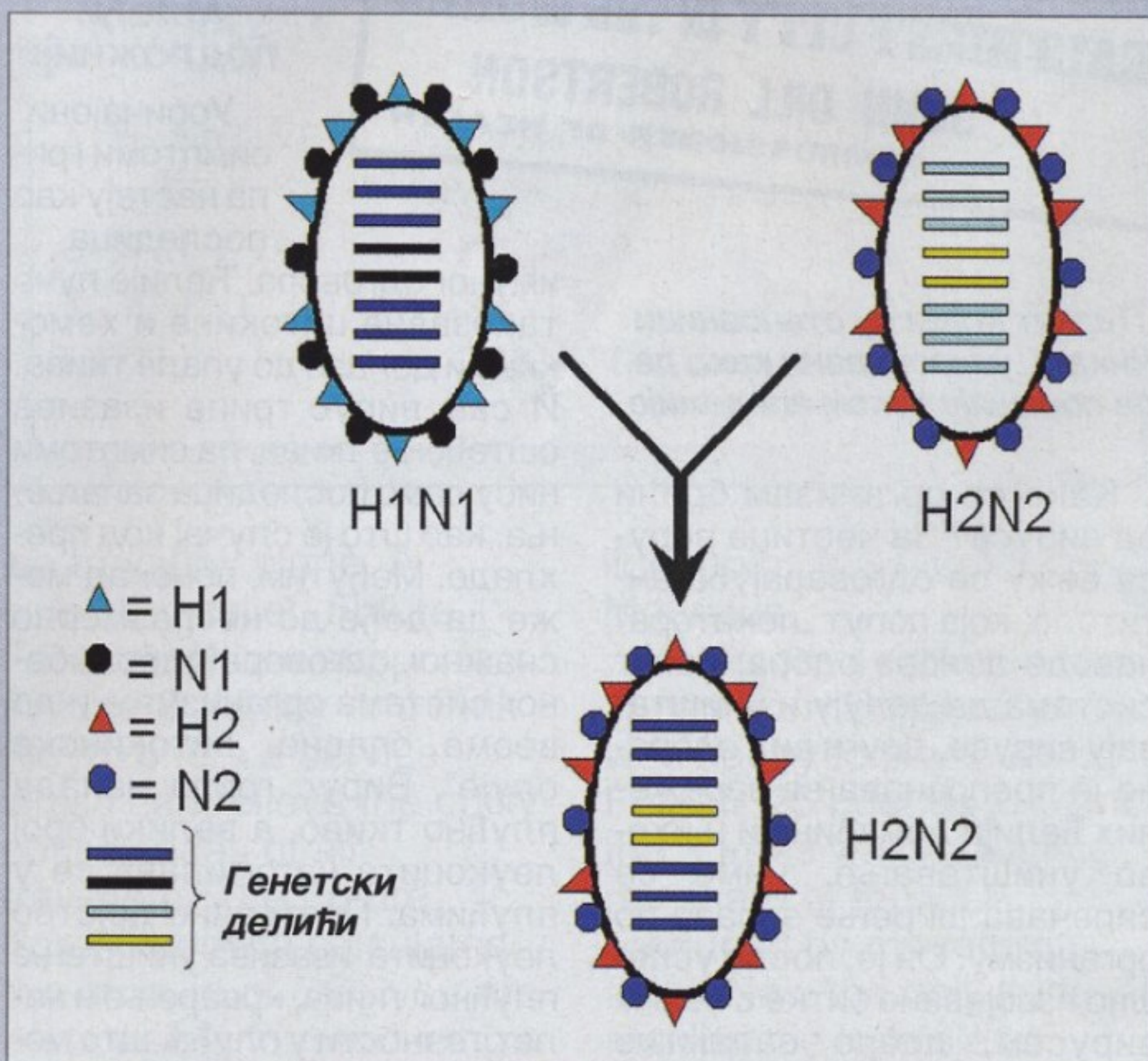
За вирусе грипа типа А особено је да је њихова једнострука РНК издељена на осам пакетића. Управо ова испарчаност чини их оним што јесу – непредвидивим и понекад врло опасним противницима човека. Јединим који могу да изазову пандемију. Јер, ако два вируса грипа А истовремено заразе једну ћелију, могу настати сасвим нови вируси који су смеша генетских де-

лова оба вируса. Ова појава названа „премештај генетског материјала“, антигенски померај (енг. antigenic shift), омогућава прелазак вируса грипа с једне животиње на другу (укључујући човека). Под антигенима се подразумева све оно што изазива одговор нашег одбрамбеног система. У овом случају то су беланчевине на површини вируса, HA и NA антигени. Захваљујући поменутој појави и мутацијама, вируси грипа непрестано се мењају и зато нас увек нападају донекле или сасвим нови вируси. Мутације изазивају мале промене (ова појава назива се antigenic drift). У том случају стечена отпорност, имунитет, биће донекле делотворна, па јачина болести и брзина њеног ширења неће бити нарочито велики.

Међутим, ако дође до премештања, односно узајамног мешања генетског мате-

Изглед уобичајеног вируса и места која су прва на удару.

Мешањем беланчевина и генетских делића два вируса грипа може да настане сасвим нови вирус.

ријала више вируса, антигенског помераја, могу да настану потпуно нови вируси. На пример, да се без посредника помешају људски H1N1 и птичји вируси грипа H2N2, као што је био случај код азијског грипа. Могуће је да вирус са птице прво пређе на неку другу животињу, па тек онада на човека. Када настане људски вирус грипа с потпуно новим антигенима, сви су подложни оболевању и нови грип може да се шири без ограничења. Најновији, такозвани свињски грип, јесте H1N1 вирус. Он је својеврстан хибрид, односно смеша птичјег, свињског и хуманог H1N1 грипа. Мексичке свиње послужиле су као посредник, лонац за кување сва три.

Болнице су биле претесне да приме све оболеле.

INFLUENZA

FREQUENTLY COMPLICATED WITH PNEUMONIA

IS PREVALENT AT THIS TIME THROUGHOUT AMERICA.
THIS THEATRE IS CO-OPERATING WITH THE DEPARTMENT OF HEALTH.
YOU MUST DO THE SAME
IF YOU HAVE A COLD AND ARE COUGHING AND SNEEZING. DO NOT ENTER THIS THEATRE
GO HOME AND GO TO BED UNTIL YOU ARE WELL

Coughing, Sneezing or Spitting Will Not Be Permitted In The Theatre. In case you must cough or sneeze, do so in your own handkerchief, and if the Coughing or Sneezing Persists Leave The Theatre At Once.

This Theatre has agreed to co-operate with the Department Of Health in disseminating the truth about Influenza, and thus serve a great educational purpose.

HELP US TO KEEP CHICAGO THE HEALTHIEST CITY IN THE WORLD

JOHN DILL ROBERTSON
COMMISSIONER OF HEALTH

Плакат којим су становници Чикага упозоравани како да се понашају током епидемије.

Како се организам брани од вируса? За честице вируса вежу се одговарајућа антитела, која попут „локатора“ наводе делове одбрамбеног система да делују и уништавају вирусе. Други вид одбране је препознавање заражених ћелија домаћина и њихово уништавање, чиме се спречава ширење заразе по организму. Он је, после успешно извојеване битке с неким вирусом, добро запамтио свог противника. И ако се поново сретне с њим, наш одбрамбени систем зна шта десет

треба да ради. Зато је болест блажа или до ње уопште не долази. Тешкоћа настаје кад се имуни систем први пут среће с одређеним вирусом, па је потребно много више времена да се произведу антитела, ћелије које могу да се изборе са заразом или вакцина.

Млађи подложнији

Уобичајени симптоми грипа настају као последица

имуног одговора. Ћелије луче такозване цитокине и хемокине и долази до упале ткива. И сам вирус грипа изазива оштећење ткива, па симптоми нису само последица запаљења, као што је случај код прехладе. Међутим, понекад може да дође до несразмерно снажног одговора одбрамбеног система организма – и до веома опасне „цитокинске олује“. Вирус грипа напада плућно ткиво, а велики број леукоцита нагомилава се у плућима. Претерано дејство леукоцита изазива уништење плућног ткива, крварење и налет течности у плућа, што може довести до гушења и смрти. Укратко, организам сам себе убија. Зато су људи са

снажнијим имуним системом (као што су млади и здрави) подложнији овој појави од деце и старијих особа. Недавна истраживања открила су да је управо цитокинска олуја била узрок за погубност шпанске грознице, а да су је омогућила три гена присутна у вирусу из 1918. године. Једино се још не зна – како.

То тврде амерички и јапански стручњаци који су се упустили у веома смео и, по многим, опасан подухват. Из тела неколико жртава шпанске грознице, бораца из једне добро обезбеђене војне мртвачнице и цивила који су били сахрањени у вечито залеђеном тлу Аљаске (пермафрост), узели су узорке ткива. Из њих су издвојили и оживели вирус шпанског грипа! Потом су га на различите начине мешали с уобичајеним gripом и давали огледним животињама. На крају, открили су комбинацију генетског материјала која је и код њих изазвала исте симптоме и трагичне последице као код људи пре деведесет година.

Надајмо се да би ово откриће могло да помогне развој нових лекова против грипа (чувени „тамифлу“ спречава деловања неураминидазе), као и да укаже на пут како обичан грип може да се преобрази у веома опасан.

На срећу, свињски грип није као шпанска грозница. У наредних неколико месеци стручњаци би требало да утврде колико се генетских

У Сијетлу, САД, кондуктер не дозвољава улазак у трамвај без заштитне маске.

промена догодило током његовог ширења и сазнају да ли се удаљио од вакцине која се припрема. Требало би открити и да ли постоје мутације које му омогућавају брже ширење међу људима или отпорност према постојећим лековима.

То су важни задаци јер би други талас овог вируса могао да наиђе у јесењој или зимској сезони, када ниже температуре омогућавају боље услове за ширење вируса. Није за утеху – епидемија шпанске грознице била је погубнија у другом таласу, када је време постало хладније ■

Горан Војиновић

ПОДТИКНИ
ЗАБАВНИК

17. 7. 2009.

ЖИВОТ ЈЕ БАЈКА

WALT DISNEY

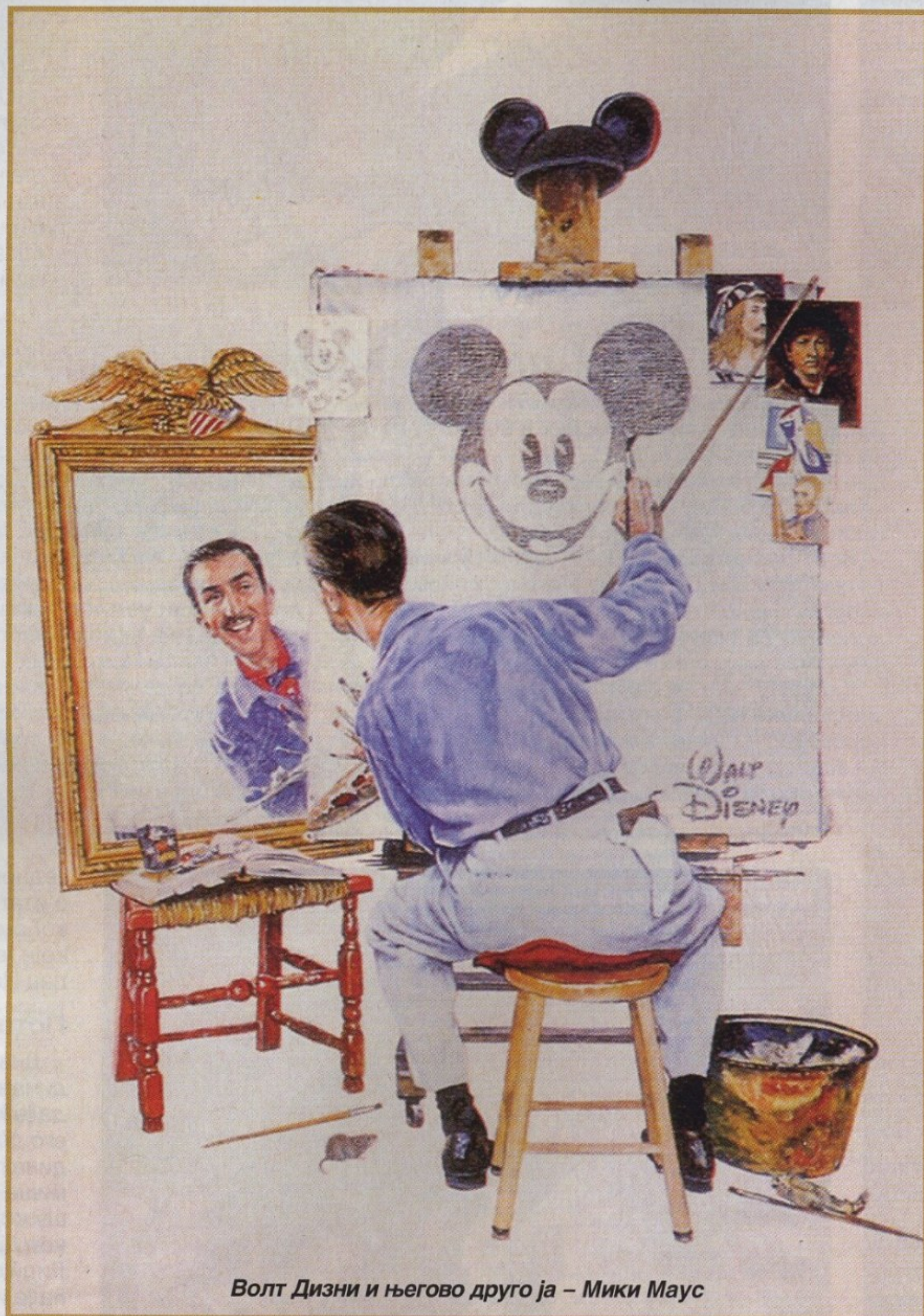
ЧОВЕК ЛЕГЕНДА И ЦРНА МРЉА

Волт Дизни је пред крај живота тврдио да слава није никакво преимућство, олакшање, па ни срећа у животу. Био је недвосмислено задовољан што је уз помоћ својих цртаних јунака и филмова направио неку врсту чаробног царства – Дизниленд – али је ипак покушавао да покаже како значај тог дела не утиче на његову личност, тачније, на његову сујету. Ипак, ово не значи да је Волт био човек без мане. Напротив.

Рођен је 5. децембра 1901. године у кући на авенији Трип у Чикагу, као четврто дете Елајаса Дизнија, сточара и воћара из Мисурија, где се породица и преселила кад је Волту било пет година. Очева породица била је ирско-канадског порекла. Госпођа Дизни звала се Флора Кол и њени преци су се у САД доселили из Немачке. Волт, који је добио име по породичном свештенику Волту Пару, имао је тројицу старије браће – Роја Оливера, Херберта и Рејмонда – као и млађу сестру, Рут Флору. Породица се потом још једном преселила – у Канзас – кад је Волт напунио десет година, да би се поново вратили у Чикаго где је дечак похађао средњу школу.

Вечерња школа

Чини се да у породици нико није посебно обраћао пажњу на Волтову обдареност за сликање. Дизнијеви су настојали да своју децу васпитају да буду вредна и што пре почну да

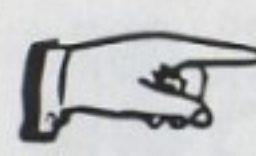
Волт Дизни и његово друго ја – Мики Маус

Могло би се рећи да је био права личност из бајке: као да је у себи носио особине и једне и друге силе које се, иначе, сукобљавају у бајкама

зарађују за живот. Стога је Волт, по сопственој жељи, уписао вечерњу школу при чикашкој Академији лепих уметности и определио се за цртање стрипова. Његов први учитељ био је познати новински цртач стрипова и карикатуриста Лирој Госет. Кад је завршио школу, Волт се запослио као ноћни чувар, затим продавац на железници и поштар. Будући да је преправио крштеницу, пред крај Првог светског рата прикључио се америчком огранку Црвеног крста у Француској где је био возач, не учествујући у борбама.

По повратку у САД, уз помоћ брата Роја Оливера, запослио се као илустратор у Канзас Ситију. Ту је стекао пријатеља и с њим основао предузеће „Ајверкс и Дизни, комерцијални уметници“. Врло брзо позвали су га из канзаске филмске компаније да ради за њих. Прихватио је посао, али под једним условом: да поведе и Ајверкса са собом. Није прошло много, а журстри и вредни Волт основао је још једно филмско предузеће „Laugh O-Gram Films“ које је почело да прави цртане филмове чија је главна јунакиња била Алиса, из Керовове „Алисе у Земљи чуда“.

Кад је 1923. године то предузеће пропало, Волт се преселио у Лос Анђелес. Уз значајну подршку ујака Роберта и брата Роја, основао је студио коме је дао име „Disney Brothers Studio“. Нешто касније назвао га је другачије: „Walt Disney Studio“. Наставио је да

 производи филмове о Алисиним договор-
штинама... А онда је, после тра-
љавих послова, најзад дошао
успех, филм за компанију „Uni-
versal” – „Oswald, Lucky Rabbit”.

Кад се с директорима „Јуни-
верзала” договорио око аутор-
ских права, могао је мирно да
се баци на посао и најзад ство-
ри нешто по свом укусу. Био
је то лик Микија Мауса... Ме-
ђу многим краткометражним и
дугометражним филмовима
направљеним под Волтовим
вођством издвајају се „Снежа-
на и седам патуљака” (1937),
„Пиноккио (1940) „Фантазија”
(1941) и „Бамби” (1942). Године
1955. створио је у Калифорни-
ји први Дизниленд, парк који је
оживео јунаке његових фил-
мова. Награђен је орденом Ли-
ге народа за свој велики умет-
нички допринос 1935. године,
као и Председничком меда-
љом за слободу.

Виски и цигаре

Волт је тек напунио дваде-
сет четири године кад се оже-
нио с Лилијан Баундс, једном

Породичан човек,
Лилијан и Волт Дизни

као човек пун предрасуда и
злопамтило. Бар што се запо-
слених тиче.

Волео је да игра поло и да
јаше. Својевремено је глумио
каубоје у студију браће Вор-
нер. Уживао је и у покеру и
обожавао играчке железнице.
Једну, коју је сам направио,
држао је у башти своје кали-
форнијске виле.

Сви би очекивали да особа
под чијим руководством су на-
стали незаборавни цртани
филмови намењени деци, бу-
де благе и мирољубиве приро-
де. Дизни је, међутим, упамћен
као расиста, антисемита и по-
борник неједнакости међу по-
ловима! Између осталог, ње-
гови цртачи могли су да буду
искључиво мушкарци. Жене
су имале прилику да се баве
само бојењем сличица и обич-
но би добијале отказ кад би на-
вршиле тридесет година! Сма-
трао је да су сви који ступају у
штрајк, комунисти у души. За-
нимљиво је да је ФБИ Волту
Дизнију дао звање специјалног
агента, што је вероватно под-
разумевало доушнички посао.

ЛЕГЕНДА О ПАЈИНОМ БАКСУЗЛУКУ

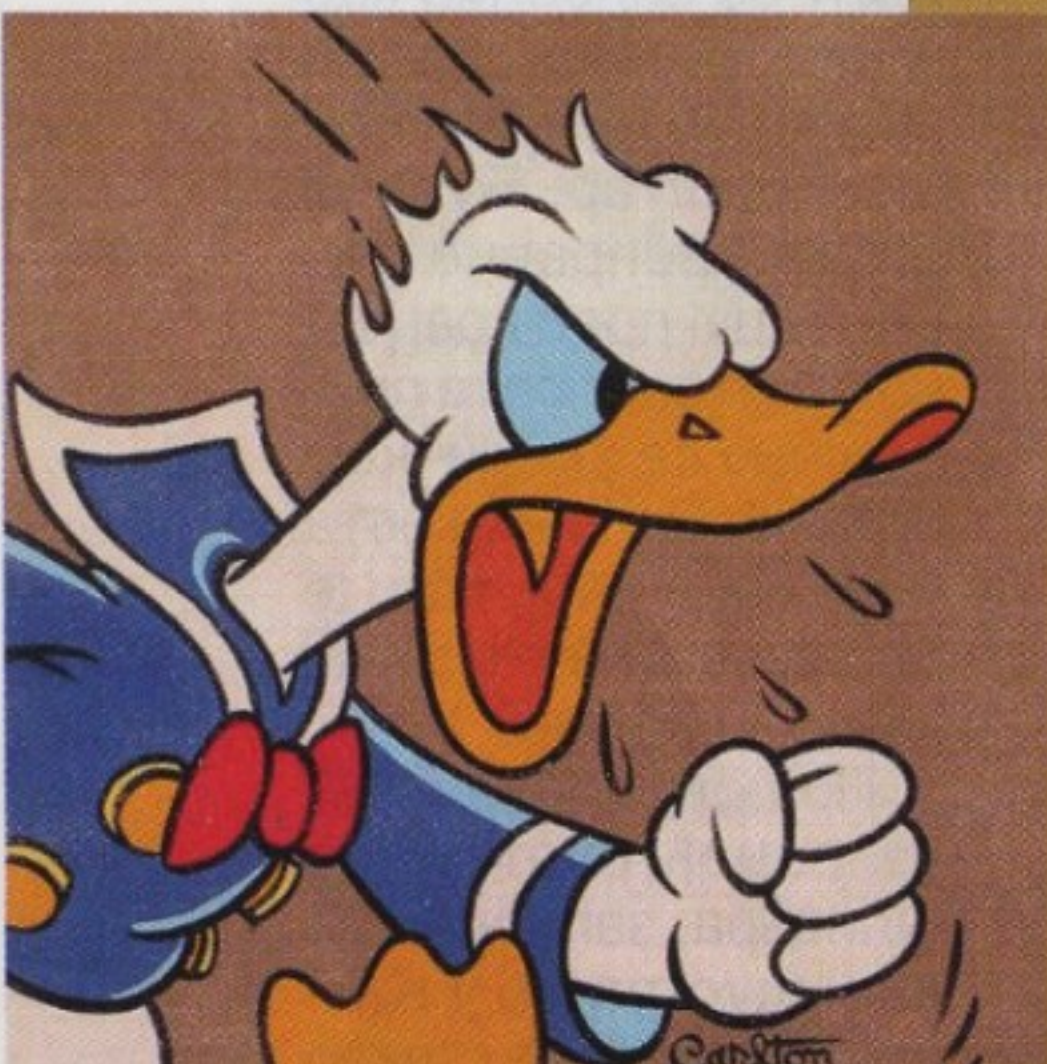
Аријел Дорфман (1942), познати чилеански ес-
ејиста, драмски писац, песник и борац за људс-
ка права, написао је 1975. године књигу преве-
дену на многе светске језике. Њен наслов гласи:
„Како читати Пају Патка: империјалистичка иде-
ологија у Дизнијевим стриповима”.

Волт Дизни, односно Паја, други Дизнијев лик
по омиљености (одмах иза Микија), у овом штиви
извргнут је оштрој критици. Паја је недавно
навршио 75 година, али за његове поклонице
чињеница да је баксуз није ништа необично...

У стрипу „Јадни Паја” објашњено је порекло
баксузлука који прати једног од најпознатијих, а
вероватно и најомиљенијег Дизнијевог јунака. У
тој епизоди читалац сазнаје да је још у 15. веку
моћна и зла вештица бацила чини и проклела

несрећног Пају, истоименог далеког претка Паје
Патка. И не само то: према овој легенди (причу је
написао Гвидо Мартина) следећих хиљаду годи-
на баксузлук ће пратити све наследнике тог Па-
је! Сходно томе, Паја Патак и његови наследни-
ци неће имати среће до 2400. године... мање-
више. Међутим, будући да се не жени и да и даље
остаје у вереничким односима с Патом, изгледа
да ће се баксузлук с њим и окончати.

Још једна занимљивост везана за Пају: у
стрипу из 1944. године „Паја, луди хемичар”
помиње се хемијско једињење CH_2 , а оно ће у
научним круговима бити познато тек шездесетих
година 20. века. О овој епизоди Дизнијевог стри-
па било је зато речи у неким научним часописи-
ма у САД ■

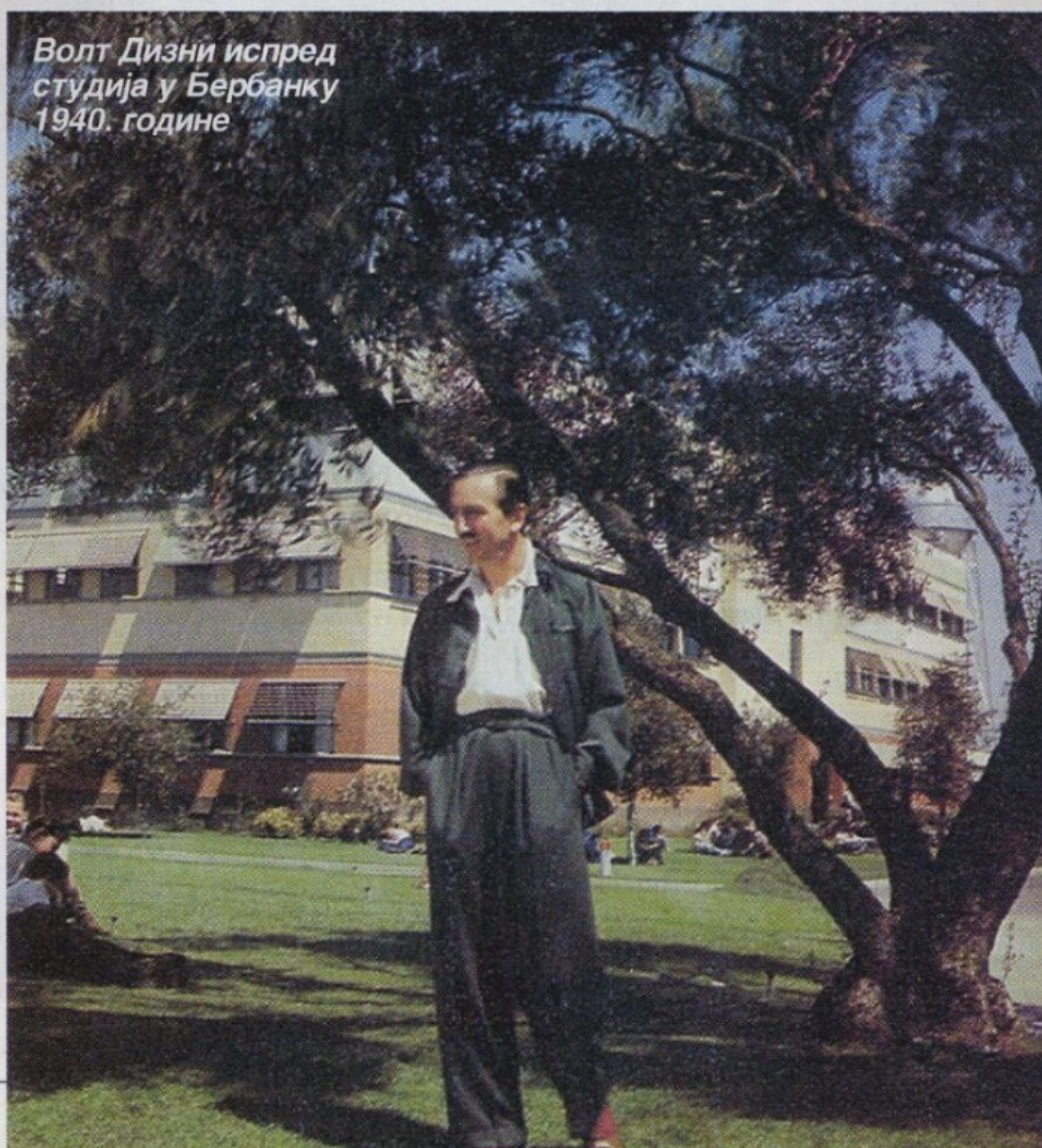

од запослених у одељењу за
бојење у његовом студију. Тек
после више година брака до-
били су кћерку Дајану Мари
(1933), а потом су усвојили још
једну – Шерон Ме. Што се же-
на тиче, Волт је био јасан: ни-
је пропуштао прилику да у јав-
ности изрази како више воли
Микија Мауса од сваке жене
коју је икада упознао.

Високог раста и крупног
стаса, мада врло витак, Волт
Дизни имао је тамну косу ко-
ју је зачешљавао уназад и бр-
кове. Био је познат као стра-
ствени поклоник „ватрене во-
дице”: пио је шкотски виски и
пушио посебно умотане црне
цигарете због чега је стално
кашљао. Понекад је пушио и
по седамдесет цигарета на
дан! Волео је да му се на по-
слу обраћају са „чика Волте”.
То, међутим, није значило да
је био присан са свим својим
сарадницима. Био је познат

дванаест

Волт Дизни испред
студија у Бербанку
1940. године

Једном приликом чак се срео
с италијанским фашистичким
вођом Бенитом Мусолинијем
који је био познати обожава-
лац Паје Патка.

Потписивао туђе цртеже

Дизни је био вредан и поро-
дичан човек. Сви су веровали
да је Мики Маус његов алтер-
его. У ствари, кад се 1928. го-
дине први пут појавио, Волт је
миша назвао Мортимер, по ми-
шу који је био кућни љубимац
код Дизнијевих. Волтова жена
Лилијан жестоко се побунила,
па је име промењено у Мики.

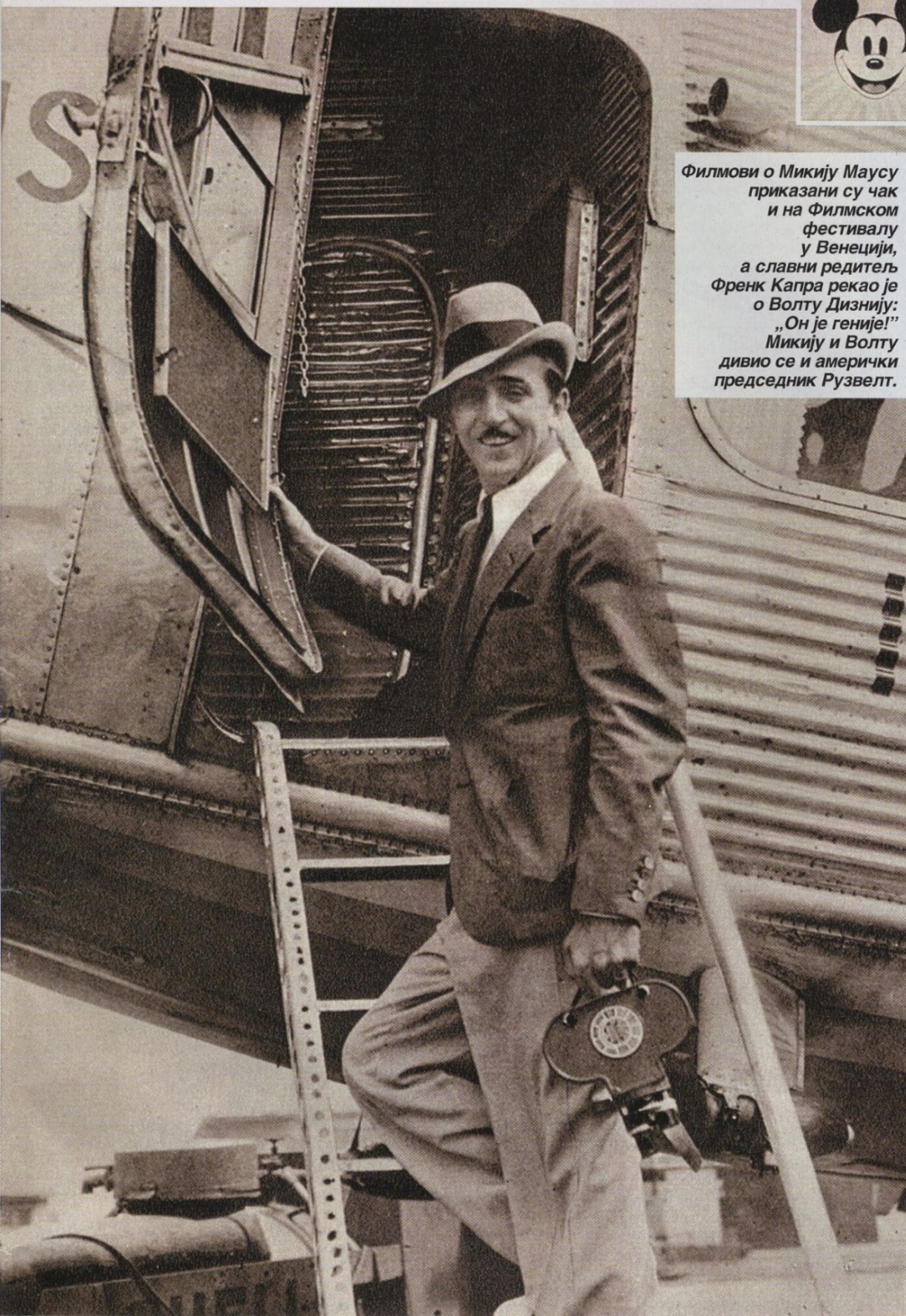
Бројне су легенде о томе ко
је први нацртао лик Микија Ма-
уса. Неки чак тврде да су Вол-
та Дизнија тек годинама касни-
је научили како да нацрта чу-
веног миша. Иначе је с напо-
ром цртао људске ликове, по-
себно лица, те је често, у брзи-
ни, у рекламне сврхе, потписи-

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

17. 7. 2009.

Филмови о Микију Маусу приказани су чак и на Филмском фестивалу у Венецији, а славни редитељ Френк Капра рекао је о Волту Дизнију: „Он је геније!“ Микију и Волту дивио се и амерички председник Рузвелт.

вао цртеже својих илустратора. То је код запослених у студију редовно изазивало озлојеђеност. Али, он је недвосмислено свима желео да стави до знања да је он први човек и неприкосновени газда.

Током плодотворне каријере, освојио је чак двадесет шест Оскара. Све заслуге за филмове настале у његовом студију Дизни је углавном приписивао себи. На тај начин је често стварао незадовољство међу запосленима. А кад би

чуо да се спрема штрајк, истог тренутка би га – забранио. На пример, филм „Дамбо“ направили су заправо штрајкбрехери. Ко је хтео да штрајкује, могао је да напусти посао.

Волт Дизни био је опседнут чистоћом. Плашио се заразе и руке прао сваких неколико минута. Играјући поло, једном је повредио врат, па га је безмало до последњег дана живота терапеут масирао сваке вечери.

Један од великих обожаваца Дизнијевих филмова био

је славни руски композитор Сергеј Прокофјев. Кад је видео „Фантазију“, одмах је пристао да напише музику за Дизнијев цртани филм „Пећа и вук“. Иначе, први анимирани филм у историји кинематографије који је освојио награду Америчке академије за филм (Оскар) био је Дизнијев филм „Цвеће и дрвеће“ из 1932. године.

Ко на кога личи?

Неколико пута Дизни је са својим предузећем био на ивици пропасти, али би се увек

испоставило да његово царство постаје све моћније и веће. А онда се разболео од рака плућа и 1966. године одстрањено му је лево плућно крило. Цртач стрипова, продуцент, редитељ, предузимач, глумац (позајмљивао је глас Микију Маусу) умро је после операције, у болници у Бербанку која се, игром случаја, налази недалеко од Дизнијевог студија. Догодило се то 15. децембра 1966. године, тек што је навршио шездесет пету годину. По његовој изричитој вољи, није било јавне сахране. Кремиран је, а његов пепео закопан у Меморијалном парку Глендејл у Калифорнији.

Будући да се последњих година живота веома занимао за нове начине лечења и могућност замрзавања тела да би се излечио у будућности кад медицинска наука буде напредовала, после Дизнијеве смрти настала је урбана легенда. Она враћа у сећање први велики Дизнијев успех, дугометражни цртани филм „Снежана и седам патуљака“, као и филм „Успавана лепотица“. Дакле, Дизни заправо није умро (само је замрзнут). Кад куцне час, неки лекар ће учинити да се он пробуди и настави чудесни посао којим се тако успешно бавио.

Међутим, то није једина легенда о Волту Дизнију. Неке говоре о његовом тајанственом пореклу. Он, наводно, уопште није био Американац, већ Шпанац, то јест Јеврејин. Родила га је једна девојка у Андалузији почетком века и дала на усвајање. По другој легенди, Волт је потомак једне од најчувенијих вештица из Салема! Одатле му такве способности. По тој причи, он је у ствари био чаробњак. И то није све... Неки верују да дух Волта Дизнија и даље несметано лута Дизнилендом. Постоје одређена места где се најчешће појављује. Поједини посетиоци се куну да су га видели... Или је то, можда, био Црна Мрља, такође један од његових јунака? Наиме, верује се да су Дизнијеви цртачи желели да се нашале с газдом кад су смишљали лик Црне Мрље. Тек у ретким приликама јасно се види, кад се открије лице овог непријатеља Микија Мауса, да то биће необично личи на – чика Волта

Мирјана
Огњановић

МАШТА ЧИНИ СВАШТА

Краставац за мазање

За љубитеље аперитива, крем од краставаца у туби служи за испирање уста и чишћење зуба. Производи се и с укусом артичоке, соје и кечапа „Bloody Mary”. „Tubissime” се маже на крекер или на кришку хлеба ■

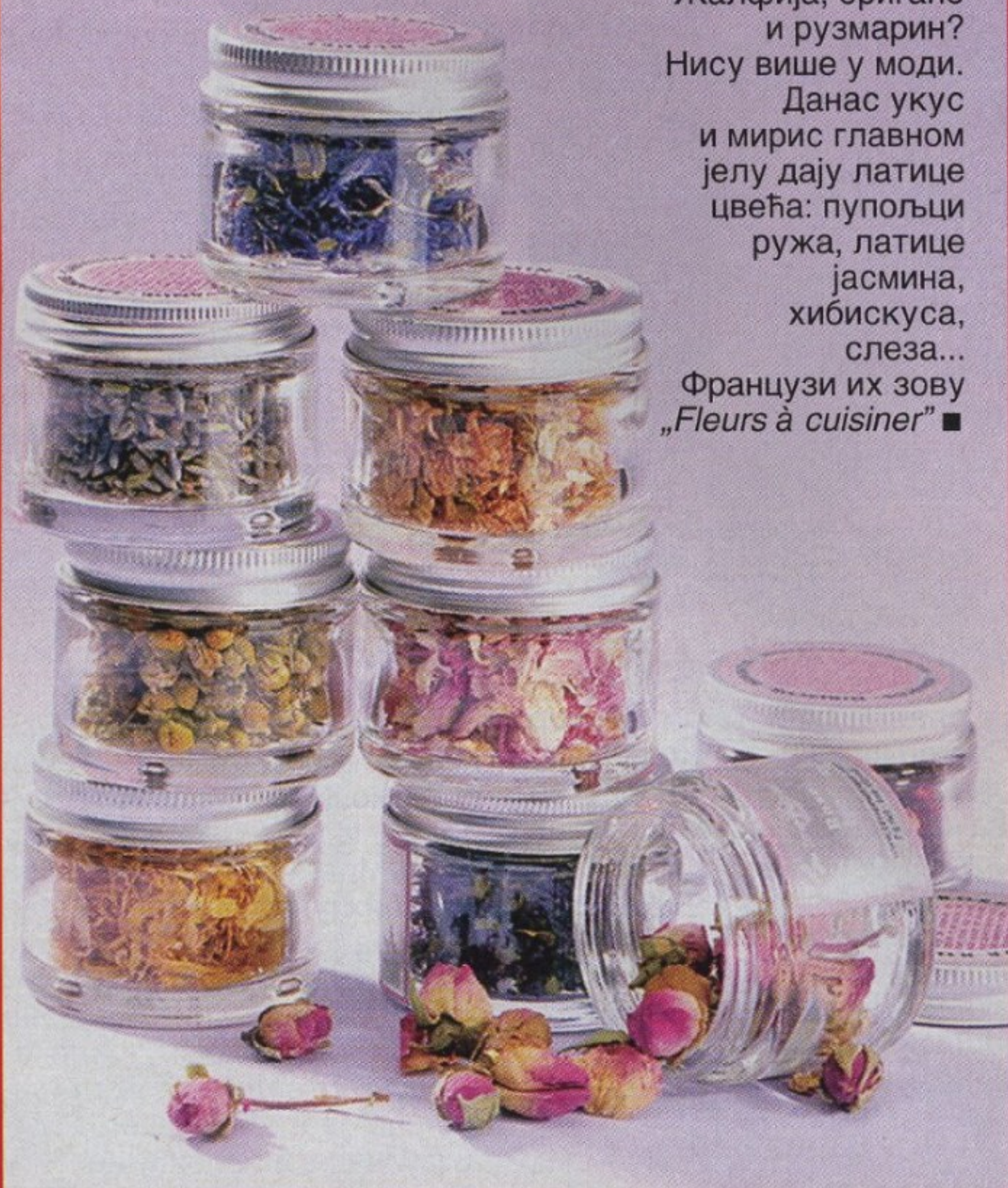
ПРОБАЈ ОВО!

**Горгонзола у праху, манго спреј,
пиво од чоколаде...
ево нових укуса**

Јесте ли сладкусац и радозналац? Свеједно, свидеће вам се и артичока у туби коју можете да исцедите на кришку хлеба. Или дехидрисани сир који се претвара у крем кад се помеша с мало воде. И све то преливено пивом од шампањца... Ово су нове намирнице које су приказане на међународном сајму исхране у Риминију (MIA) и на међународној изложби прехранбене индустрије у Француској. Неке су производ нове технологије, док су друге до сада невиђена издања већ познатих технологија. Нису све намењене великим тржиштима: неке су, у ствари, намењене власницима ресторана или за индустријску употребу. А укус? У сваком случају необичан.

Кување са цвећем

Жалфија, оригано и рузмарин? Нису више у моди. Данас укус и мирис главном јелу дају латице цвећа: пупољци ружа, латице јасмина, хибискуса, слеза... Французи их зову „Fleurs à cuisiner” ■

Лиофилизован сенф...

Додајте воду и уље, промешајте и добићете „Ma moutard”, сенф домаће производње ■

...и прах од меда

Немачки производ је дехидрисани мед, „Zucceroo”: без тешкоће можете да га користите као обичан шећер ■

Манго спреј

Из Енглеске нам долази „Airspuma“, пенасти крем с укусом манга, у спреју, који даје посебан укус колачима и сладоледу ■

Сок с маслиновим уљем

Концентрат из Провансе који може да се пије: сок од поморанџе и лаванде с додатом капљицом уља ■

Сува горгонзола

За брзу припрему ту је крема од лиофилизоване горгонзоле (замрзнута и исушена), производ предузећа „Food Dry“: потребно је да се дода вода и уље и да се промеша. Може да се чува до две године ■

Воће у капљицама

За бармене и посластичаре, „воће у капљицама“ (бресква, јагода, папаја и слично), смрзнуто, спремно за јело у било ком годишњем добу ■

Црни сладолед

Враћамо се у детињство уз „Black“, црни сладолед (који оставља црни траг на језику, хорор ефекат), производи га „Sanson“. Гарантују да је доброг укуса ■

Пиво-шампањац...

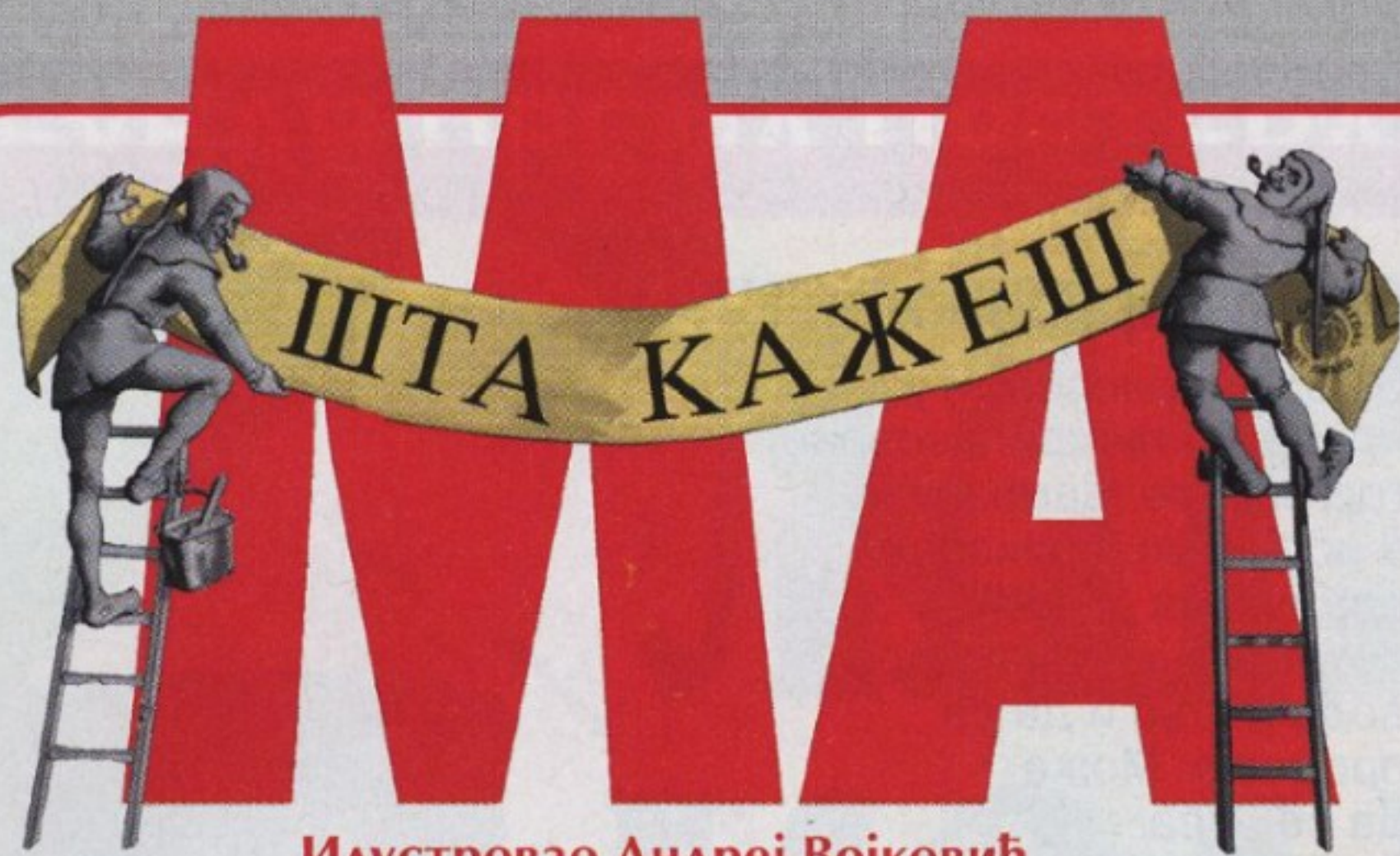
„Deus“ је назив пива чији је квасац шампањац, а и поступак производње делом му је као код шампањца ■

...и пиво од чоколаде

„Old Tom Chocolate Strong Ale“ посебна је врста пива која се производи у Великој Британији, с какаом и ванилом. Одлично „иде“ с колачима ■

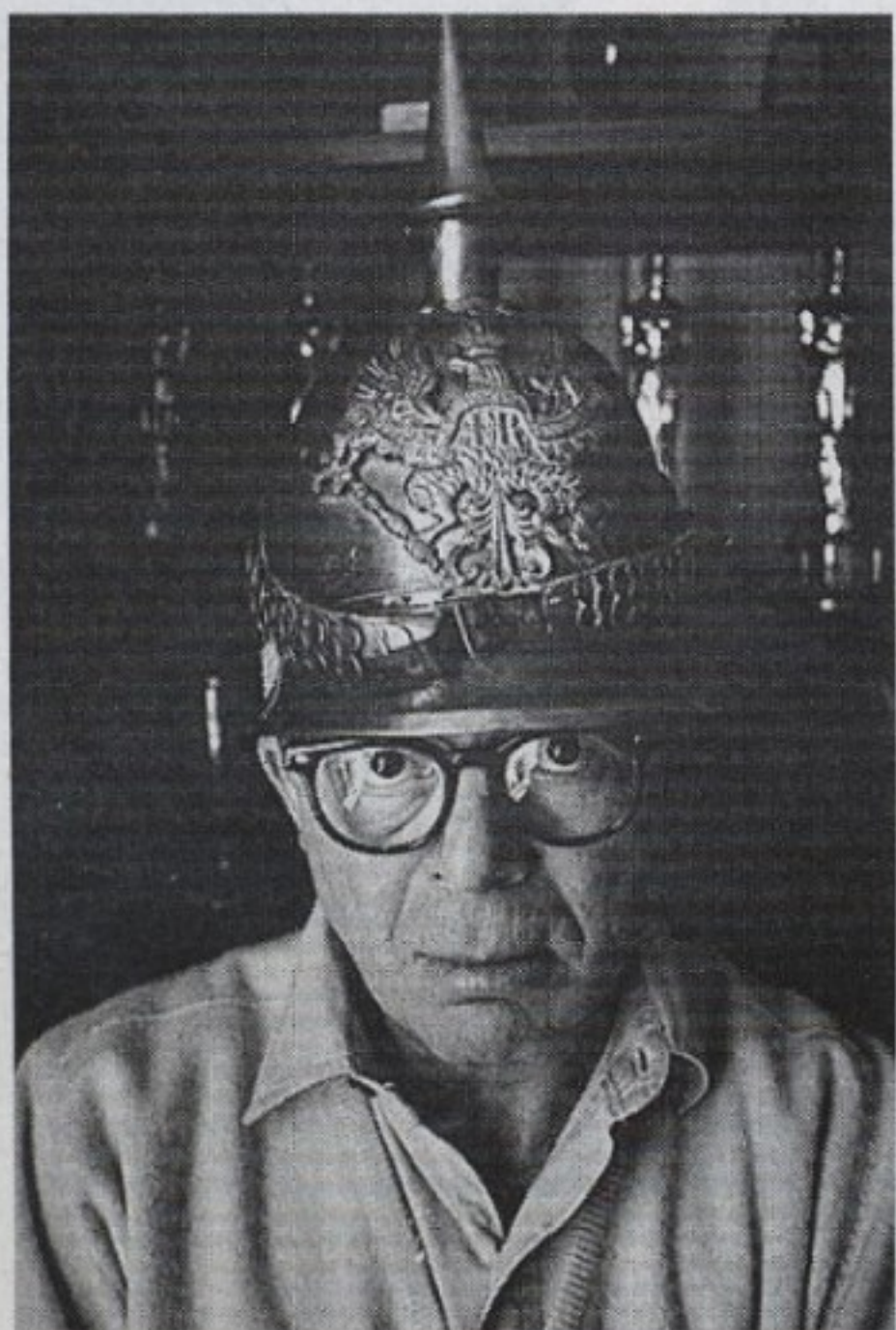
Н. К.

Илустровао Андреј Војковић

БАКА ВОЗИ, ЧУВАЈ СЕ!

Госпођа је вечерала у једном ресторану у тосканском граду Сијени. Том приликом гуцнула је више него што је могла да поднесе. Упркос томе, села је у аутомобил и кренула... Нажалост, погрешила је пут, па је возила аутопутем – у супротном смеру! Полицајци су је, срећом, зауставили на време, пре него што је изазвала несрећу. Подразумева се да је госпођа одмах подвргнута алко-тесту. Чим је дунула у балон, било је јасно да је пијана. Ништа необично, рекло би се. Ипак, ова вест је необична. Најпре, јер је весела госпођа власник познате ауто-школе а, поред тога, недавно је напунила деведесет једну годину ■

ДОРУЧАК ВАЖНИЈИ

Једног летњег дана 1950. године чувени филмски редитељ Били Вајлдер (1906–2002) седео је сам у трпезарији и доручковао. Читао је најновији број листа „Холивудски репортер“ и мљацкао. У том тренутку, у трпезарију је ушла његова супруга:

- Љубави, да ли знаш који је данас дан? – упитала га је жена.
- Тридесети јун! Ево, лепо пише у новинама! – одговорио је редитељ филмова „Неки то воле вруће“ и „Булевар сумрака“.
- И? Зар ти то ништа не говори? Љубави, па данас је наша годишњица брака!
- Молим те – прекинуо је Вајлдер – немојмо о томе док једем ■

ДОСТА МИ ЈЕ РУЖНИХ!

Незадовољан понудама које су стизале из агенције за брачно посредовање, један становник Венеције одлучио је недавно да сам себе избрише са списка „усамљених срца“, па је украо рачунар са свим подацима о члановима. Бесни нежења најпре се посвађао са секретарицом јер му је, по његовом мишљењу, показала фотографије недопустиво ружних жена. Да све буде још горе, усамљене даме очигледно више нису биле у цвету младости! То га је – како је касније изјавио – дотукло. Зато је зграбио рачунар и појурио напоље. Полиција му је убрзо ушла у траг и сада ће одговарати због крађе. Усамљени Венецијанац има четрдесет пет година ■

УЗ ДРУГАРИЦЕ ЖИВОТ ЈЕ ДУЖИ

Уколико жене редовно проводе неки део дана у друштву својих блиских пријатељица, дуже ће живети и биће боље расположене. То је, укратко, закључак истраживања професора са Универзитета у Мичигену (САД). Професорка Стефани Браун, ендокринолог, током низа година испитивала је стање хормона код стотину шездесет жена: један број њих нема блиске пријатељице, док друге редовно виђају своје

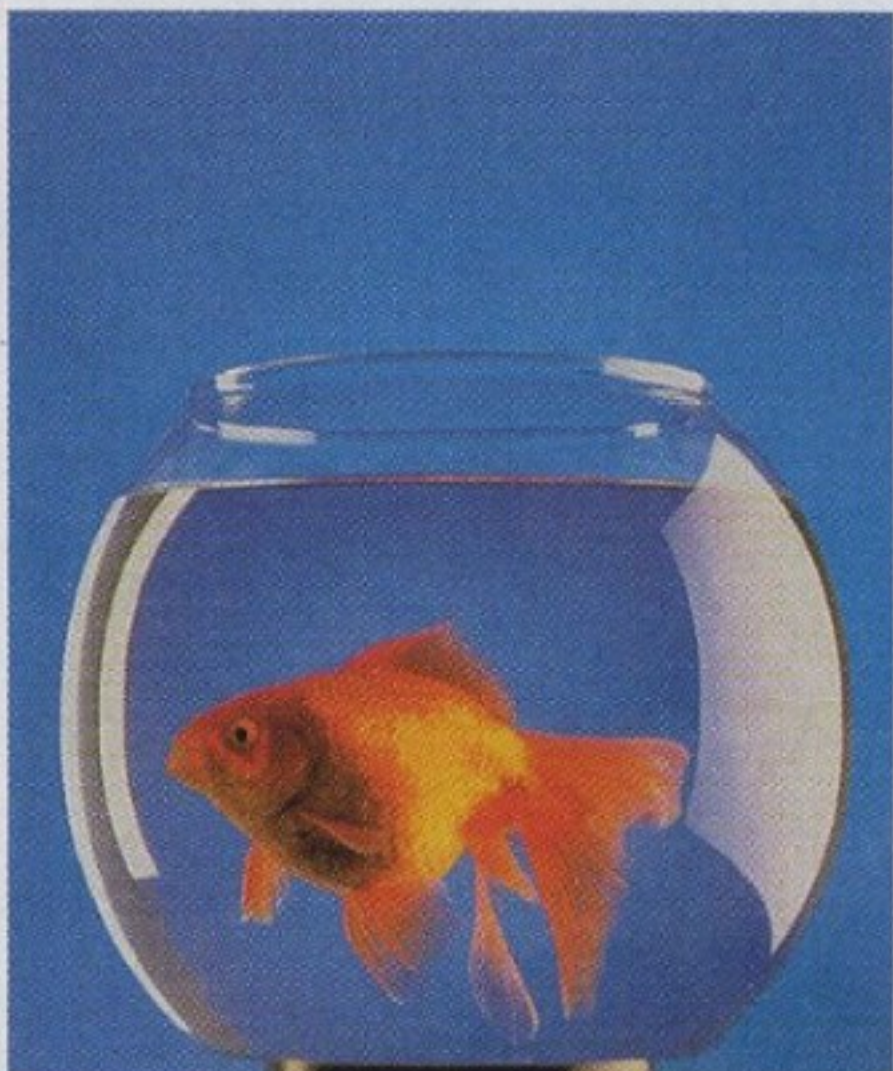

БРЕД ПИТ САОБРАЋАЈАЦ

Изгледа да успева, задовољно трљају руке власти Омска. Откако су одлучили да се на такозваним црним тачкама, где се бележи највећи број саобраћајних несрећа, постави Бред Пит као саобраћајац, удеси су се заиста смањили. Наравно, градски оци овог сибирског града нису ни имали намеру да убеђују велику америчку филмску звезду да им помогне лично, на кобна места на саобраћајницама поставили су постер Бреда Пита у природној величини, исечен на дебелом плексигласу. Кад возачи из даљине виде лик америчког глумца, притисну кочницу и смањују брзину, желећи да се увере да ли их то очи varaју или је покрај пута заиста Бред Пит „обучен“ у униформу руског саобраћајца. Очигледно је неопходно сналазити се на све могуће начине и смањити стопу саобраћајних несрећа по којима се Русија налази у самом врху ■

ПАМЕТНЕ РИБИЦЕ

Уврежено је мишљење да памћење златних рибица траје само неколико секунди и да, оног тренутка кад су окончале један круг у посуди или акваријуму, увелико забораве шта им се претходно догодило и пуне полета крећу у ново „освајање“. Лепо звучи, али

није тачно. Лабораторијска испитивања доказују да су златне рибице више него способне да, најмање месец дана, запамте шаре и препреке на које наилазе у акваријуму. Други огледи потврђују да златне рибице осећају и које је доба дана ■

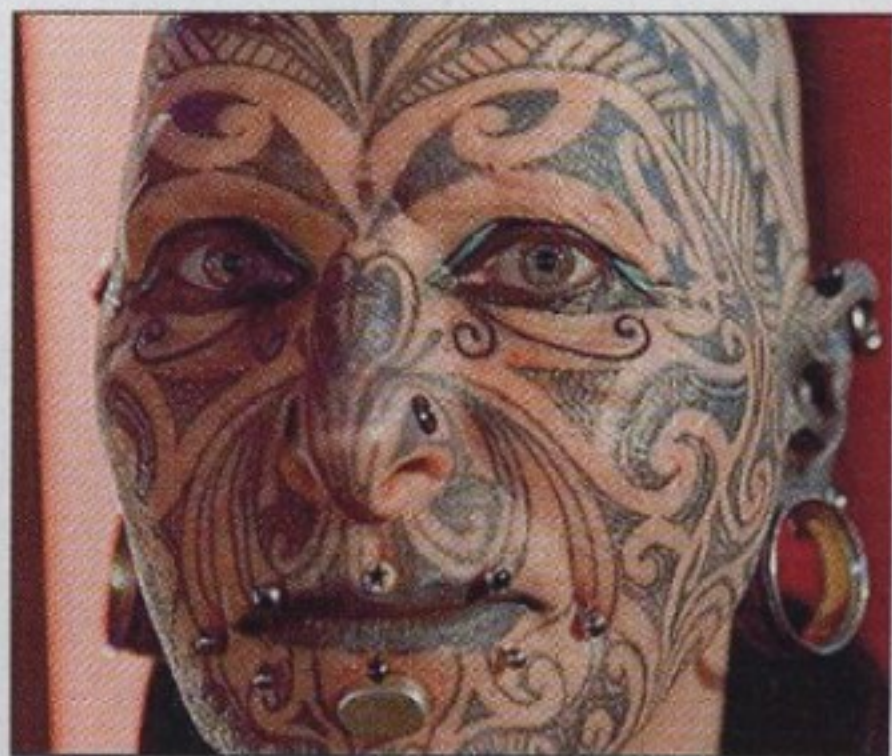

другарице. Истраживање је довело до закључка да присне пријатељице, дајући једна другој подршку, после дружења, односно времена проведеног заједно, луче више прогестерона. Иначе, тај хормон жену дуже одржава у младости и у добром расположењу. Код усамљених девојака и жена расте пак кортизол, назван још и хормон стреса. Дакле, девојке, имајте у виду да осећање среће и опуштености које проживљавате у друштву најбољих другарица благотворно утиче и на ваше здравље ■

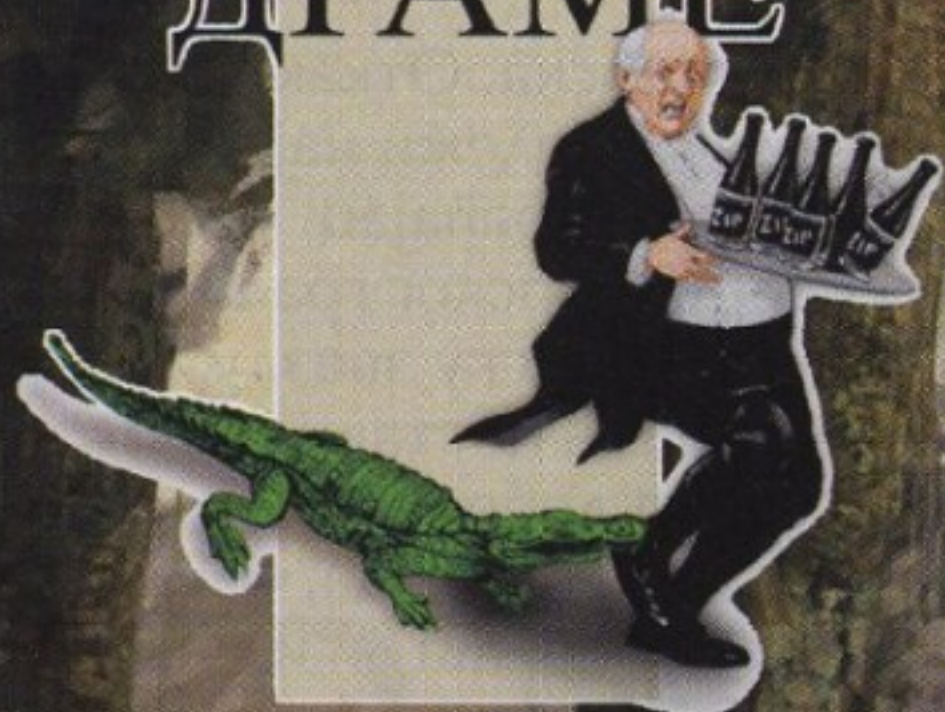
ЗА МИЛОСТИЊУ БИЈЕМ

Један несрећни фратар, без икакве кривице, добио је недавно батине у италијанском граду Фођи. Наиме, непознати четрдесетогодишњак ушао је у манастир и затражио милостињу. Тачније, тражио је да му фратар да десет евра. Кад му је овај одговорио да нема десет евра, просјак се толико наљутио да га је најпре ошамарио, а затим и ударио песницом. Фратар, коме је више од шездесет година, пао је на земљу и изгубио свест. Карабињери су одмах ухапсили незадовољног просјака ■

тек кад је осетила како је ситна иглица убада по носу. Скочила је као опарена и ужаснуто погледала свој одраз у огледалу – пола лица било је као део америчке заставе. Власник салона за тетоваже упорно тврди да је девојка захтевала толики број звездица по лицу, али да се предомислила кад је стигла кући и схватила да су јој родитељи ужаснути и бесни. Морала је некако да се оправда пред њима и оптужи га ни кривог ни дужног. Случај је још на суду, не зна се какву ће пресуду судија донети ■

ЖИВОТ ПИШЕ
ДРАМЕ

КАД ГРДОСИЈА

Подигнуте главе,
издигнута репа,
уз гласно трубљење
пуно мржње,
слон убица појурио је
према нама...

Тај слон имао је само једну кљову. Друга му је, изгледа, сломљена у борби с јачим супарником, док је још био у друштву осталих слонова у густој џунгли на обали реке Ковери. Пре него што се усамио и подивљао, овај млади слон био је жустар и борбен.

Дошло је до жестоке и огорчене битке, коју је одлучило искуство и већа тежина дотадашњег вође крда. С дубоким ранама, које му је својим снажним кљовама задао супарник, млади слон је морао да узмакне. Уз то, у борби му је сломљен један дугачак зуб, што му је несумњиво задавало тешке болове.

Бесан и љут, једно време се задржавао у близини чопора, али се није усуђивао да му се опет прикључи. Тада су, једнога дана, просеченом стазом наишла кола у која су били упрегнути биволи. Била су натоварена бамбусовим грањем. Слон се налазио у густој поред пута. Изгледа да је у том тренутку добио напад бола па је ван себе од беса навалио на кола. Кочијаш је у последњем тренутку успео да скочи и спасе се бекством. Цех су платили биволи. Нападач је преврнуо кола, снажним сурлом зграбио једног бивола за велики повијен рог и у луку га одбацио у јендек поред пута. Биво је сутрадан нађен мртав, с ишчупаним рогом.

Совим слоном први пут сам се срео сасвим случајно. Једног дана пошао сам на реку Ковери, око четири километра од Панапатија, у лов на пастрмке, а надао сам се да ћу имати прилику да одстрелим и крокодила. Како сам чуо, слон се у то време није налазио у том крају: у потрази за испашом, прешао је на другу обалу Комбаторе. У риболову сам имао мало успеха и, другог дана увече, вратио сам се у ловачку кућу. Управо сам хтео да попијем чај, када ме је затекла дрека пауна. Изашао сам да га уловим, надајући се да ћу на лак начин доћи до доброг печења.

ЧУВЕНИ ЛОВАЦ НА ЗВЕРИ ЉУДОЖДЕРЕ

Кенет Андерсон (1910–1974) био је познати индиски ловац и писац који се нарочито прочуо по бројним одстрелима звери које су, из неких разлога, постале људождери и биле велика напаст за сеоско становништво Индије. Према званичним подацима, он је од 1939. до 1966. године у џунглама јужноиндијских држава Тамилнаду, Карнатака, Керала и Андхрапрадеш убио осам леопарда људождера, седам таквих тигрова и неколико подивљалих слонова.

Своје ловачке подвиге Андерсон је описао у неколико књига које су биле врло омиљене, нарочито у Индији. Ова прича о подивљалом слону, кога у Индији зову „роги“, узета је из његове прве књиге, објављене 1954. године под насловом „Девет људождера и један роги“ (*Nine Maneaters And One Rogue*).

Пуцањ, а вероватно и убоди сачме, изненадили су и за тренутак зауставили грдосију. То је било довољно да, с празном пушком, појурим брзином за коју нисам ни помислио да поседујем. Као без даха трчао сам све док нисам стигао до ловачке куће. Чим сам се прибрао, одмах сам, постиђен, зграбио другу пушку и пошао натраг. Али, слона више није било. Тако је он добио прву рунду.

После неколико нових напада на људе, власти су најзад биле принуђене да слона прогласе убицом, а шумска управа је објавила да може да га убије ко год хоће. Поред тога, расписана је и награда од 500 рупија за његову главу. Ово је објављено и добошем по целом округу па је неки индијски властелин, иначе страствени ловац, одлучио да убије слона.

Са својим пратиоцима улогорио се на око три километра од потока крај кога сам

шио сам да сада пођемо обалом узводно, у нади да ћемо ту наћи траг. Тешком муком превалили смо четири и по километра прелазећи огромно корење високог дрвећа и чистине с високом травом.

Најзад смо наишли на свеж траг слона који је, по свему судећи, рано ујутру прешао реку, долазећи из округа Комбатора. Мерење отиска стопала показало је да је то „наш“ слон. Трагање је сада било лакше и због тога што је својим огромним телом пробијао видљиву стазу кроз травуљину и бамбусов честар.

Траг нас је, у једном тренутку, довео на омањи брежуљак, где смо наишли на гомилу свежег измета. С муком смо прешли још два брежуљка. Ту је траг поново скренуо у правцу реке па смо се уплашили да ће се слон поново пребацити на другу обалу реке и нестати.

Најзад смо стигли до стрме обале и чули шум воде. Била је то река. Пошли смо опрезно по меканом песку. По траговима смо приметили да је слон, уместо да крене преко реке, обалом пошао кроз бујну траву.

Стотинак метара пред собом спазили смо рукавац реке. Кад смо му пришли, чули смо плјускање воде и карактеристичан шум који настаје кад слон кроз сурлу испушта ваздух. Купао се.

На срећу, јак ветар је дувао према нама. Померио сам грање и стабљике и видео слона који је лежао у води, окренут на другу страну. Нисам могао да установим да ли је то баш „наш“ слон или неки други, пошто их је било и на једној и на другој обали. Клекнуо сам да проверим.

После дужег дувања, брчкања, поливања и купања, слон се усправио и пошао према рукавцу. Али за све време није му се добро видела глава па нисмо могли да утврдимо има ли једну или две кљове. Времена за оклевање није било. Ако се дохвати честара, тешко ћемо му поново ући у траг. Два пута сам пуцнуо палцем и ка-

ПОМАДХНИТА

Стрпао сам неколико метака са сачмом у џеп и шумом кренуо према чистини с које се паун јавио. Опрезно трагајући, дошао сам до исушеног корита потока Чикара, притоке Коверија. Пошао сам његовим коритом у гуменим чизмама па ми се кораци у песку нису чули.

Јасно сам могао да чујем како паун шири свој реп у честару на супротној обали потока. Управо сам на прстима скренуо према обали, кад је оштар глас „трубе“ проломио тишину уз жестоку ломљаву грана: на педесетак метара испред мене из честара је искочила џиновска фигура слона.

Одмах ми је било јасно да је бекство немогуће, јер су слонови веома брзи. Осим тога, мекан песак и густо и трновито жбуње учинили би своје, па би ме слон сустигао за трен ока. Није ми преостало ништа него да се браним. Подигао сам пушку, наишанио тачно у корен сурле и опалио.

га први пут видео. Опреза ради, око логора су запалили ватре. Треће ноћи, пред зору, слон је стигао. Ватра се вероватно угасила, јер ниједна дивља животиња, па ни слон, не воли близину пламена. А можда је код слона, кад је угледао бели шатор, срџба надвладала страх па је, уз бесно трубљење, појурио.

Избезумљени људи разбежали су се куд који. Међутим, несрећни становник белог шатора није имао времена чак ни да употреби своју старинску пушку. Шатор се срушио над њим и поклопио га. Завршио је страшном смрћу.

После овог догађаја власти су повећале награду на хиљаду рупија. Тада сам одлучио да и ја кренем. Отишао сам у Панапати и наговорио чобанина, који је у близини чувао стадо оваца, да ми помогне у потрази за слоном, пошто сам чуо да је одличан трагач.

Четири дана лутали смо тешким тереном. Петог дана по подне мој водич и ја затекли смо се опет на обали Коверија. Ре-

жипрстом. Колико год је тај звук био слаб, слон га је чуо. Окренуо се, дигао главу и начуљио уши.

Пред нама је стајао слон убица. Крхоти-на његове поломљене леве кљове јасно се видела, док му је десни велики зуб претећи штрчао. Подигнуте главе, издигнута танка репа, уз гласно трубљење појурио је према нама, жељан убијања. Тада је проговорила моја пушка.

Тешки куршум погодио га је тачно у корен подигнуте сурле. Стао је као укопан, из пробијене жиле куцавице шикнула је крв. Окренуо се и покушао да побегне, али су га два следећа метка, опаљена један за другим, смртно погодила: један у меко удубљење на слепоочници, а други иза огромних раширених ушију.

Огромна телесина застала је и задрхтала као у грозници, а онда се свалила у плитку воду. Слон убица био је мртав ■

Кенет Андерсон

Илустровао Лазар Качаревић

Имати башту заиста значи имати право богатство. То не мисле само они који живе у становима, већ и научници. Наравно, при том не мисле на пуко уживање у лепоти уређене природе, већ на то шта из тог уживања може да се научи. Довољно је само пажљивије посматрати башту да би се открило много занимљивог и значајног о чудесном животињском свету, али и природи коју с њима делимо. А свако ко жели, а има башту, може да спозна не само колико је добар домаћин дивљем свету, већ и шта му заузврат тај свет поручује и чему га подучава.

*Да би се спознао живи свет,
не треба бити изузетан биолог.
Довољно је само пажљиво
осматрати околину*

Јазавци

Није искључено да ће се у башту ушуњати неки јазавац. Храни се мравима, инсектима, гмизавцима и ситним сисарима. Најомиљенија посластица су му ларве инсеката. Зато га не треба терати ако се у пуној величини, лепоти и снази појави у башти ■

НА ТРАГУ ВРСТА

Треба посматрати све што дише или се миче, ноћу или дању, како би се створила потпуна слика о ономе што се догађа у башти.

ПЛАН ПОСМАТРАЊА

Ма колика да је, свака башта је јединствен „уџбеник“ природе. Треба је осматрати и учити. Употпуњавању сазнања послужиле разни начини – могућности рачунарске технологије, али и размена искустава, уочавање.

Готово свуда у свету постоје националне организације које се баве разним питањима везаним за свет природе. Путем Интернета могуће је доћи до основних података из разних научних области, али и корисних савета и препорука како, рецимо, на најбољи начин може да се осмисли и уреди башта. До жељених одговора на неко питање понекад може да се дође и дописивањем или ћаскањем путем рачунара. Посматрање сисара је мало сложенији задатак, али и за то постоји решење. Помоћу опреме за снимање лако је стећи увид у сва дешавања у башти, без обзира на то да ли је ноћ или дан, почев од тога ко све од незваних гостију навраћа.

С опремом за снимање или не, корисно је водити дневник о догађањима у башти. Свакодневним осматрањем се, на пример, лако може уочити кад је дошла зима или кад је поједино дрвеће олистало и процветало, која селица се прва вратила ■

Мољци

Мољци могу да се нађу у свим деловима света. Верује се да их с лептирима само у Европи има око 4000 врста. Наћи ће се у свакој башти. Иако се чини да су сви исти, добри познаваоци биологије наводе бројне разлике. Али сакупљајући их током године у башти и упоређујући их, сваком ће бити јасно да се разликују по врстама ■

Даждевњаци

Уколико у башти постоји рибањак или какав базенчић, даждевњак ће се уселити у њега. Из године у годину број ће им се повећавати. Ови водоземци хране се пуноглавцима и тако регулишу бројност жаба у башти ■

НОЋ

Лисице

Описивање понашања појединих лисица, уз тачно забележен датум, јасно ће да открије много тога. Тако ће се на основу различитог понашања или, пак, поновљеног у одређеном раздобљу године, сазнати ко су мужјаци а ко женке и како испољавају своје нагоне или особине ■

УЏБЕНИК ПРИРОДЕ

Ласте

Треба обратити пажњу на датум доласка ласта. То је сигуран знак да је зима прошла. Граја коју праве док лете наговештава да су у великој журби и да се припремају за још један повратак у топлије крајеве, односно оглашавају јесен. Кад граја утихне, то јасно указује да се зима неумитно ближи ■

Пчеле

Постоји више врста пчела тако да њихово препознавање може бити од велике користи. Јер, свака врста пчела воли неку одређену биљку, свака се роји на другом месту. Дакле, треба их гледати, уочити разлику и оне ће саме показати врсту омиљене биљке и где се роје ■

Врапци

Видети врапце у крошњи старог дрвета чест је приказ. Птичицу која готово непрестано скакуће можда је тешко, али је драгоценост пратити погледом. Вишенедељним посматрањем може се доћи до драгоцених података важних и за друге птичје врсте ■

Пауци

У природи има више од 100.000 врста паука. Описано их је тек око 26.000 врста. Истражујући по башти, по травнатим или цветним лејама, испод корења и камења може се открити много различитих врста овог зглавкара. Листа ће сигурно да буде подужа ■

Лептири

Током године баште су пуне лептира различите величине и разних боја. Неке врсте долазе на Стари континент чак из Африке ■

Наранџаста гусеница

Лако уочљива, наранџаста ларва гусенице редован је становник баште. Ипак, прави је изазов наћи је касније. Може се открити пажљивим претраживањем лишћа, јер на стабљичи готово увек буде једна гусеница ■

Шумски миш

Миш је неизбежан сисар у башти. Веома је важан чинилац у ланцу исхране великих сова ■

Пуноглавци

Жабе полажу велике количине јајашаца која се временом претварају у пуноглавце, а они постају храна даждевњака. Само пуноглавци који измакну халапљивом водоземцу постаће жабе ■

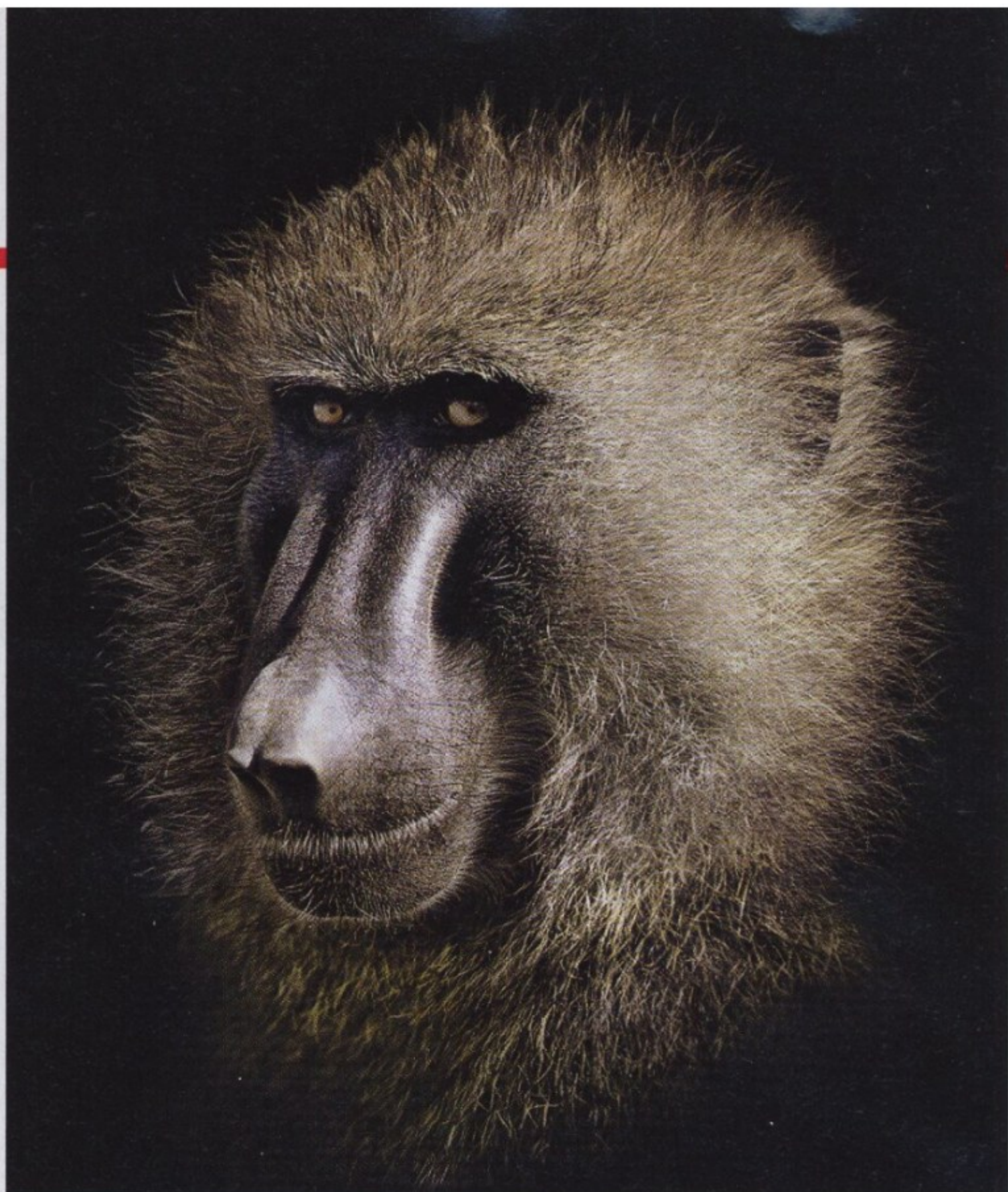
ДАН

С. Делибашић

ЗАШТО? КАКО!

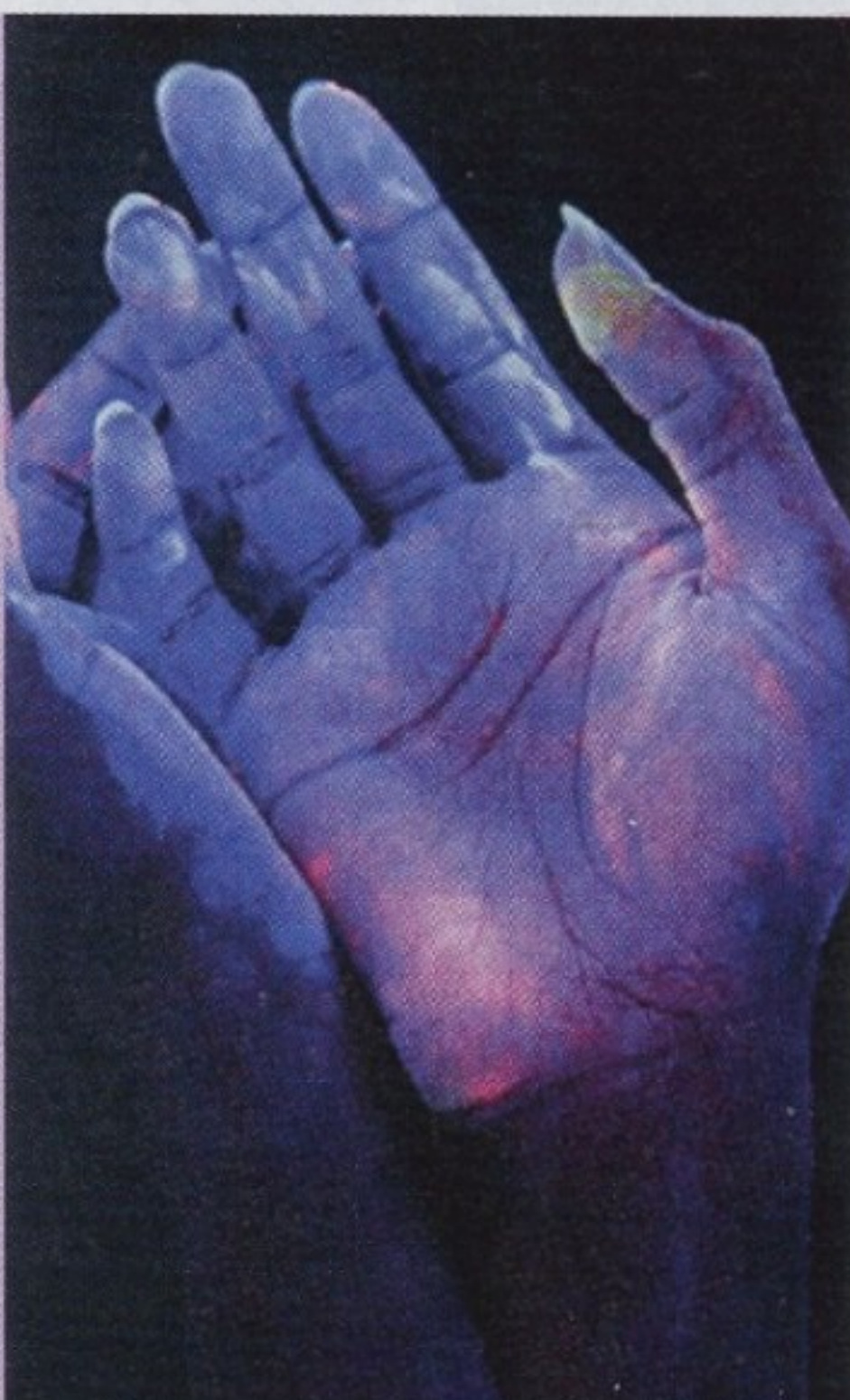
ЗАШТО ИМАМО НОС, УМЕСТО ДА ИМАМО САМО ДВЕ РУПЕ ЗА ДИСАЊЕ?

У две непокривене рупе упадала би киша. Наши рођаци гориле и шимпанзе имају много пљоснатије носеве, али не проводе толико времена у усправном положају као ми, па им нису потребни кишобрани за ноздрве. Поред тога што штите дисајне путеве од кише, носеви су се еволутивно развили вероватно и зато да олакшају живот људима у сувом поднебљу афричке саване. Сем што служи за дисање и њушкање, нос помаже и у размени топлоте и влажности. Захваљујући томе, мања је влажност ваздуха који издишемо, што помаже очувању воде у организму у сувљем поднебљу. Павијани, који такође живе у саванама, имају издужене носне путеве као и ми ■

КОЛИКО МИКРООРГАНИЗАМА ЖИВИ НА ЉУДСКОМ ТЕЛУ?

Процењује се да на кожи имамо између 1500 и 100.000 бактерија по квадратном центиметру. Кад би остало само на томе, имали бисмо педесет милиона бактерија по телу. Међутим, бактерије се размножавају на сваких двадесет минута, па се може израчунати да људско биће током просечног животног века угости преко сто трилиона бактерија на својој кожи. Но, не треба заборавити ни бактерије у телу. Њих има десет милиона пута више од оних на кожи ■

МОГУ ЛИ У СВЕМИРУ ДА СЕ ПРАВЕ БАЛОНИ ОД САПУНИЦЕ?

Да видимо прво шта се дешава на Земљи. Кад дунемо ваздух у опну сапунице, образује се балон. Танак слој сапунице гура околни ваздух и балон нараста. У вакууму свемира нема ваздуха који би притискао спољашњу страну слоја сапунице који је тако слабашан да би се распрснуо скоро истог тренутка. Међутим, у свемирском броду потпуно је изводљиво прављење балона од сапунице, чак и у условима бестежинског стања. Балони од сапунице и тада би били лепо, крхки и заобљени и лебдели би као и иначе. И на Земљи и у свемирском броду они су испуњени истим ваздухом, па ће лебдети без обзира на присуство гравитације. Но, у свемирском броду балони би могли дуже да трају, јер на њихове танке опне не би деловала сила гравитације, нити струје топлог ваздуха као на Земљи ■

ПОСТОЈИ ЛИ УНИВЕРЗАЛНИ ХУМОР?

Нема поузданог одговора на то питање. Вебсајт Међународног друштва за проучавање хумора не пружа никакве податке на ту тему, док списак вицева Удружења за примену хумора у терапији само погоршава ствари.

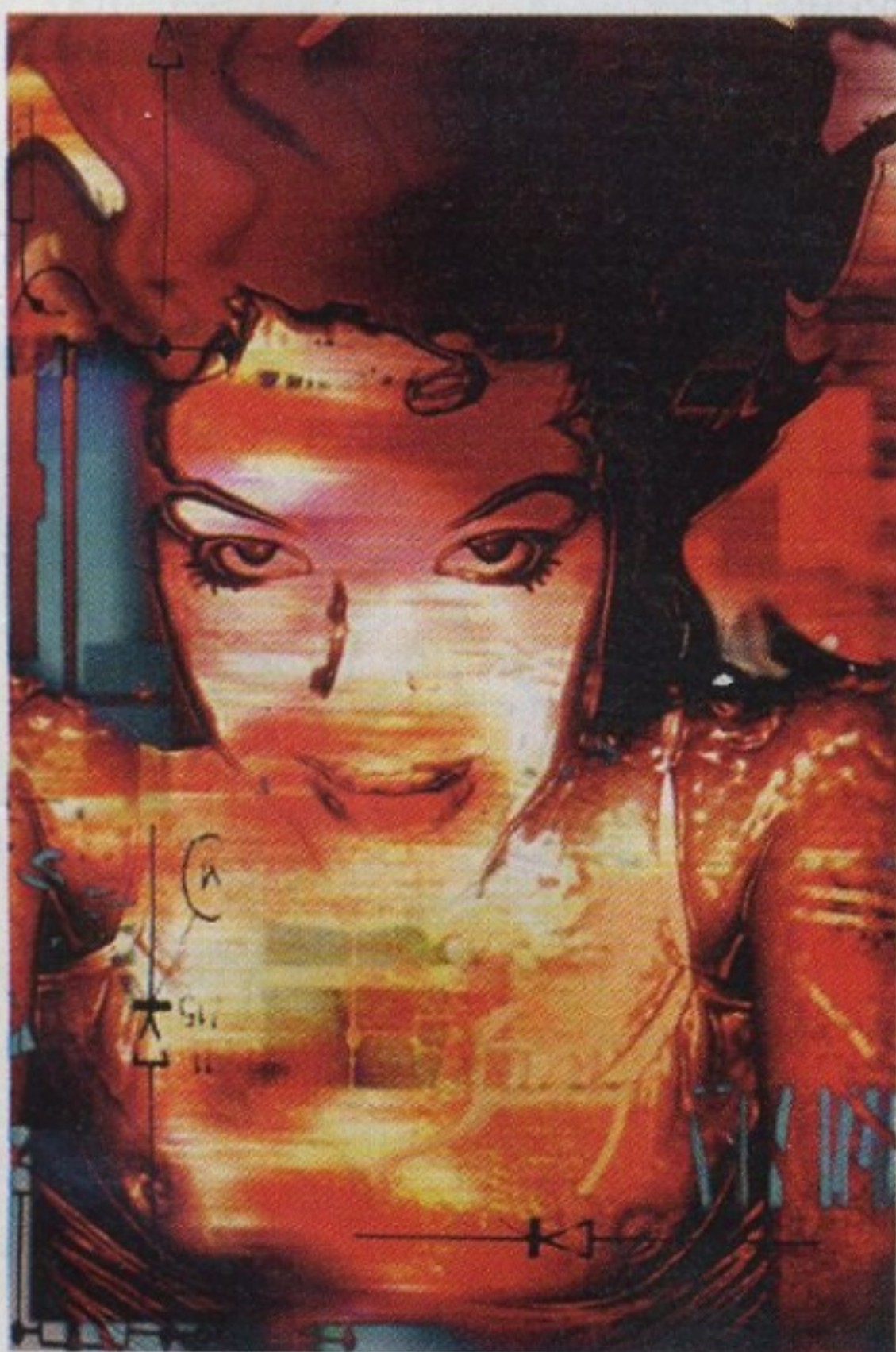
Претраживање вицева широм Интернета показало је да једна појава ипак одскаче од осталих. Нажалост, то су етнички вицеви у којима по правилу припадници неког другог народа испадају глупи. Таквих штосова има у свакој земљи на свету, па се може рећи да је то у извесном смислу универзалан начин шале ■

МОГУ ЛИ СЛЕПЕ ОСОБЕ ДА ХАЛУЦИНИРАЈУ?

Халуцинације су заправо чешћа појава код слепих и људи погоршаног вида. Бар 15 одсто таквих особа може имати Шарл Боне синдром, назван по швајцарском природњаку из 18. века који је први описао необичну појаву, на основу искуства свог деде.

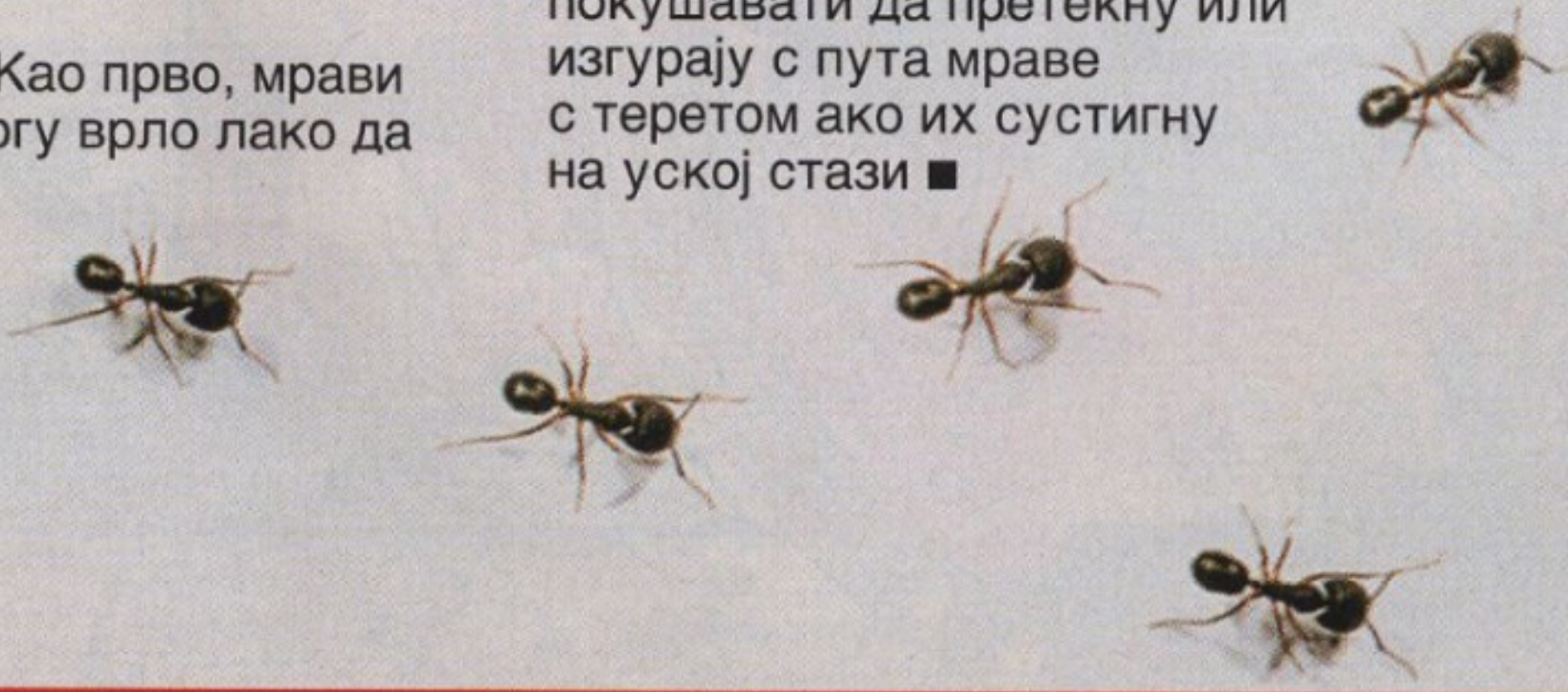
Код здравог ока, очни живац је навикао да барата незамисливо великом количином података. Када вид ослаби или потпуно ишчезне услед обољења ока (од катаракте до дегенерације макуле), неурони у визуелном кортексу наједном остају беспослени. Визуелни кортекс је већ прилагођен да аутоматски попуњава празнине у нашем видном пољу, надокнађујући слепе углове. Изгледа да код особа које имају Бонеов синдром тај механизам све више импровизује у попуњавању празнина. Оболели су причали о мајмунима који плешу, главама које лебде у ваздуху и другим халуцинацијама ■

ДА ЛИ МРАВИ ИКАД УПАДНУ У САОБРАЋАЈНЕ ГУЖВЕ?

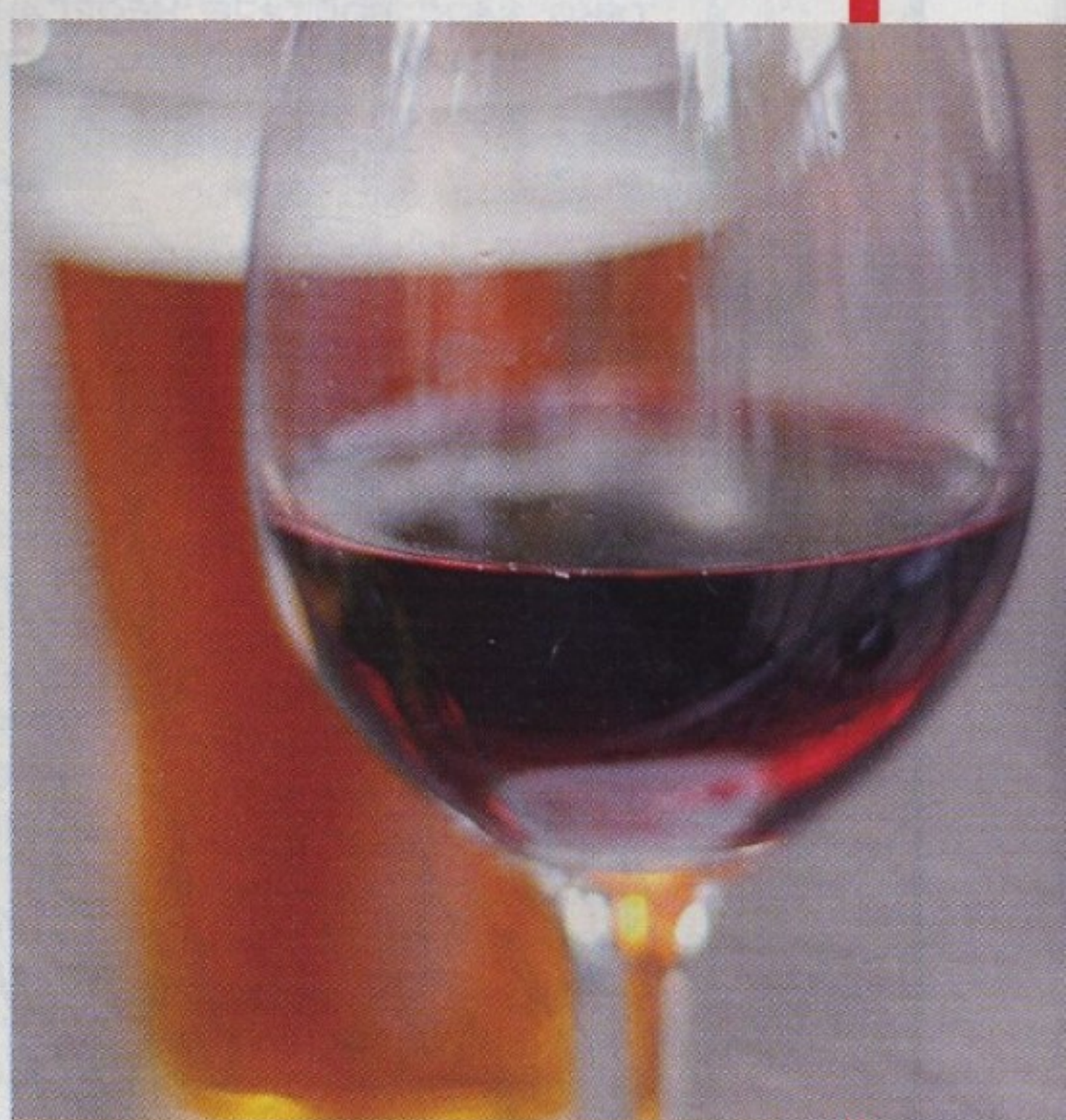
Не, из два разлога. Као прво, мрави су мали и гипки и могу врло лако да се узверу један преко другог ако је потребно. Као друго, понашање мравца условљено је групном интелигенцијом

која их нагони да се понашају у складу са оним што је најбоље за све. Тако ће се мрави који излазе из мравињака померити с пута онима који се враћају са храном, а растерећени мрави неће покушавати да претекну или изгурају с пута мраве с теретом ако их сустигну на уској стази ■

ДА ЛИ СУ СУЛФАТИ У ПИВУ И ВИНУ ШКОДЉИВИ?

Сулфати су сумпорна једињења која се природно налазе у грожђу и хмељу од ког правимо вино и пиво. Они спречавају раст бактерија које замућују пиће и претварају алкохол у сирће. У већини случајева се вино и пиво додаје још сулфата током производње, и има неких тврдњи како то код људи изазива главобољу. Међутим, више сулфата има у једној осушеној кајсији него у чаши белог вина ■

МИТОЛОШКЕ ПРИЧЕ О СТРАШНИМ БИЖИМА

О ПОСТАНКУ

ПРЕ МОРА, И ЗЕМЉЕ, И НЕБА, КОЈЕ СВЕ КРИЈЕ,
ОБЛИК ПРИРОДЕ ЈЕДАН ПО СВЕМУ БЕШЕ СВЕТУ,
ХАОС МУ БЕШЕ ИМЕ - НЕУРЕДНА И ГРДНА ХРПА,
НИШТА ДРУГО ДО ТРОМА ТЕЖИНА, НЕСЛОЖНЕ КЛИЦЕ
РЂАВО СЛОЖЕНИХ СТВАРИ САБИЈЕНЕ НА МЕСТУ ИСТОМ.
„МЕТАМОРФОЗЕ“ ПУБЛИЈА ОВИДИЈА МАСОНА, ПЕВАЊЕ ПРВО

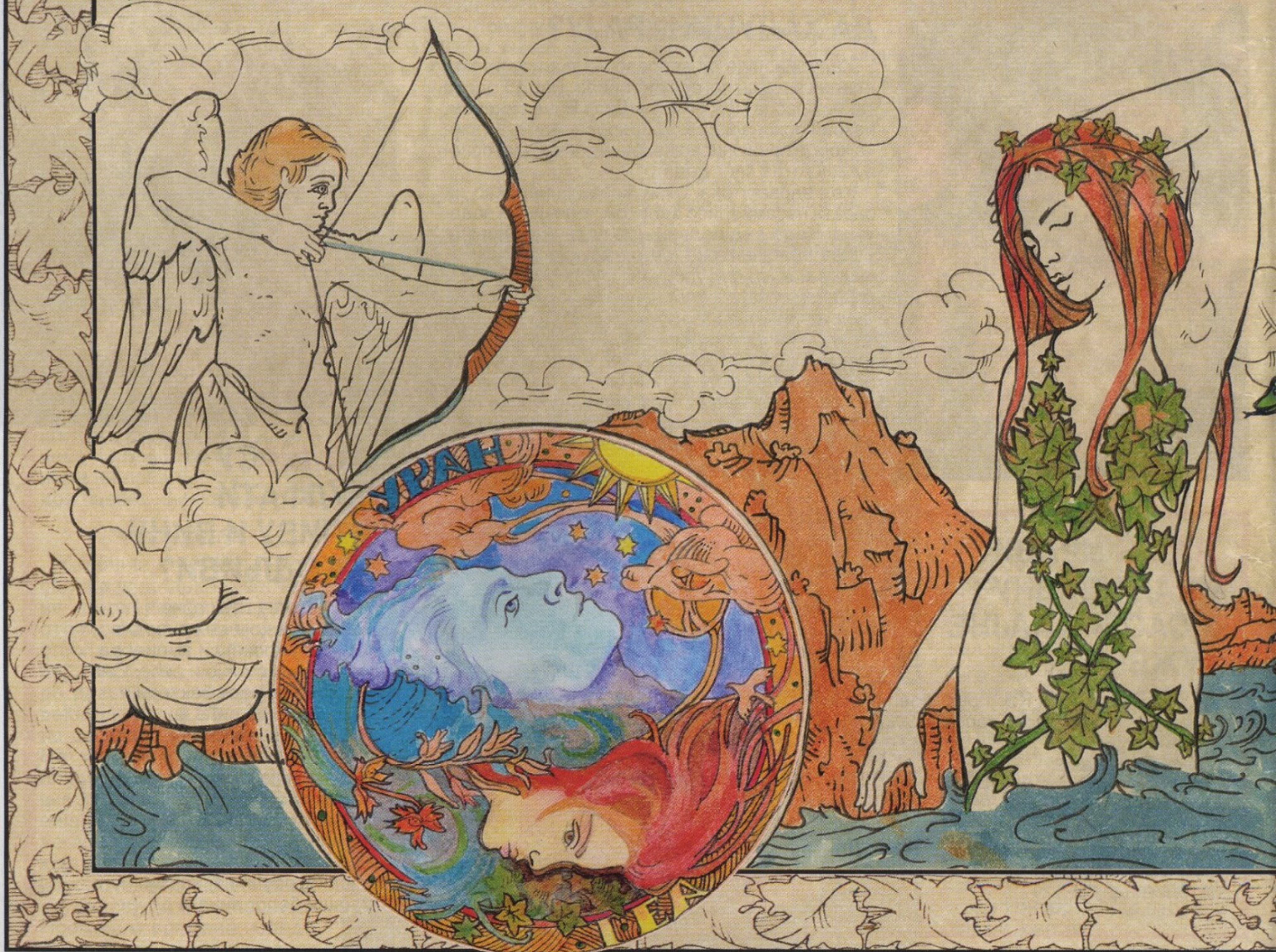
НЕКАДА ДАВНО, СВЕТ КАКВИМ ГА ДАНАС ЗНАМО НИЈЕ
ПОСТОЈАО. МНОГЕ МУДРЕ ГЛАВЕ РАЗМИШЉАЛЕ СУ О
ПОСТАНКУ СВЕТА И ДОЛАЗИЛЕ ДО СЛИЧНИХ ЗАКЉУЧАКА,
ИАКО СУ БИЛЕ ПОТПУНО РАЗДВОЈЕНЕ ВРЕМЕНСКИ И ПРО-
СТОРОНО. ПИСАЦ ХЕСИОД, ПОРЕКЛОМ ИЗ АНТИЧКЕ ГРЧКЕ, У 8.
ВЕКУ ПРЕ НАШЕ ЕРЕ ПИШЕ ПОЕМУ ПОД НАЗИВОМ „ТЕОГОНИ-
ЈА“. КАО ОДРАЗ НАРОДНИХ ВЕРОВАЊА, „ТЕОГОНИЈА“ ЈЕ У
СТАРОЈ ГРЧКОЈ ДОБИЛА КАРАКТЕР ЗВАНИЧНОГ ДОКУМЕН-
ТА. У СВОМ ДЕЛУ, ХЕСИОД ОБЈАШЊАВА ДА ЈЕ У ПОЧЕТКУ
ПОСТОЈАО САМО ХАОС, ПРАЗАН ПРОСТОР. КАСНИЈЕ, УСЛЕД
ПОГРЕШНОГ ПРЕВОЂЕЊА РЕЧИ, ПОПРИМА НОВО ЗНАЧЕЊЕ.
ТАКО ХАОС ПОСТАЈЕ НЕОРГАНИЗОВАНА МАСА ПОЈЕДИНАЧ-
НИХ СТВАРИ РАСПРШЕНИХ У ПРОСТОРУ, ВЕЛИКИ НЕРЕД, ТО
ЈЕСТ ЗБРКА.

ИЗ ХАОСА ПОСТЕПЕНО НАСТАЈУ ПРИРОДНИ ЕЛЕМЕНТИ, КОЈИМА
ГРЦИ У ДРЕВНИМ ТЕКСТОВИМА ДАЈУ ЛУДСКА ОБЛИЦА И БОЖАН-
СКУ ПРИРОДУ, КАКО БИ ИХ ЛУДИ ПРИХВАТИЛИ И ОБОЖАВАЛИ. ТА
ПРВОБИТНА БОЖАНСТВА ЈЕСУ ТВОРЦИ СВЕГА ВИДНОГ И СКРИ-
ВЕНОГ, ПОЗНАТОГ И НЕПОЗНАТОГ. ТВОРЦИ СУ И НЕОБИЧНИХ МИ-
ТОЛОШКИХ БИЖА О КОЈИМА ЋЕ БИТИ ПИСАНО КРОЗ ВЕКОВЕ...

ДАКЛЕ, ИЗ ХАОСА СЕ У ПОЧЕТКУ ПОЈАВЉУЈУ МНОГИ ЛИКО-
ВИ. ЗА ПРИЧУ О ЧУДНОВАТИМ БИЖИМА БИТНИ СУ ЊИХОВИ
ПРАРОДИТЕЉИ - ГЕА И ЕРОС... И ТАРТАР... ОВДЕ ЋЕ БИТИ ПО-
МЕНУТИ ГЕА И ЕРОС, А О ГЕИ И ТАРТАРУ ГОВОРИЋЕ СЕ НЕ-
КОМ ДРУГОМ ПРИЛИКОМ.

ЕРОС С ПОЧЕТКА ПРИЧЕ БИО ЈЕ ПРВОБИТНА СИЛА - ЖЕЉА
КОЈА ПОДСТИЧЕ БИЖА НА СЈЕДИЊАВАЊЕ И ТАКО СТВАРА
НОВЕ СВЕТОВЕ. ТАКО ЈЕ ОН БОЖАНСКИМ ПОСРЕДОВАЊЕМ
НАВЕО ГЕУ, МАЈКУ ЗЕМЉУ У НАСТАЈАЊУ, ДА НАЈПРЕ СТВОРИ
УРАНА - НЕБЕСКИ СВОД ОВЕНЧАН ЗВЕЗДАМА, И УЧИНИ ГА СЕ-
БИ ЈЕДНАКИМ ПО ВЕЛИЧИНИ, ТАКО ДА ЈУ ЈЕ ПОТПУНО ПРЕ-
КРИО. ЗАТИМ ЈЕ ГЕА СТВОРИЛА ВИСОКЕ ПЛАНИНЕ И ПОНТ -
БЕСПЛОДНО МОРЕ С МИРНИМ СТРУЈАМА.

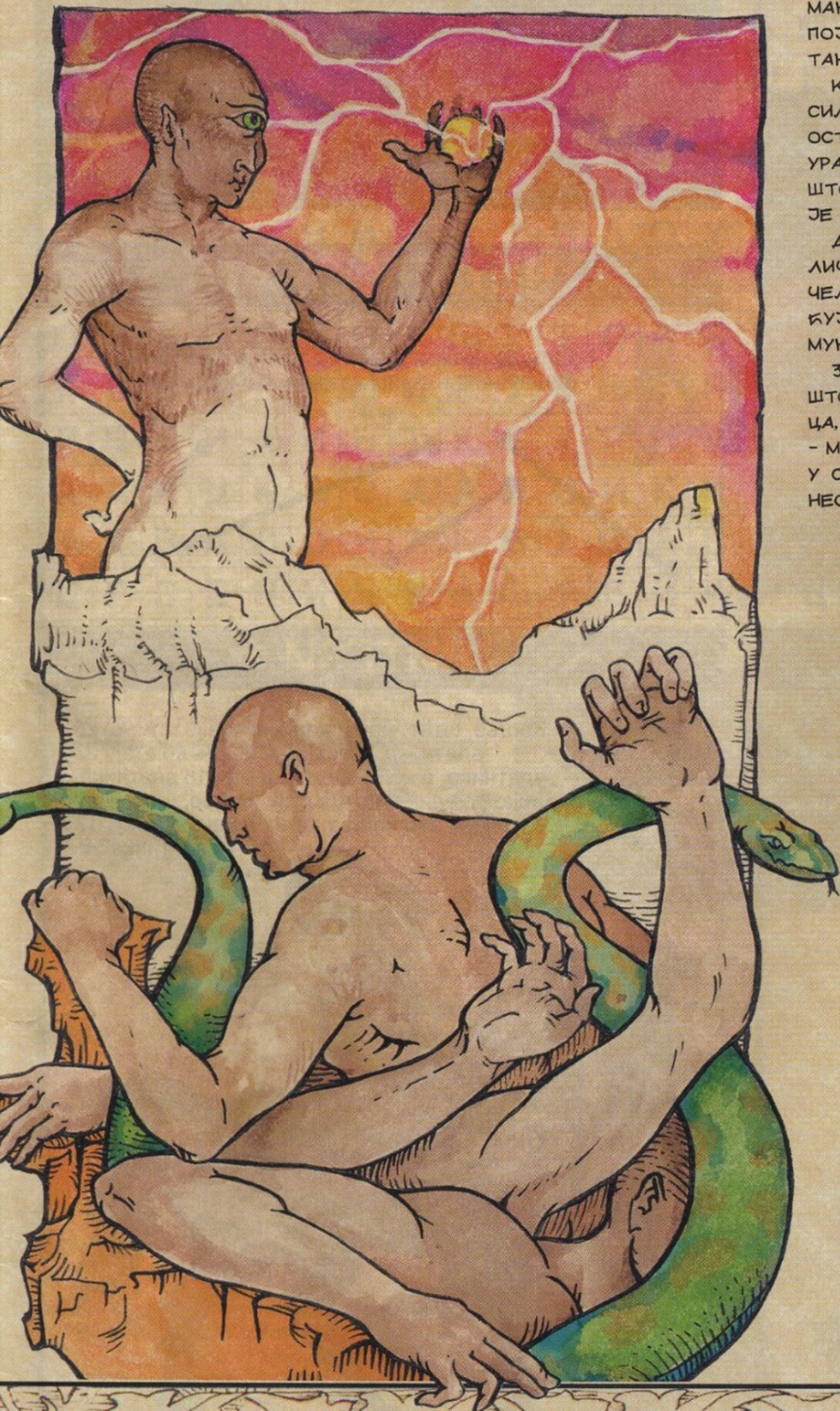
УРАН И ГЕА ЗАЧЕЛИ СУ БРОЈНО И НАДАЛЕКО ПОЗНАТО ЧУД-
НОВАТО ПОТОМСТВО... ■

МИТОЛОШКЕ ПРИЧЕ О СТРАШНИМ БИЖИМА

УРАНИДИ

КОСМОС ЈЕ СТВОРЕН... МАЈКА ЗЕМЉА ГЕА И НЕБЕСКИ СВОД УРАН ДАЛИ СУ ПРВИ РОД - УРАНИДЕ. ТРЕБА УЗЕТИ У ОБЗИР ДА СТАНОВНИКА У ХУМАНОМ СМISЛУ РЕЧИ НИЈЕ БИЛО, ВЕК ДА СЕ НАСТАЊИВАЊЕ ЗЕМЉЕ ТИЧЕ ПОЈАВЕ ПРВОБИТНИХ ПРИРОДНИХ СИЛА

ПРВОНАСТАЛИ ЈЕСУ ТИТАНИ И ТИТАНИДЕ. БО-РАВИЛИ СУ НА НЕБЕСИМА. БИЛО ИХ ЈЕ УКУПНО ДВАНАЕСТ, ШЕСТ МУШКИХ - ОКЕАН, КЕЈ, КРИЈ, ХИПЕРИОН, ЈАПЕТ И КРОН, И ШЕСТ ЖЕНСКИХ - ТЕТИЈА, ТЕА, ТЕМИДА, РЕА, МНЕМОСИНА И ФЕБА. ВЕЖИНА НЕМА ЈАСНО ОЦРТАНУ ЛИЧНОСТ, А ОД ОНИХ МАЊЕ БРОЈНИХ, КОЈИ ПОСТАЈУ ГЛАВНИ УЧЕСНИЦИ ПОЈЕДИНИХ ЛЕГЕНДИ, НАЈВИШЕ СЕ ИСТИЧЕ ТИТАН КРОН.

КАКО СУ СТАРИ ГРЦИ ОБИЧАВАЛИ ДА ПРИРОДНИМ СИЛАМА ДАЈУ ЉУДСКО ОБЛИЧЈЕ, ТАКО ЈЕ КРОН СА ОСТАЛИМ ТИТАНИМА БИО СХВАЋЕН КАО ДЕТЕ ГЕЕ И УРАНА. У ГРЧКОЈ СУ ТИТАНИ НАПОСЛЕТКУ БИЛИ ПОШТОВАНИ КАО ПРАОЧЕВИ ЉУДИ. ПРИПИСИВАНО ИМ ЈЕ ОТКРИЌЕ УМЕТНОСТИ И МАГИЈЕ.

ДРУГИ РОД ЈЕСТЕ РОД КИКЛОПА. ПО ПРЕДАЊУ, ЛИЧИЛИ СУ НА ОСТАЛЕ БОГОВЕ, САМО СУ НАСРЕД ЧЕЛА ИМАЛИ ПО ЈЕДНО ОКО. ИМЕНА КИКЛОПА УПУКУЈУ НА ЊИХОВО ИСТИНСКО ОБЛИЧЈЕ. СТЕРОП - МУЊА, АРГЕЈ - ГРОМ, БРОНТ - ГРМЉАВИНА....

ЗАТИМ, ТРЕЌИ ПО РЕДУ, НАСТАЈУ ХЕКАТОНХИРИ, ШТО У ПРЕВОДУ ЗНАЧИ СТОРУКИ. БИЛО ИХ ЈЕ ТРОЈИЦА, КОЛИКО И КИКЛОПА, БРИЈАРЕЈ - СНАЖНИ, ГИЕЈ - МИШИЊАВИ, И КОТ - МАХНИТИ. ПЛАНЕТА ЗЕМЉА ЈЕ У СВОМ ПРАПОЧЕТКУ БИЛА ПОПРИШТЕ СНАЖНИХ И НЕОБУЗДАНИХ СИЛА ПРИРОДЕ ■

ЛЕГЕНДА О КРОНУ

УЖАСНУТ РОДОМ КОЈИ ЈЕ СА ГЕОМ СТВОРИО, УРАН ОДЛУЧИ ДА ЗАТРЕ СОПСТВЕНО ПОТОМСТВО, ЗАТВАРАЈУЌИ ГА У ДУБИНУ ЗЕМЉЕ. СВОЈУ ТУГУ, А ПОТОМ И СРЏБУ, ГЕА ПРЕТОЧИ У СТРАШНУ ОСВЕТУ, ИЗНЕДРИ КОМАД ЧЕЛИКА И ОД ЊЕГА НАПРАВИ УБОЈИТО СРПАСТО ОРУЖЈЕ - ХАРПУ. ПЛАН ДА УБИЈЕ УРАНА ИЗЛОЖИЛА ЈЕ ДЕЦИ, АЛИ ЈЕ САМО НАЈМЛАЂИ ТИТАН КРОН СМОГАО ХРАБРОСТИ ДА УЧЕСТВУЈЕ У ЗЛОЧИНУ. МРАЧАН И ПРЕПРЕДЕН, КАКАВ ЈЕ ВЕК БИО, ПОМАЖЕ МАЈЦИ ДА УБИЈЕ ОЦА НА СПАВАЊУ. ОДСЕЧЕ МУ ГЕНИТАЛИЈЕ И БАЦИ ИХ У МОРЕ. ИЗ КРВИ УРАНОВЕ, КОЈА СЕ СЛИЛА У ЗЕМЉУ, СТВОРИШЕ СЕ ЧУДОВИШНИ ГИГАНТИ И СТРАШНЕ ФУРИЈЕ ■

ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

ТРИ ПРОДАВНИЦЕ

1

У три продавнице стигне иста количина јабука. Кад свака продавница прода по 14 kg јабука, тада у све три продавнице остане колико је у почетку било у једној продавници. Колико је јабука доведено у сваку продавницу? ■

ЈАНКО И МАРКО

2

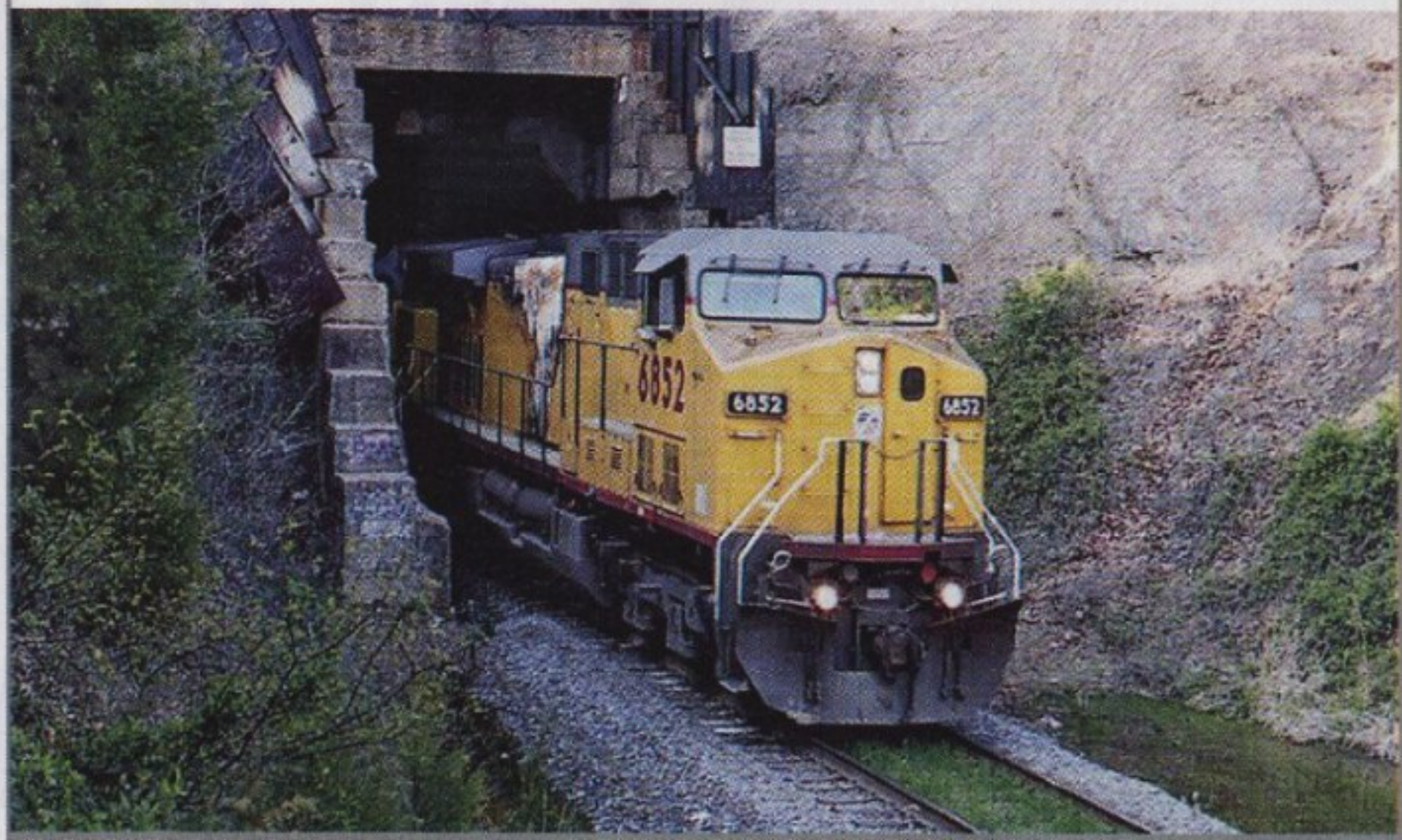
Јанко и Марко реше да купе збирку задатака. Јанку недостаје 160 динара, а Марку 40 динара за ту исту збирку. Зато одлуче да је купе заједнички. Међутим, ни тада нису имали довољно новца, јер им је недостајало 20 динара. Колико кошта збирка задатака? ■

ТУНЕЛ

3

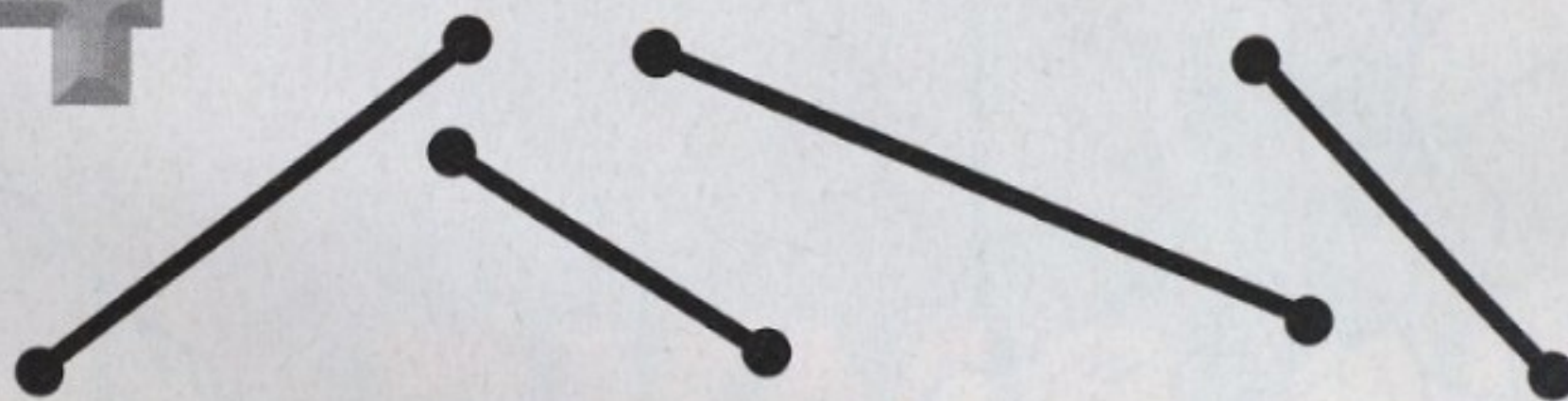
Воз дужине 500 метара иде брзином од 60 km/h. Колико ће му времена бити потребно да прође кроз тунел дужине 500 метара? ■

ЧЕТИРИ ДУЖИ

4

Дате су четири дужи. Колико је највише правих одређено њиховим крајњим тачкама? ■

ВИТЕЗИ

5

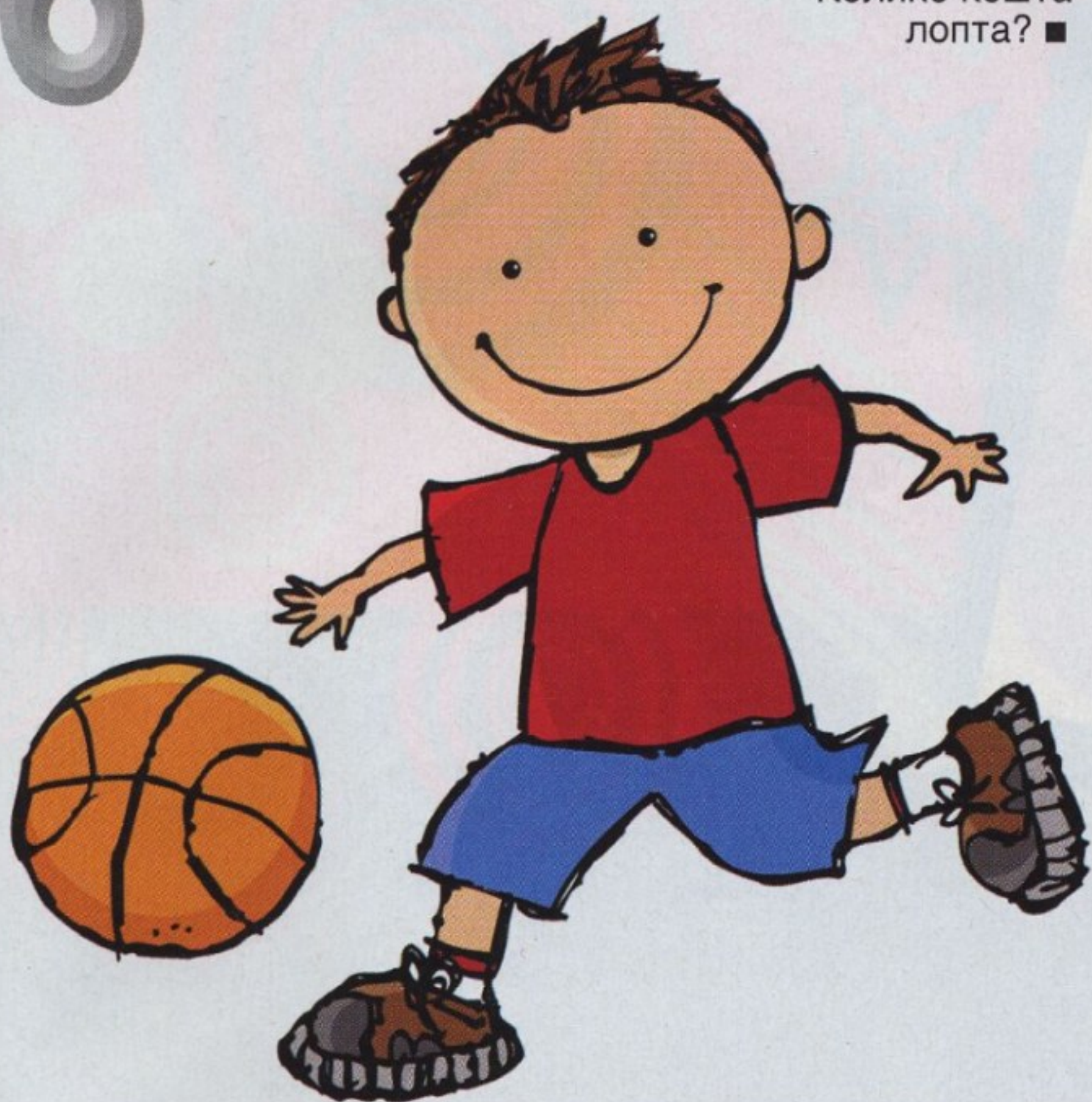
Копље, штит, мач и коња витез је платио 25 златника. Штит, мач и коњ коштају 22 златника, а копље, штит и мач 15 златника. Колико појединачно коштају копље, штит, мач и коњ, ако копље, штит и коњ коштају 17 златника? ■

МИЛАН И ЛОПТА

6

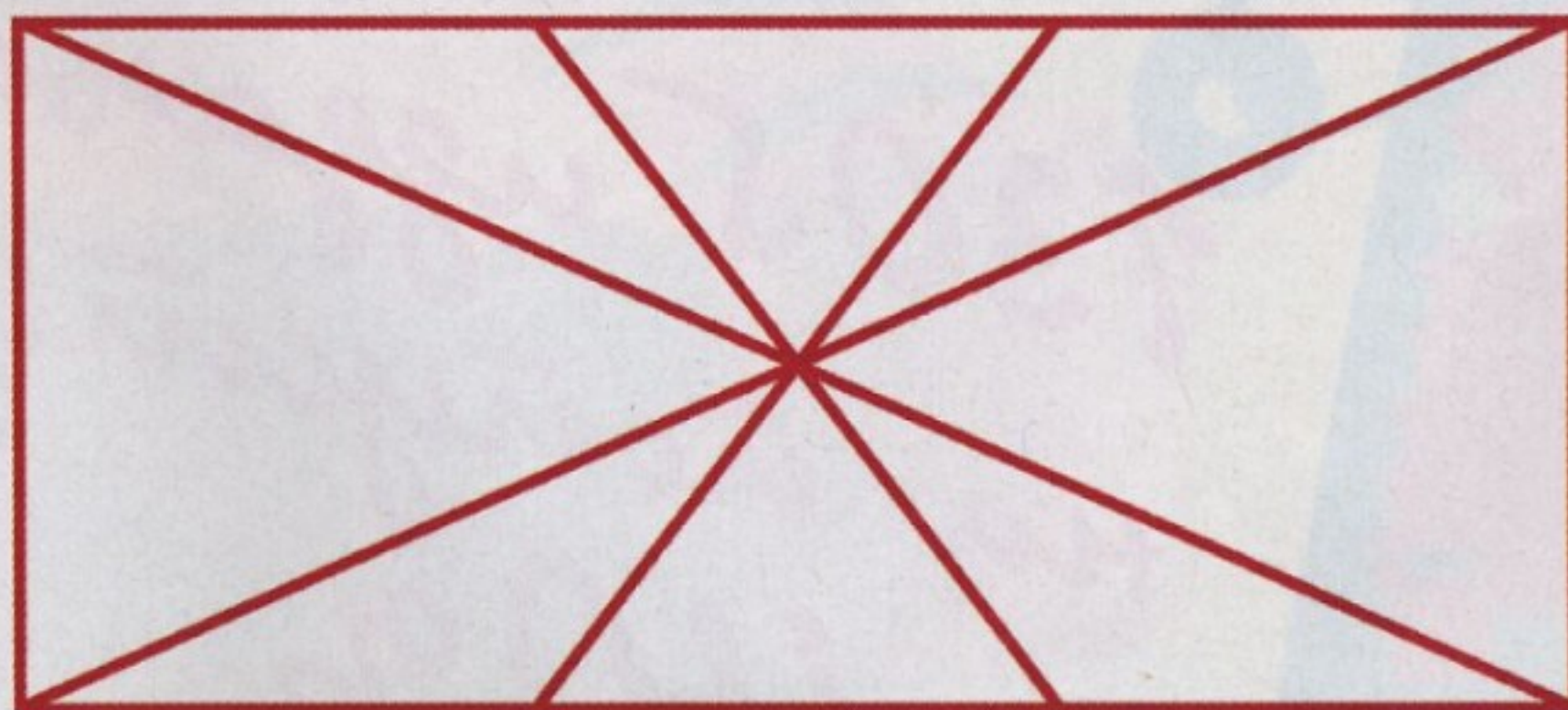
Милан је за један посао требало да добије 1300 динара и лопту. Међутим, он је урадио трећину тог посла и за то добио 100 динара и лопту. Колико кошта лопта? ■

КОЛИКО ВИДИТЕ ТРОУГЛОВА?

9

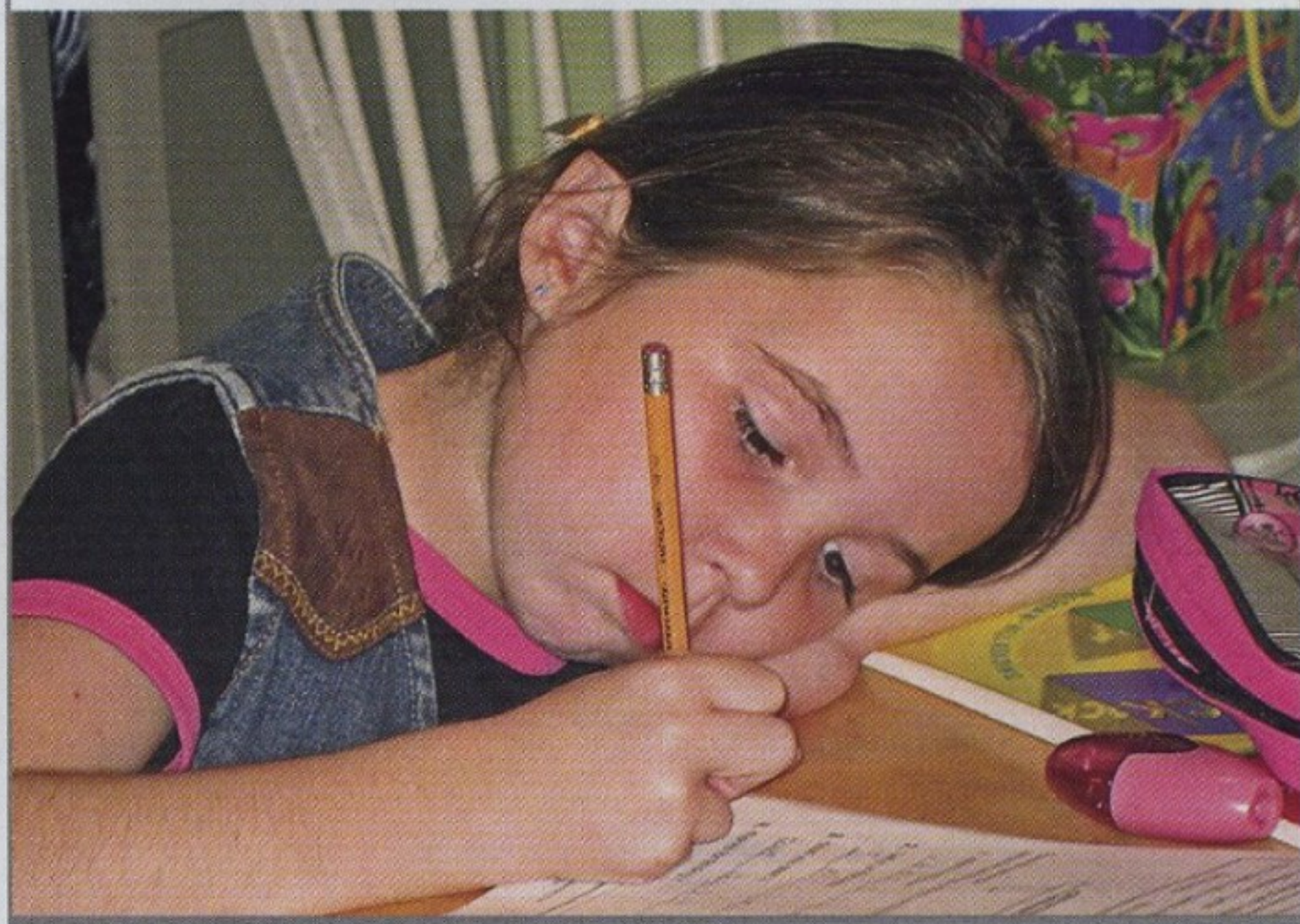
Колико троуглова видите на слици? ■

ВРЕДНА МИЛИЦА

10

Милица је планирала да у току следећих неколико дана сваког дана уради по 15 задатака. Међутим, она је сваког дана радила по три задатка више тако да јој је остало да последња три дана сваког дана решава по четири задатка. Колико је задатака Милица планирала да уради? ■

РАСИТНИТЕ!

7

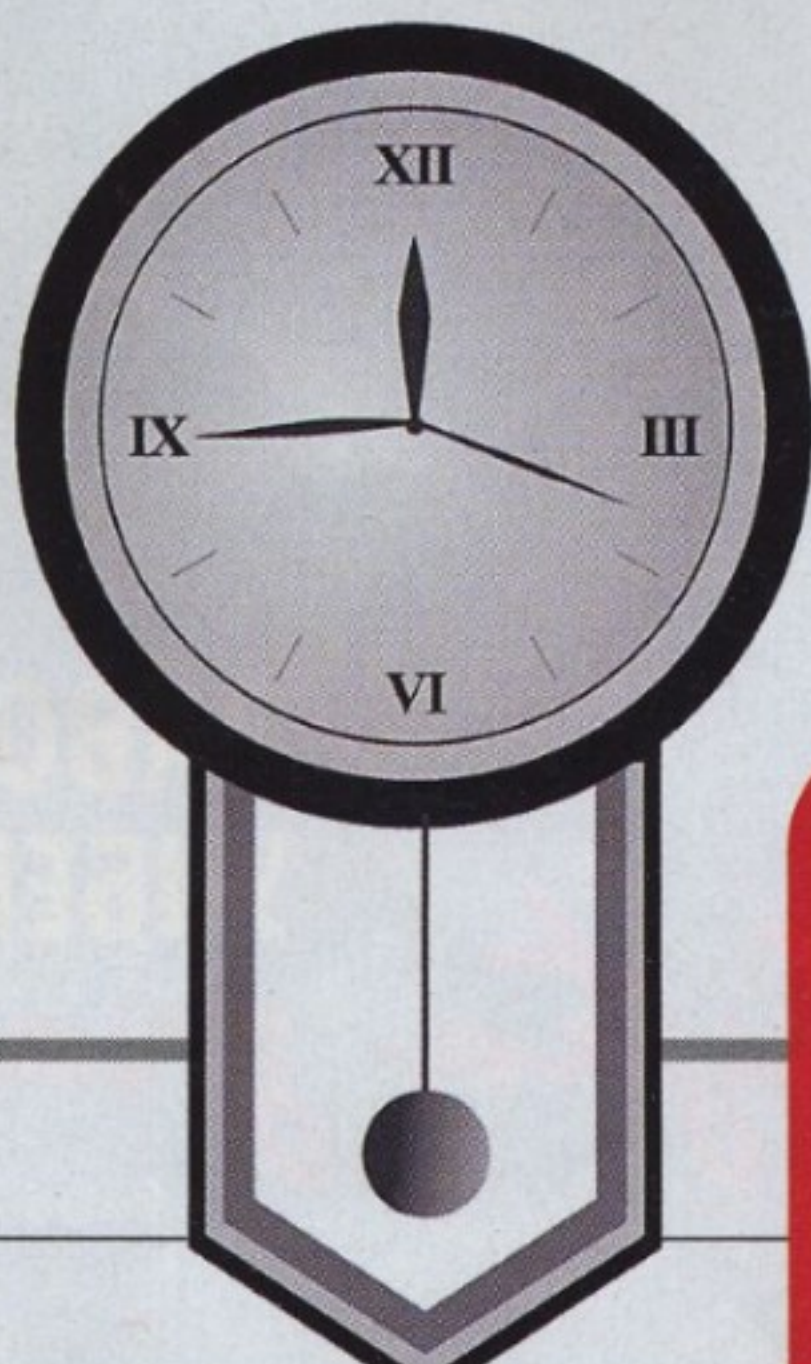
Новчаницу од 100 динара раситните у апоене од 2 и 5 динара тако да укупно имате 35 апоена. Колико ће бити апоена од 2, односно од 5 динара? ■

ЗИДНИ ЧАСОВНИК

8

Зидни часовник откуцава у 6 сати шест удараца за 5 секунди. За колико ће секунди откуцати подне, а за колико 18 часова? ■

РАЗЛИЧИТИ НАЧИНИ

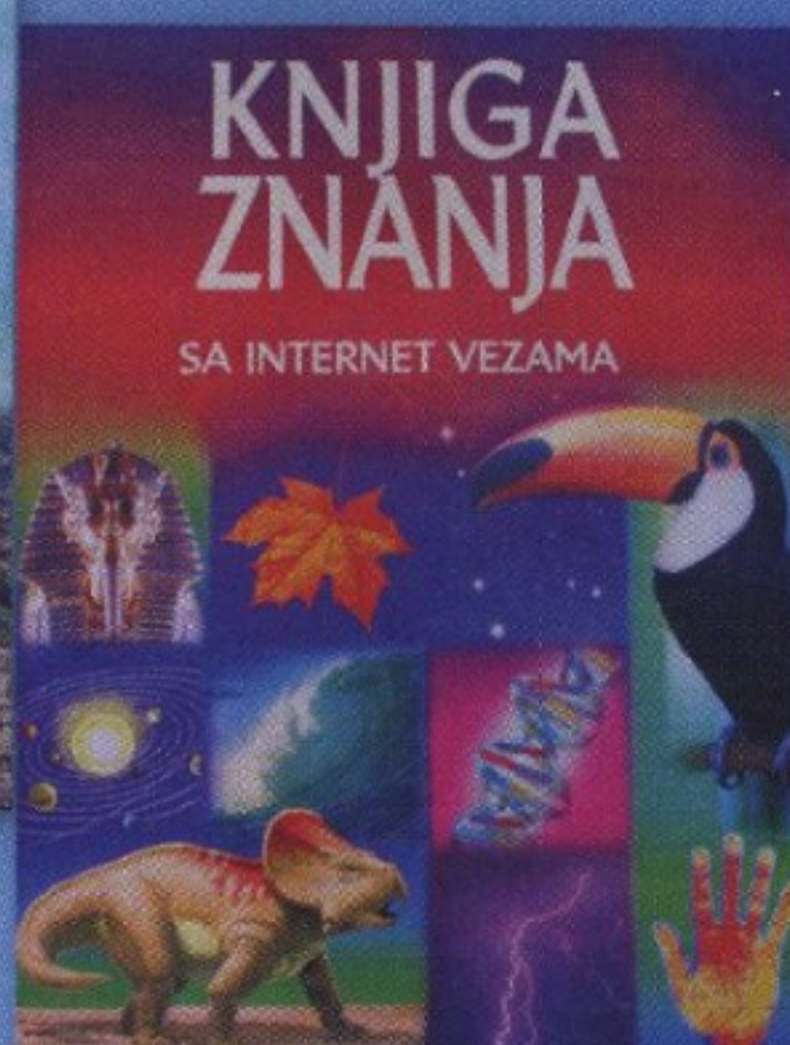
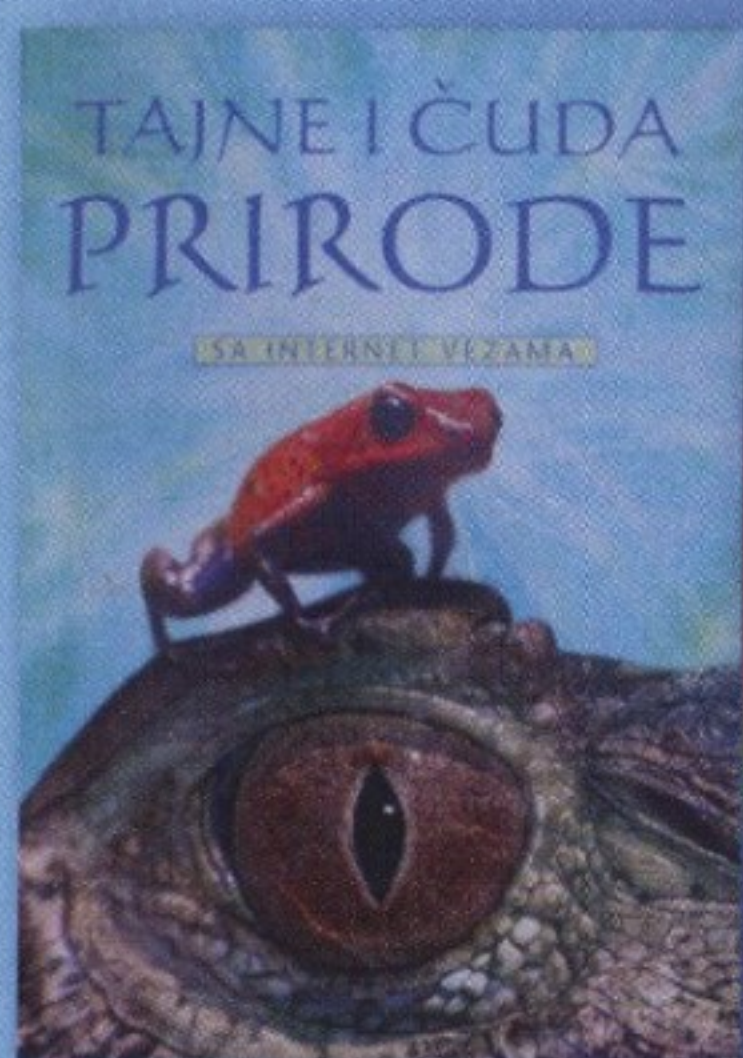
11

На колико начина можете 30 бомбона поделити двојци дечака? ■

**РЕШЕЊА
НА
СТРАНИ
65**

1305 издата
на попусту
до 40%

Нови Сад

Сремска 7
021 6624433

Ниш

Трг краља Александра 3
018 511428

Косовска Митровица

Владе Тетковића 1
028 425111

Београд

Облићев венац 5
011 2630763; 2638405

Косовска 45

011 3227088

Краља Милана 19

011 3235409

Вукасовићева 50

011 3594835

Интернет продаја

www.zavod.co.rs

e-mail: prodaja@zavod.co.rs

**ЗАВОД ЗА
УЧБЕНИКЕ**

Кућа знања

НАПИСАО
И НАЦРТАО

ЏЕРМАЈА

Германн

ЛУКА У ТАМИ

III део

НЕКА ПРЕСТАНУ!
НЕКА ОДУ!

СМИРИТЕ СЕ, БРАЌО!
МОЛИЋЕМО СЕ ГОСПОДУ ДА
НАС ИЗБАВИ И УДАЉИ СОТОНУ
И ЊЕГОВЕ ПАЛЕ АНЂЕЛЕ!

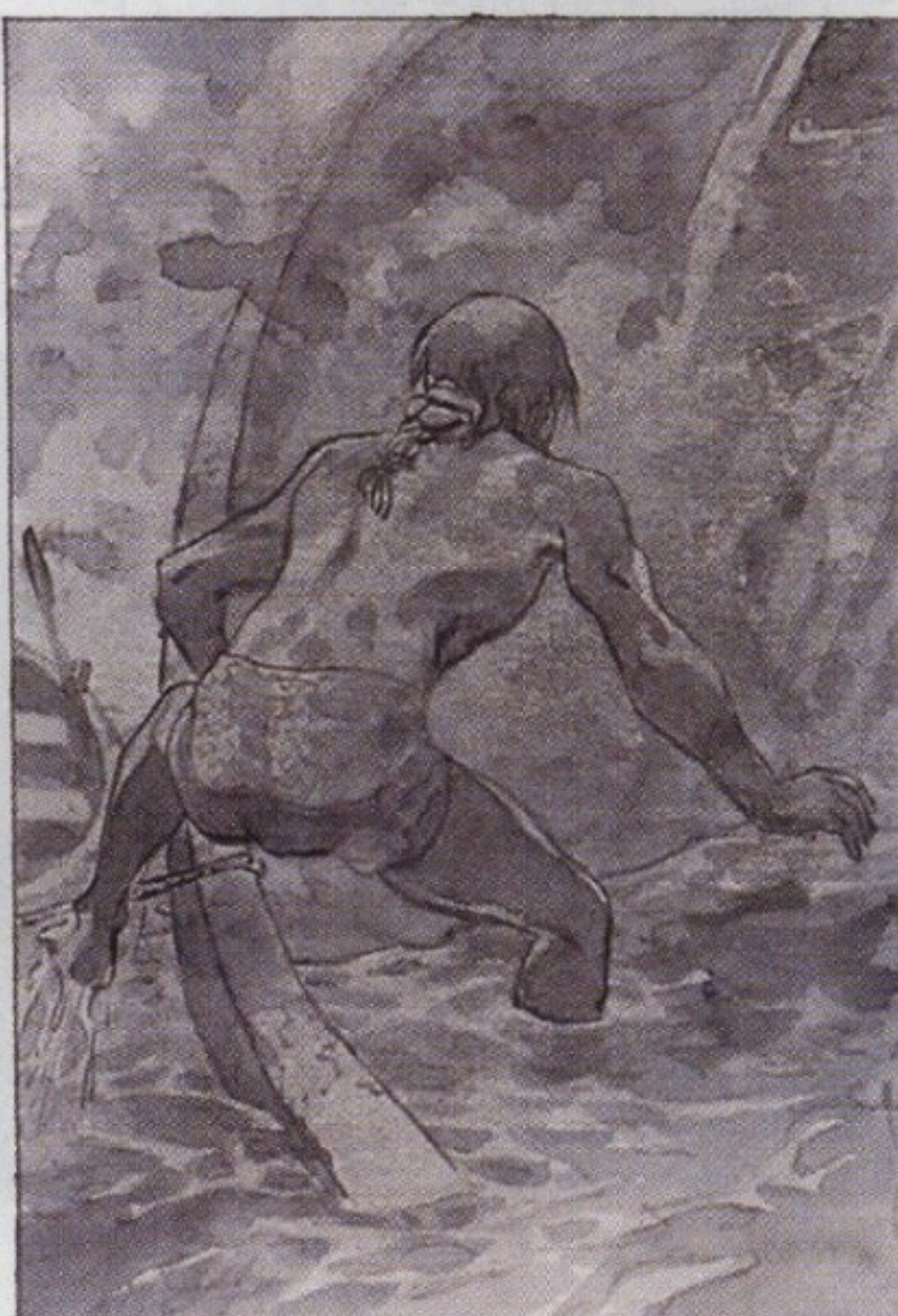
НЕ ЗНАМ ШТА СУ
НАУМИЛИ, АЛИ ЈА
СИГУРНО НЕКУ ДА СЕ
УПЛАШИМ!

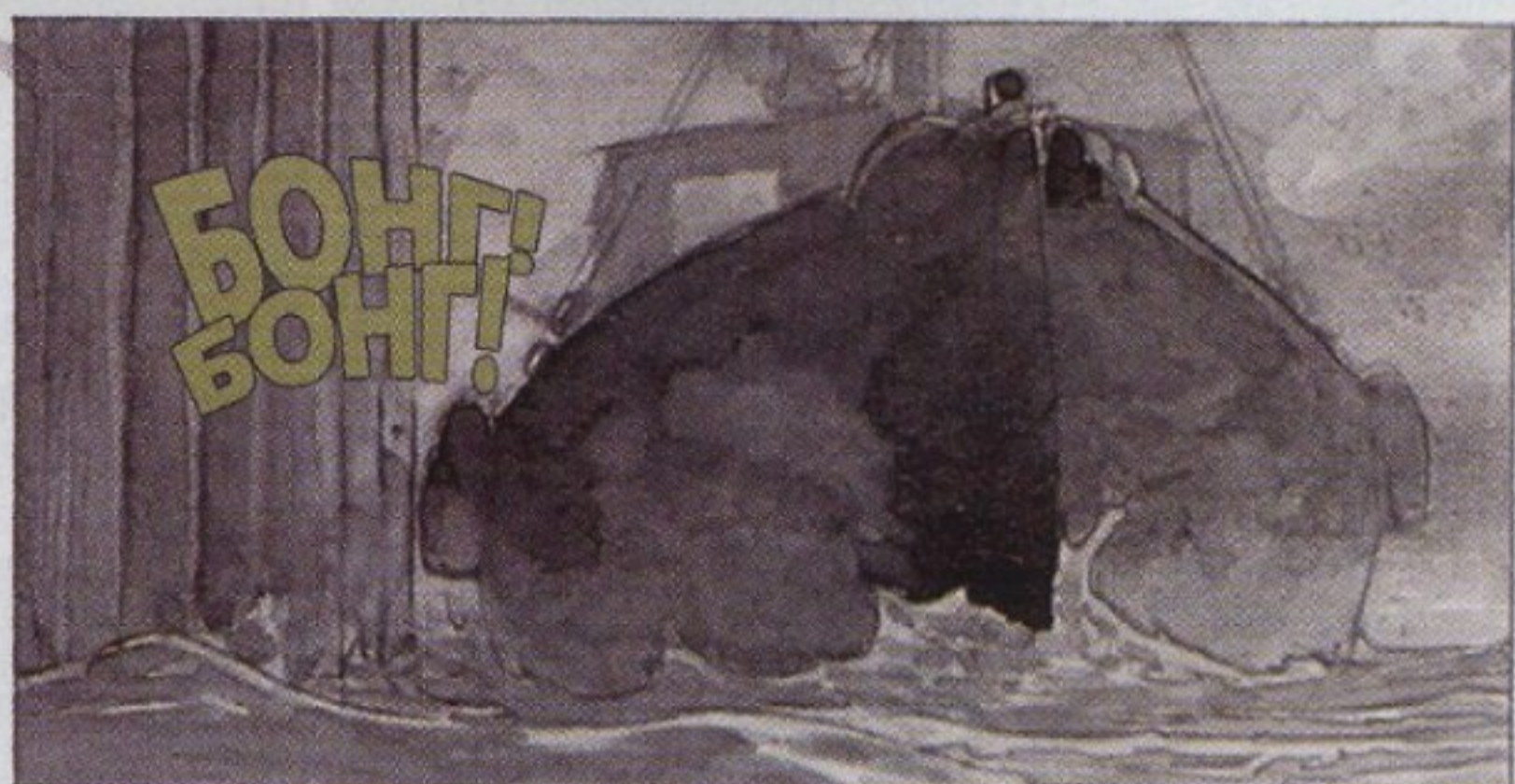
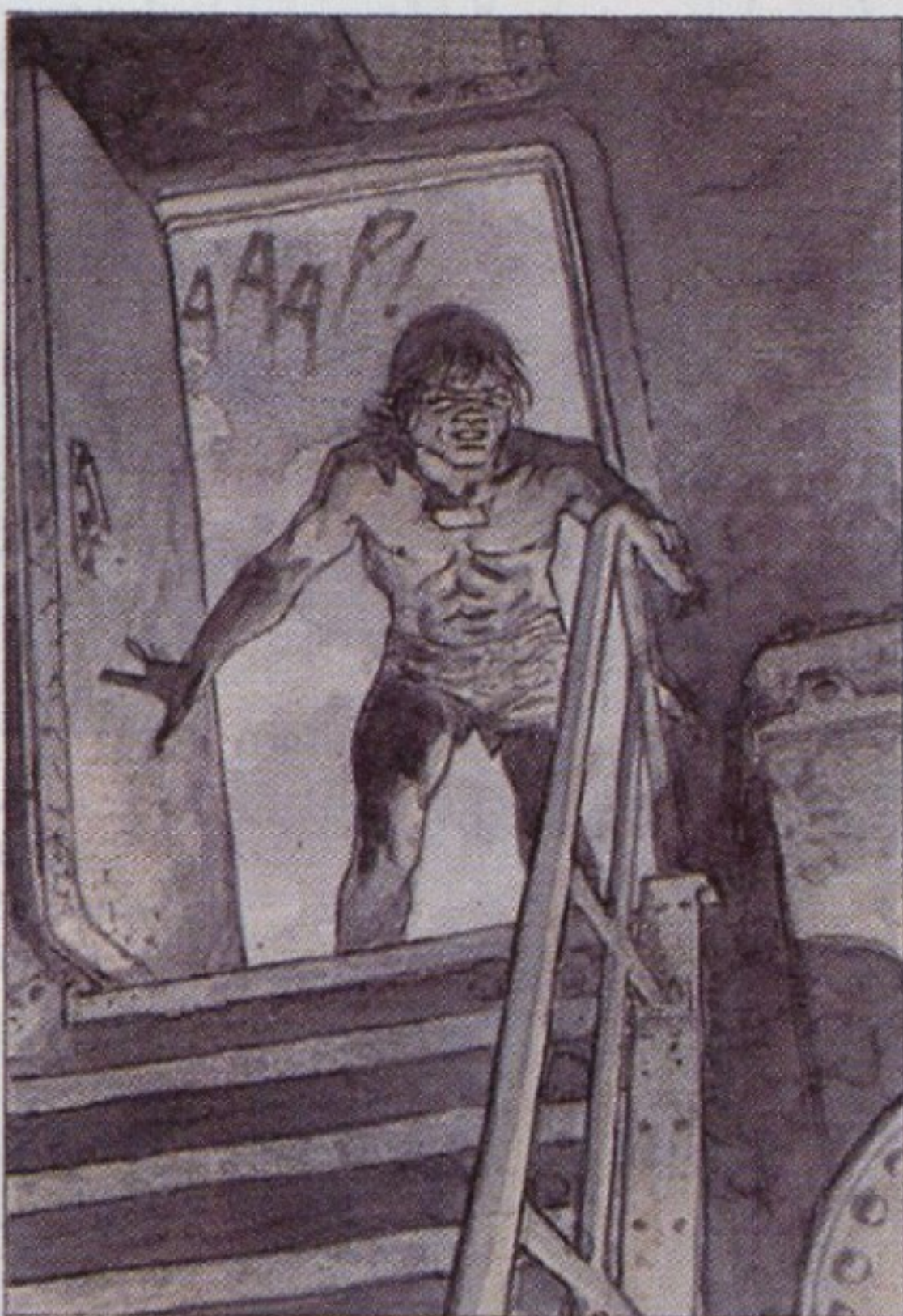
ЗВУК ДОЛАЗИ
С БРОДА!
АЛ' ОДАКЛЕ
ТАЛАСИ?!

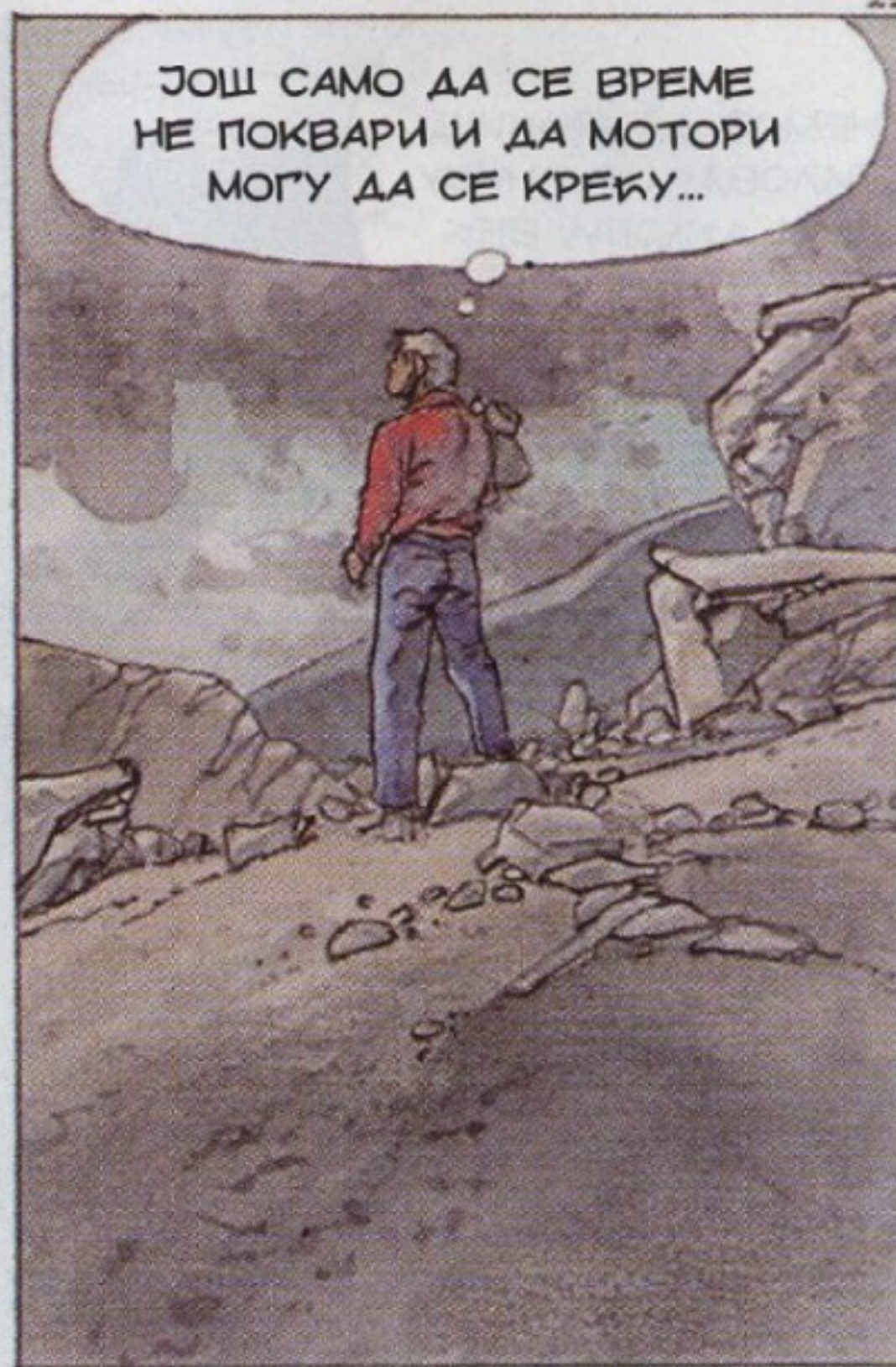
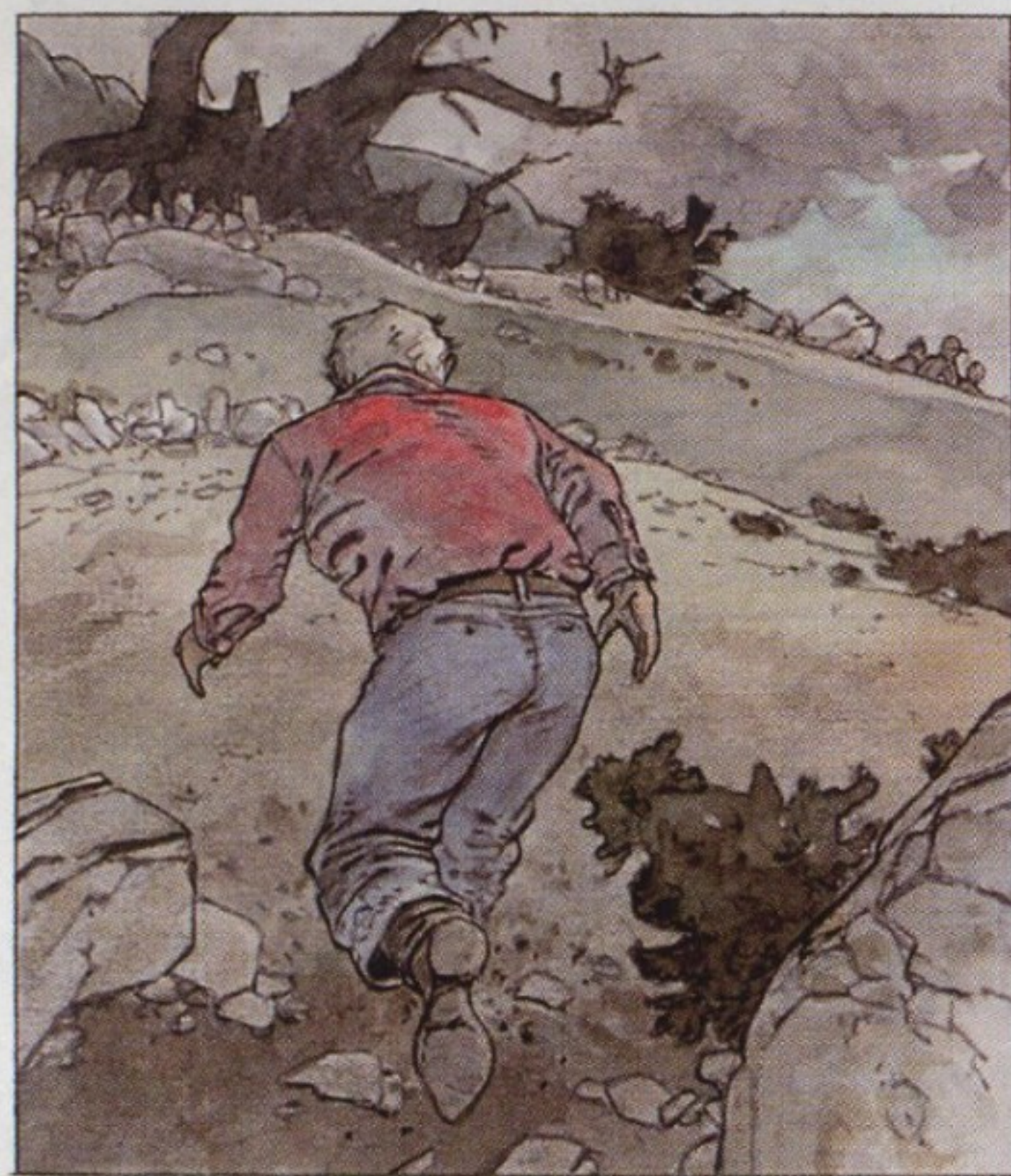
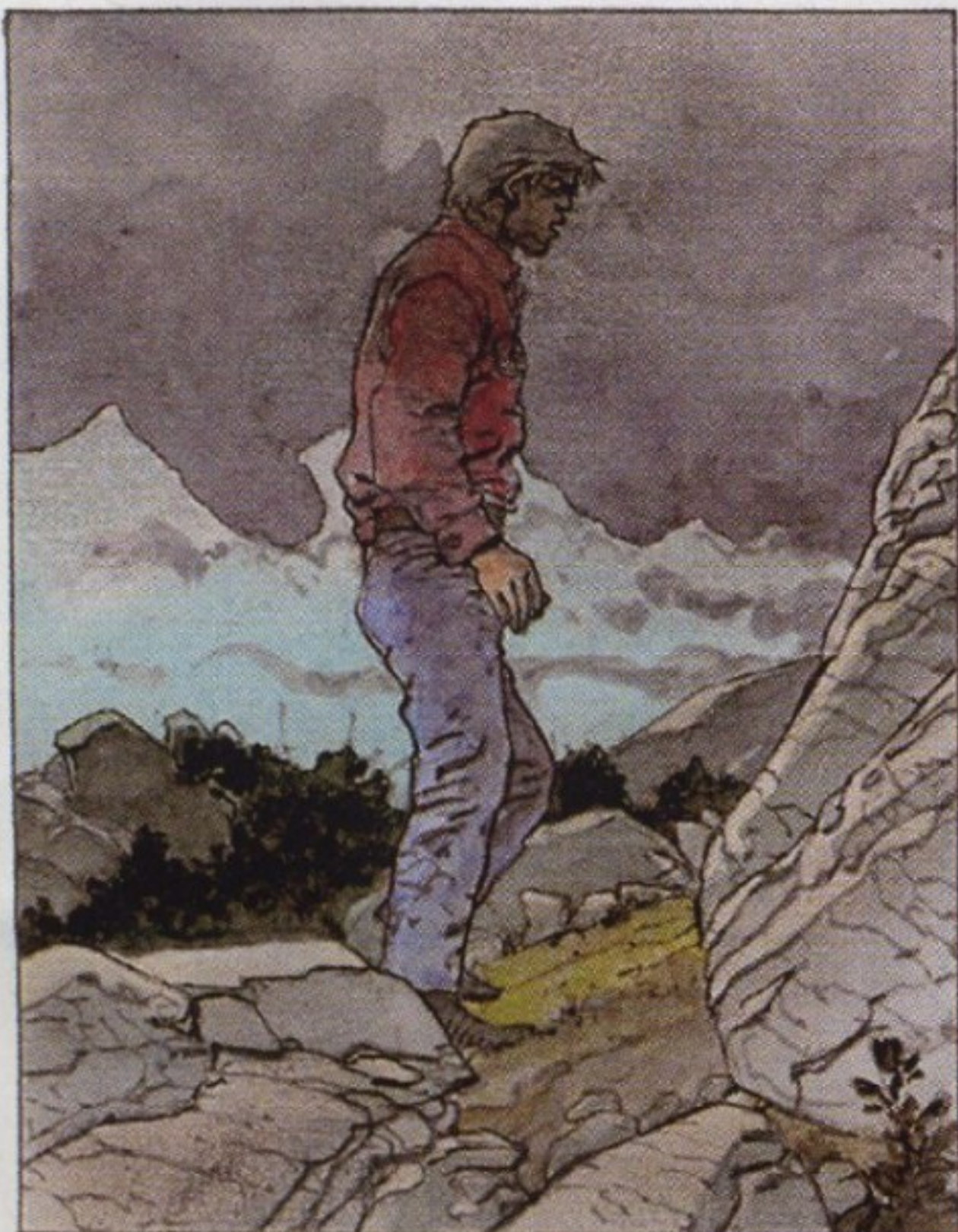
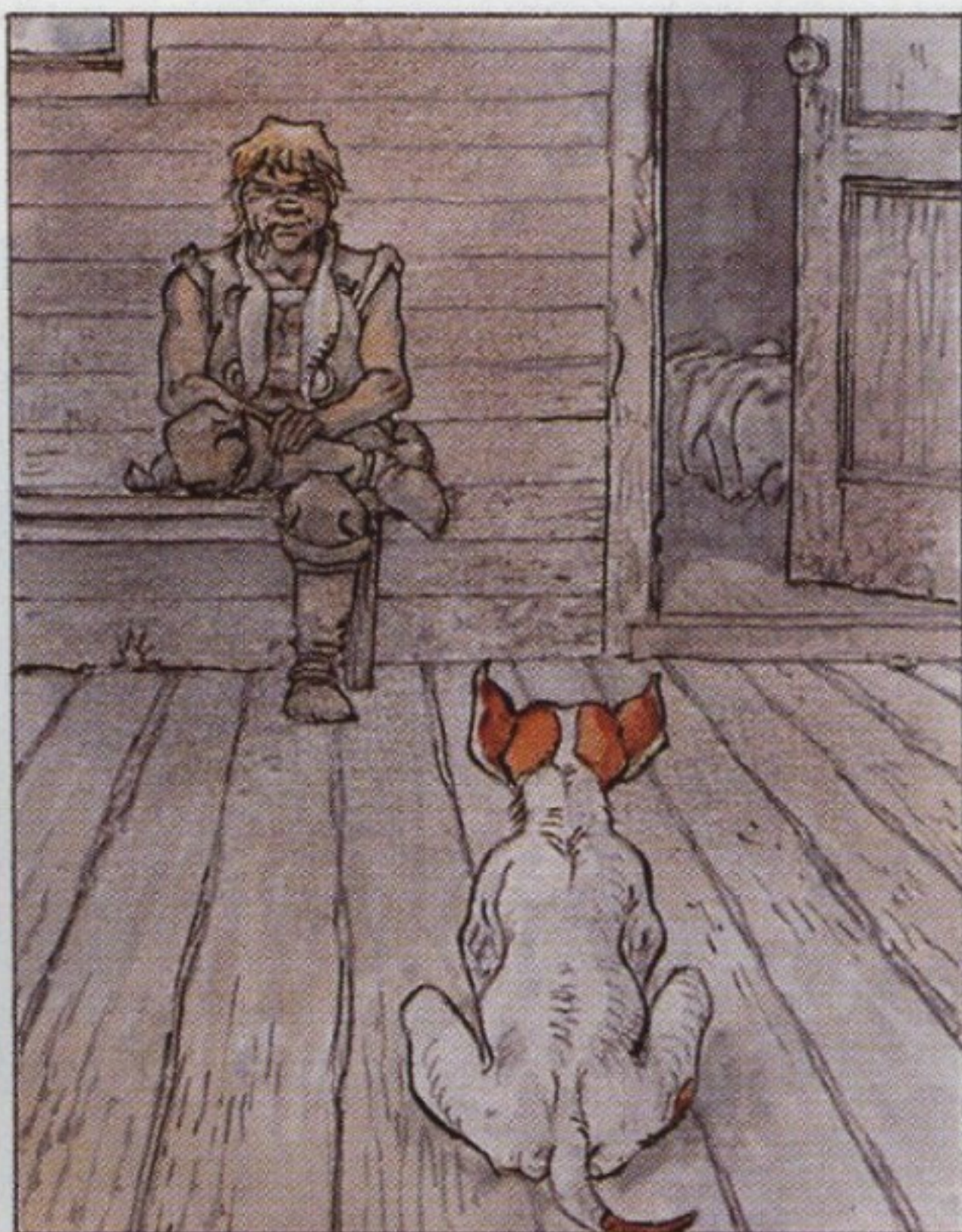

НЕКЕ ТИ
СМЕТАТИ ДА
ПОСЕТИМ ТА
ЊИХОВА
ЧУДОВИШТА?

АКО БАШ
ХОЋЕШ ДА СЕ
ПОКВАСИШ...

ЗДРАВО, МИЛОВА! ЈЕ Л' ТЕ
ЗЛИ ДУХОВИ НОКАС НИСУ
ВУКЛИ ЗА ПРСТЕ?

НЕМОЈ ДА СЕ
ПОДСМЕВАШ,
КУРДИ! ОНИ
МОГУ ДА
СЕ ВРАТЕ!
БОЈИМ СЕ...

ШТА РАДИШ
ТУ,
МИЛОВА?

КОЛИКО ПУТА ТРЕБА ДА ТИ
ПОНОВИМ ДА СЕ ДРЖИШ ПОДАЛЕ
ОД СТРАНАЦА! ОНИ ТЕ НАВОДЕ
НА ЗЛО!

А САД
БРИШИ!

ПОСЛУШАЈ ОВОГ СУРОВОГ
ГОСПОДИНА! ВРАТИ СЕ КУКИ! ОН ЈЕ
ТОЛИКО СНАЖАН И ГЛУП ДА БИ ТИ
МОГАО СЛОМИТИ РУКУ! ДОБРО СУ МИ
ПОЗНАТИ ТАКВИ ДИВЉАЦИ!

ЗАР ЂЕШ ДА ДОЗВОЛИШ
ДА ТЕ ВРЕЂА, ХЕНСЕ?

КАЗНИ ГА,
ХЕНСЕ!

СМРВИ ГА!

НЕМОЈ ДА БЕЖИШ,
МИЛОВА! ОВО НИСУ
ЗЛИ ДУХОВИ, ВЕК
ДОБРИ ЉУДИ
ОДАВДЕ!

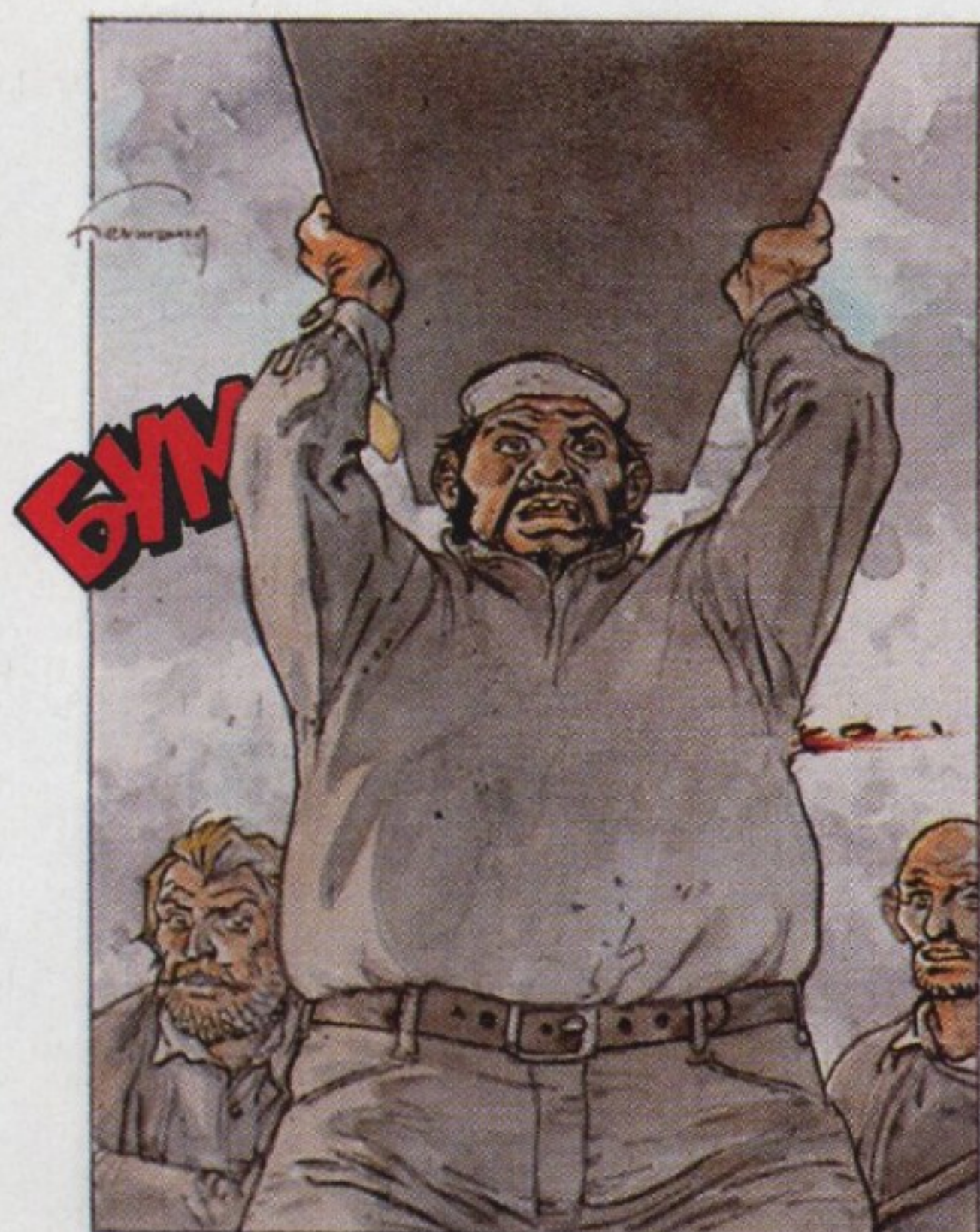
ХВАТАЈ,
ХЕНСЕ!

ОХО!
ПОСТАЈЕМО
ВЕОМА
ОПАСНИ!

ЈУХУ, ЏЕРЕ!
ДОБАР СИ!
ВЕК САМ СЕ
ПРЕЗНОЈИО!

ПУЦЊАВА!
ШТА СЕ ЗБИВА?

ЏЕЈСОНЕ...
СТРАНЦИ... ПУЦАЈУ
НА НАС! ЈЕДАН
ЈЕ ПОГИНУО!

ПУЦЊЕВИ!
ТО ЈЕ НАША
ПУШКА!
ТОГА САМ
СЕ И ПЛАШИО!

ЗЕРИСАЛИ СУ
КАО ЗЕЧЕВИ,
ХВАЛИСАВЦИ!

УПОМОК!
УМРЕКУ!

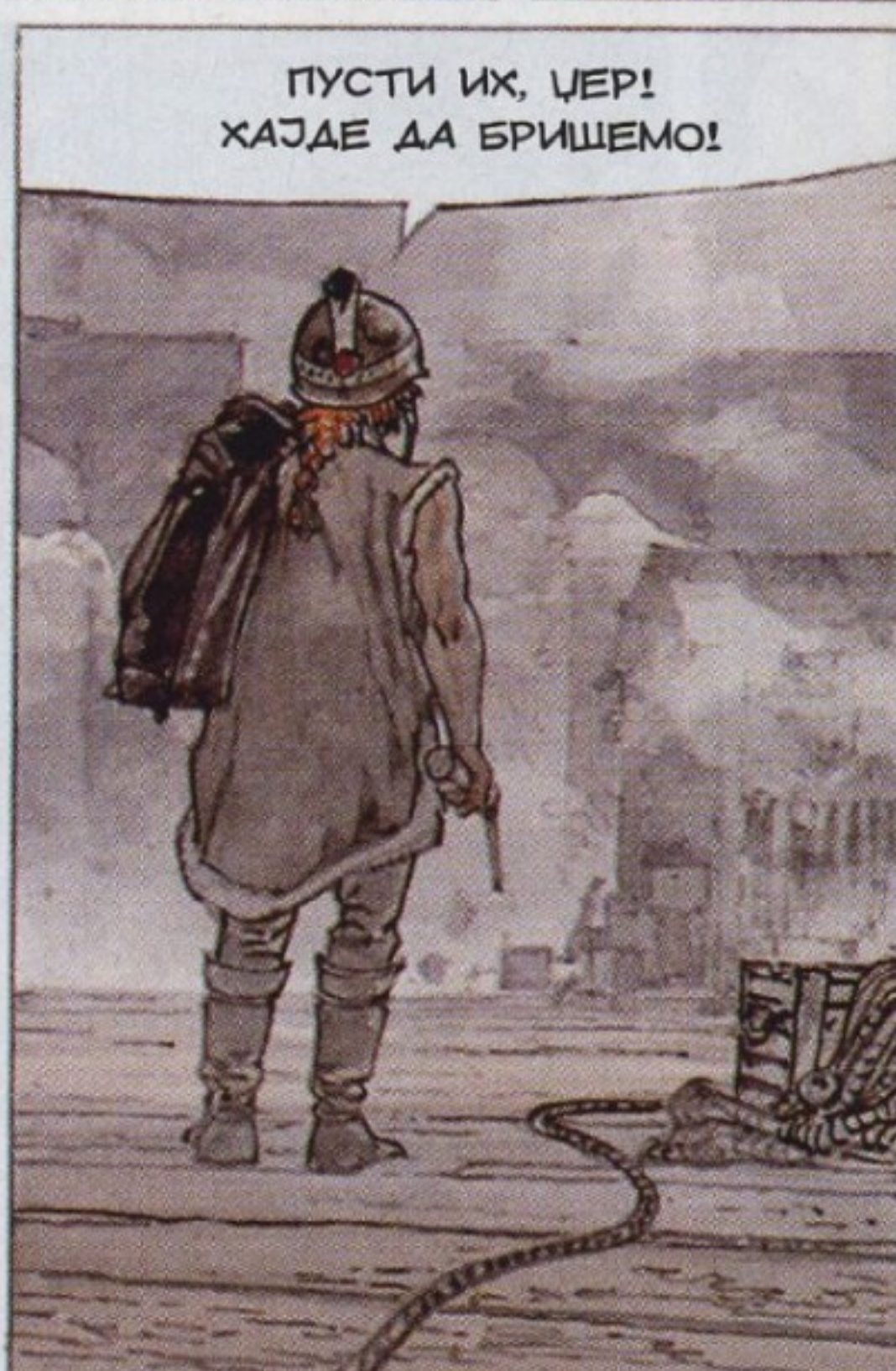

ШТА
ЏЕРЕМАЈА
РАДИ ТАМО
ДОЛЕ?

УПОМОК!

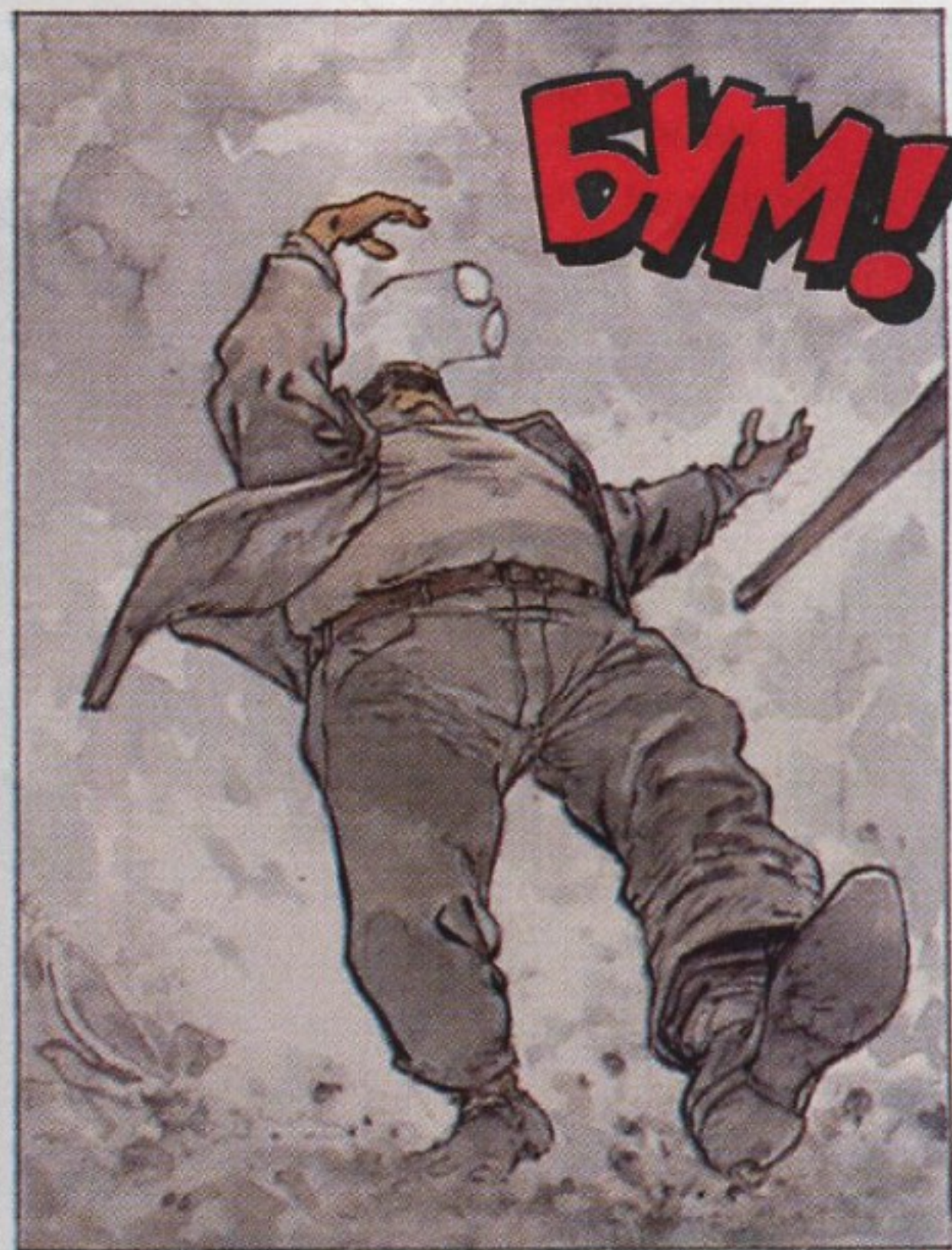
НЕМОЈ МЕНИ ДА СЕ
ОБРАКАШ! ТРАЖИ
ДОКТОРА!

ПУСТИ ИХ, ЏЕР!
ХАЈДЕ ДА БРИШЕМО!

ХЕЈ!

ТРЕБАЛО ЈЕ ДА ИХ
НАДГЛЕДАТЕ! НИСУ
СМЕЛИ ДА СЕ УДАЛЕ!

АЛИ, НИСМО
СМАТРАЛИ ДА ТРЕБА
ДА СТРАХУЈЕМО! ЊИХОВО
ОРУЖЈЕ ЈЕ КОД ТЕБЕ,
ЏЕЈСОНЕ!

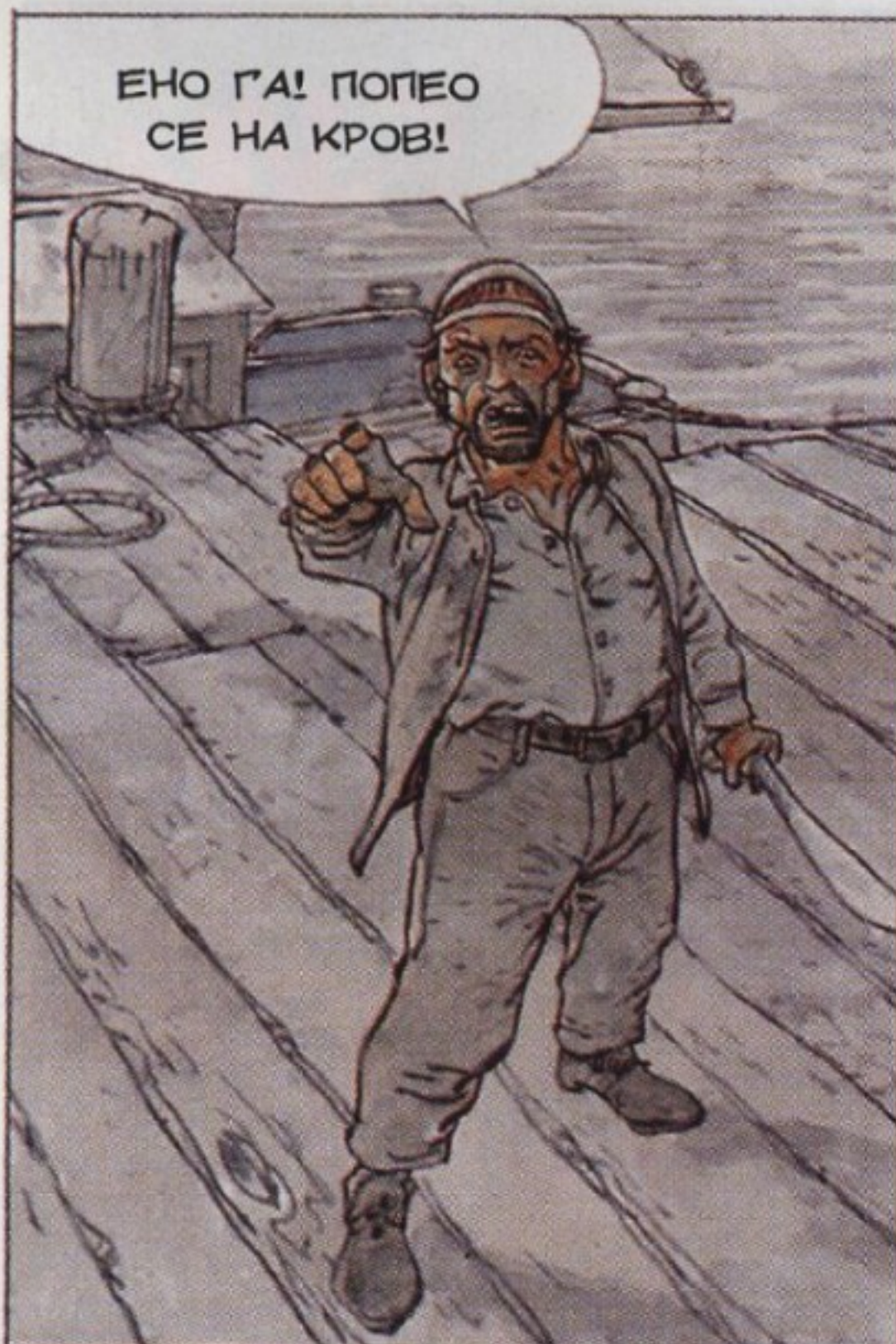

ДА! А САД ЂЕМО,
ЗАТРЕБА ЛИ, ДА ГА
УПОТРЕБИМО ИАКО
ГА МРЗИМ!

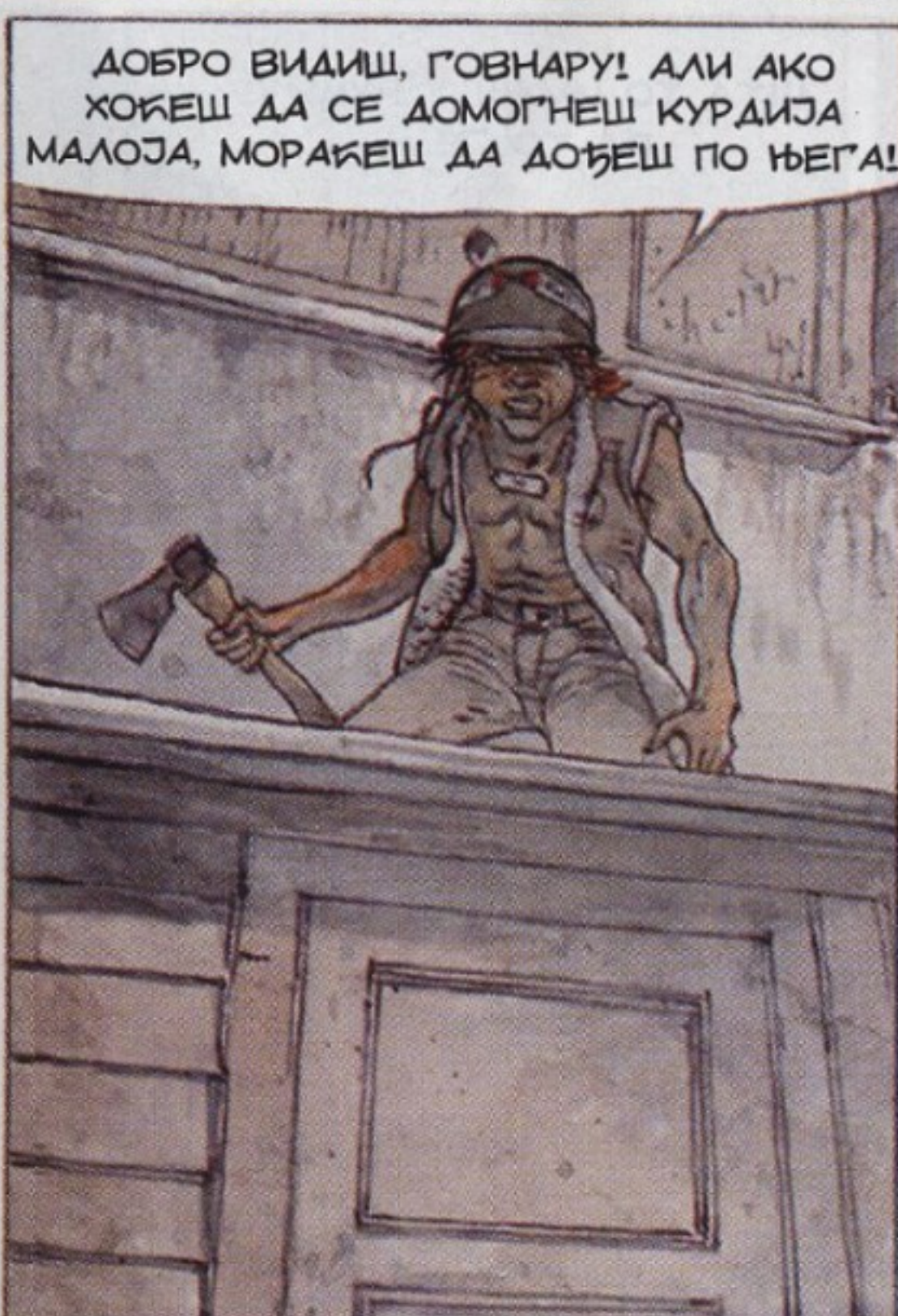

ХЕЈ! СТАНИ!
ТО НИЈЕ
ДОБАР ПУТ!

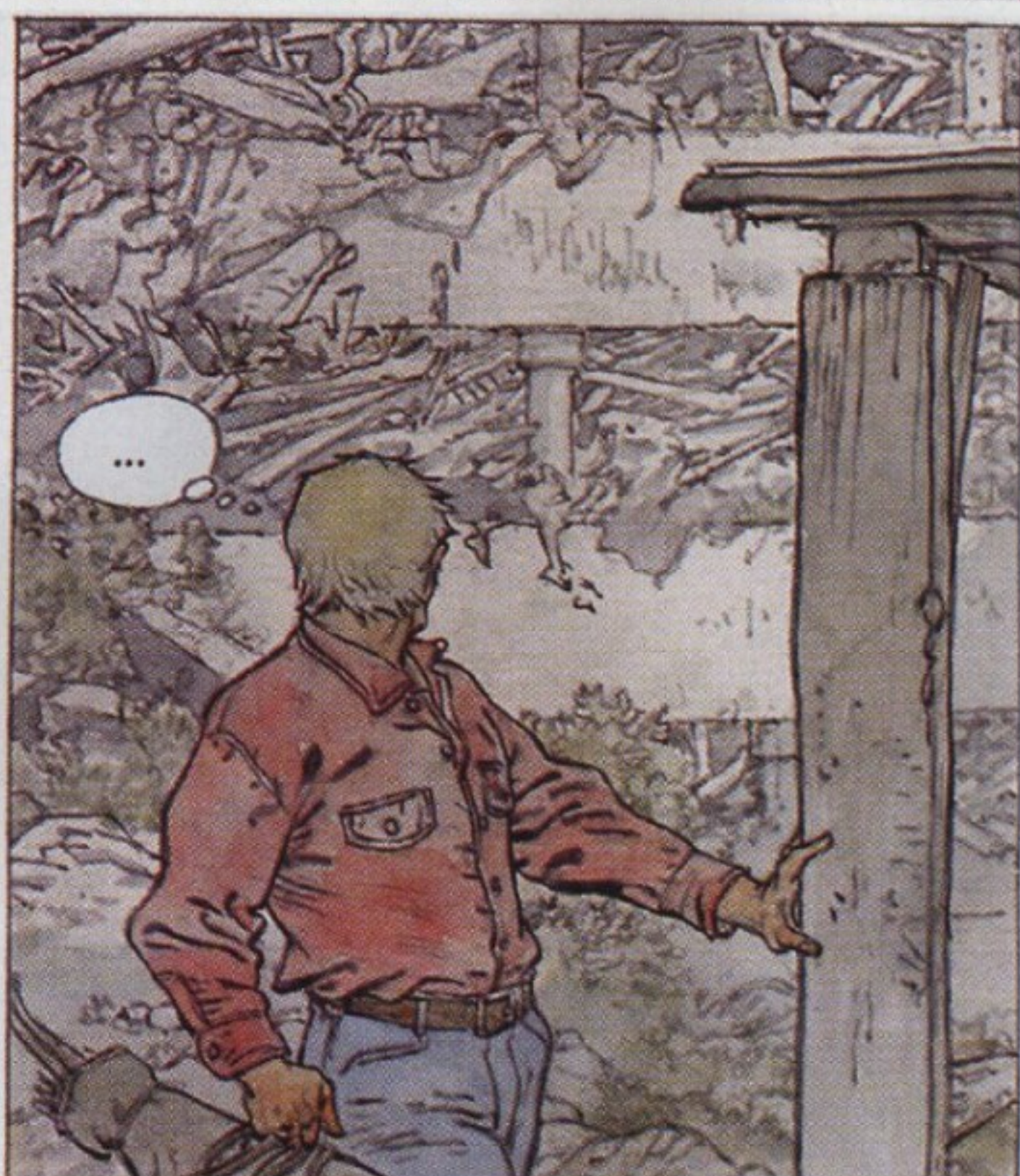
ВИДИШ ЛИ ГА?
МАЛОПРЕ ЈЕ
БИО ТУ!

ЕНО ГА! ПОПЕО
СЕ НА КРОВ!

ДОБРО ВИДИШ, ГОВНАРУ! АЛИ АКО
ХОЋЕШ ДА СЕ ДОМОГНЕШ КУРДИЈА
МАЛОЈА, МОРАЋЕШ ДА ДОЂЕШ ПО ЊЕГА!

...

ОНИ НЕ
ПУЦАЈУ... НИЈЕ
МИ ЈАСНО!

ИДИ ПО ЖЕНЕ И ДЕЦУ!
НЕКА СЕ ОКУПЕ НА ГОРЊИМ
СПРАТОВИМА!

ПОВЕДИ И МЛАДЕ
ИЗ ХАНГАРА!

НИЈЕ ВАЖНО ОДАКЛЕ ПУЦЊАВА ДОЛАЗИ,
УБИЈАЈУ НАШЕ, ЏЕЈСОНЕ! ВРЕМЕ ЈЕ ДА
УПОТРЕБИМО ОРУЖЈЕ КОЈЕ СИ ИМ
ОДУЗЕО!

САЧЕКАЋЕМО
ЈОШ МАЛО! ПУЦЊАВА
ЈЕ ПРЕСТАЛА!

МАЛК, ЏЕД,
РУБЕН...

БЕНИ?

ПОГЛЕДАЈТЕ
АНТОВО ЛИЦЕ!
НЕ ЗНА ШТА ЋЕ!

ФЕТСИ,
ТВОЈ ЈЕ!

ПА, АНТО, КАКО ЈЕ?

ФЕТСИ... ЈЕСИ ЛИ
ВИДЕО БЕНИЈА?
ОН...

ОХО! ВИШЕ
МЕ НЕ ЗОВЕШ
ДЕБЕЛИ?

БУМ!

ЏЕЈСОНЕ!

ЏЕР, НЕКИ КЛОВН СЕ ИГРА
НАШИМА КАРАБИНИМА!

ДА, АЛИ НИСМО
МИ ЈЕДИНИ КОЈИ
СУ ЗБУЊЕНИ
ЗБОГ ТОГА!

ОВАЈ... ХВАЛА
ТИ ЗА ЈАКНУ!

СЕТИО
СИ СЕ!

ШТА СЕ ДОГАЂА, ЏЕЈСОНЕ?
ТИ СИ НАШ ВОЂА, ИЗВЕДИ
НАС ИЗ НЕВОЉЕ!

МИР,
ОВЧИЦЕ
МОЈЕ!

ГОСПОД ЈЕ МЕЂУ НАМА!
МОЛИТЕ СЕ И ИСТЕРАЋЕМО
ВУКА ИЗ НАШЕГ СТАДА!

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

Илустровао Растко Ђирић

РУМ, МЕД И ЗВЕЗДЕ

Моја пријатељица Ана познаје мноштво људи у Холивуду, па ме је повела на пријем у једном од великих студија. Чим смо ушли, угледали смо једног чувеног глумца. Ана му је рекла:

– С., С., НЕ ВОЛИТЕ СТРЕЛА!

– Наравно – одговорио је он – не воли ме стрела, неће ме метак, не могу ми ништа ни нож ни песница, јер ја сам Рамбо, ја сам Роки!

Пришли смо шанку, где је бармен спремао коктел. Рекао ми је да су главни састојци РУМ И МЕД, и кад је окренуо „шејкер“ наопако, било ми је јасно за коју га глумицу спрема. Поред мене је седела плавуша с упадљивим облицима, за коју је други бармен правио сендвич. У једном тренутку учтиво га је упозорила:

– ПАРДОН, НЕ САЛАМЕ!

Из ходника се чула нека вика и комешање, па смо отишли да видимо шта је. Сазнали смо да је једна чувена звезда у последњем тренутку решила да промени тоалету за пријем, што је јако разљутило главну кројачицу. Чули смо је како гунђа:

– Хоће хаљину, А ДАЈЕ МИ КРЗНО! Што не дође сама ДА ЗАМЕНИ КРОЈ? Те глумице!

Њих, ЈАДНЕ, КАО МРЗИ да дођу на пробе: лакше им је да троше моје време И КАЗНЕ МОЈ РАД!

– Мислим да знам о којој глумици говори – рекао сам Ани.

– Ама, пусти је – рекла је Ана. – Она и не говори, ОНА ДРМА ЈЕЗИК.

Видели смо и глумца из филма „Краљеви мамба“, за кога су критичари још на почетку каријере говорили „РАСТЕ НАМ НАДА“. Две популарне звезде, једна висока плавуша и једна омања црнка, причале су своје породичне згоде и незгоде. Она прва је саветовала својој мајци да баци крушке које већ недељама леже на тавану. „Зашто да их бацим?“, бунила се мајка, а ћерка је одговорила: – МАМА, ТРУНУ! Друга глумица се присећала како је свом осмогодишњем сину пружила баштенско црево и рекла му: ЗАЛИЈ МАЛИНЕ! Одмах се покајала због тога, питајући се: ЗНАЛИ? МАЛИ ЈЕ! И заиста, тренутак касније била је мокра од главе до пете, јер малишан се окренуо ка жбуну малине, АЛИ МЛАЗ НИЈЕ...

Поред глумаца, било је и других познатих лица. Ја сам

Ани скренуо пажњу:

– Види ко је тамо!

– Ко? – питала је она. – Он ај момак у белом?

– НЕ БЕЛИ МОМАК – рекао сам ја – него црна девојка. Тачније, најпознатија тамнопута манекенка на свету!

Одједном сам зачуо звук радија. Близу мене, популарни глумац показивао је пријатељима транзисторски пријемник који му омогућава да слуша вести чак из своје родне Шпаније. Објаснио је у чему је тајна:

– ДОБРА „СОНИ“ АНТЕНА!

– О, ЕНО МИ КОНЕРИ! – узвикнула је у том тренутку Ана. Заиста, у дну салона угледао сам Шона Конерија, али уз њега је био и познати италијански композитор, аутор музике за десетине холивудских филмова.

Општу пажњу је привлачила млада глумица, пореклом Мексиканка. Прича се да ће играти главну улогу у филму о лепотици којој се сви мушкарци удварају, али она оне најбоље тера од себе, А ВОЛИ НАЈГОРЕ.

Учинио ми се да ми неко завлачи руку у џеп сакоа. Окренуо сам се, нисам видео

никога, али у џепу је била нека цедуљица. Развио сам је и прочитао: БАЛКОН – СУДАР!

– Шта је ово? – упитао сам Ану.

– Изгледа да ти нека лепотица заказује састанак на балкону. Штета што се није потписала.

– Заправо, јесте – рекао сам ја. – Ту је њено име и презиме!

Шта је потом било на балкону нећу причати, јер нисам индискретан. Ипак, можете ли да погодите која ми је то глумица написала поруку и ко су биле остале познате личности поменуте у овом тексту? ■

Иван Клајн

РЕШЕЊА
Силвестер Сталоне,
Дени Мур, Ламела
Андерсон, Камерон
Дијаз (5 пута), Арманда
Асате, Ума Турман,
Лајза Минели (3 пута),
Наоми Кејмбел,
Антонио Бандерас,
Енио Мориконе, Ева
Лонгориа, Сандра
Буллок.

Dokle da ti ja čuvam džeparac?

MCCANN ERICKSON
.....

Drugari, od sada možete i vi da štedite!

I mnogo više od toga!

Dodite i pogledajte uzbudljivu izložbu „Džinovi Patagonije“ u Impuls Holu u Beogradu, od 19. juna 2009. godine, čiji je Raiffeisen banka generalni pokrovitelj. Ako si stvarno maštovit, u okviru Raiffeisen crtaonice na izložbi, možeš učestvovati na velikom nagradnom likovnom konkursu.

Roditelji, redovnim uplatama malog mesečnog iznosa na Štedni plan svog deteta, obezbedićete mu sigurnu budućnost i kvalitetno školovanje.

Dečija štednja

Štednja raste s tobom.

**Raiffeisen
BANK**

Vaša sigurna perspektiva

Besplatan broj za informacije

0800 - 111 - 000

www.raiffeisenbank.rs

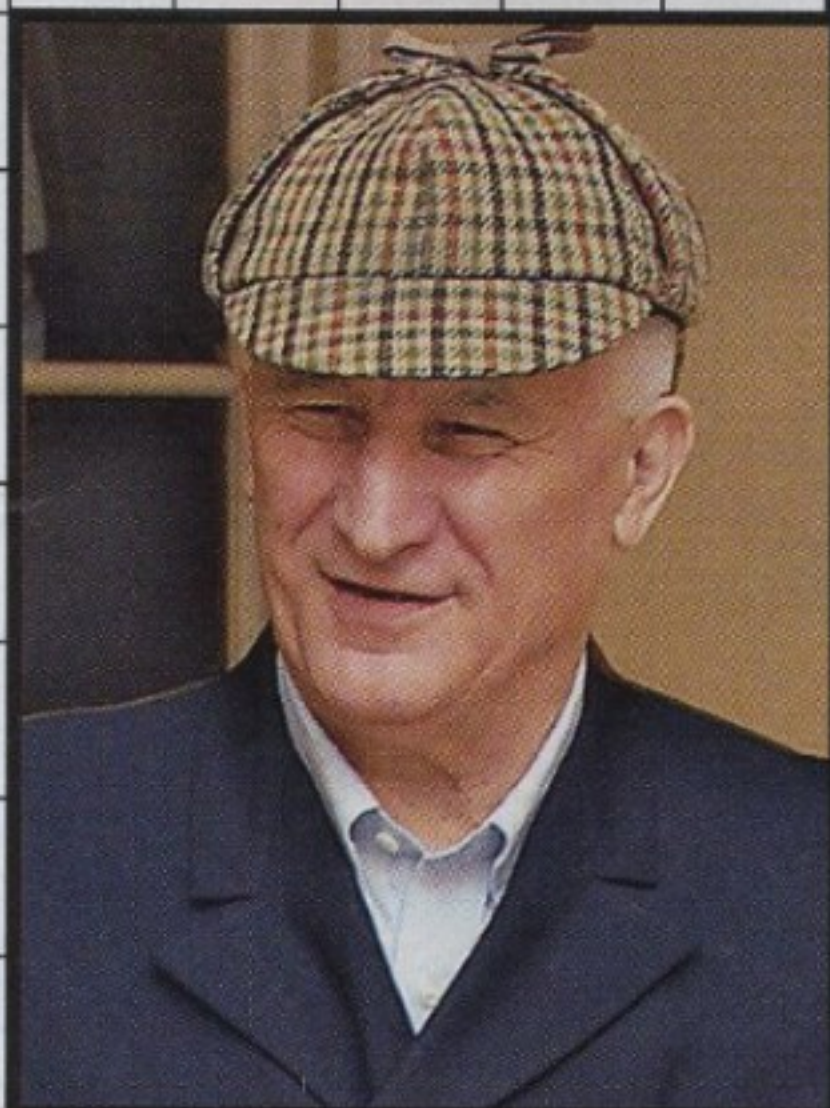
АНАГРАМ

ДОНЕКЛЕ
ОРАН...
за наступ у
Београдској арени
2. септембра ■

БРОЈЧАНА УКРШТЕНИЦА

1	10	12	9	11	2		2	13	10
2	12	3	14	10	15	4	13	10	3
3	4	14	2	16	7		7	9	10
4	17	18	1	2	19	4	5	2	
5	18	9	2	3	4		2	13	3
2	14	2	14	4	19	2		4	14
6	2			12	4	15	2	3	4
7	3	10	14	7		7	17	7	19
8	4	14	2		15	13	2	3	2
9		2	12	3					
10	1	10	3	4					
11	2		2	14					
4	3	2	9	2					
8	18	6	2	19					
	14	4	3	4					
14	2	16	4	19					

У означена поља упишите име и презиме
књижевника са слике, а укрштеницу даље
решавајте по принципу „исти број – исто слово”.
Свако од 19 различитих слова јавља се најмање
двапут ■

НАЈВИШЕ ГРЕНД СЛЕМ ТИТУЛА	ГРАД У РУСИЈИ	ОТЕКЛИНА НА ТЕЛУ	ТЕНИСЕР СА СЛИКЕ	ПЕВАЧИЦА ФИШЕ- РАЛД	Ш. И. СТАРИ СЛОВЕН ИЗ СТРИПА	ЛАГАН	МЕСТО ПРВОГ СРПСКОГ УСТАНКА	РЕКА У СРБИЈИ
ДРЖАВНО УРЕЂЕЊЕ								
ДЕО НА- МЕШТАЈА								
СЕРИЈА ТЕЛИЈА САВАЛАСА							МЕТАР ПОБЕДА У ШАХУ	
СТАРА МЕРА ЗА ТЕЖИНУ (МН.)				ОВАМО БОРИ- ЛАЧКИ СПОРТ				
ВОЛУМЕН		ВИДАР ПЕВАЧИЦА ЧИНКВЕТИ						
НАЈВИШЕ ГРЕНД СЛЕМ ТИТУЛА	ГРЧКИ ФУД. КЛУБ ФРАНЦ ФУДБАЛЕР				ТАНТАЛ ТЕНИСЕР- КА ИВА- НОВИЋ			
МРЉА (нем.)					ВОЛТ ПРИПАДНИК НАРОДА У ИНДОКИНИ			
НАРОДНО ЖЕНСКО ИМЕ								
АЛТ		ГРАД У ХОЛАН- ДИЈИ ПОЛЕТ						ТУРНИР НА КОМЕ ЈЕ ПОБЕ- ДИО
ИТАЛИЈАН, ГЛУМАЦ ФРАНКО					ЕВЕНТУ- АЛНО ГЛУМАЦ ПЕРВИЋ			
ШВАЈ- ЦАРСКИ СЛИКАР ПОЛ				ЈЕЗЕРО У С. АМЕР. КОШТУЊ. ВОЂЕ				
МОРСКИ РАК					МАЛТА ЖЕНКА МЕДВЕДА (МН.)			
РЕКА У АУСТРИЈИ			“КОСИ КВАДРАТ” ВОЗАЧ РАЙКОНЕН					
БЕЛГИЈА		ПИСАЦ ЧАПЕК СТ. МЕРА ЗА ЗЕМЉУ						
НЕМАЧКИ ПИСАЦ МАРИЈА РЕМАРК					28. И 5. СЛОВО АЗБУКЕ ЕДВАРД			
ОКВИР ЗА СЛИКУ				ИТАЛИЈАН, ПИСАЦ УМБЕРТО НЕПЕР				
МАКЕДОН- СКИ НАЦИО- НАЛНИ ПРАЗНИК								

ОСМОСМЕРКА

Е	Б	А	Г	О	Р	А	П	Ш	А	Н	И	Л	А	М	И	Р	Т	А
Б	У	Н	Д	Е	В	А	А	В	А	Н	А	Н	А	Б	А	Д	Е	М
Л	Р	К	П	К	Р	Т	И	Д	А	Ј	И	Н	О	Г	Е	Б	А	А
У	Ј	А	А	А	Р	Б	Ј	А	П	И	Р	А	С	А	С	О	Р	
Б	А	Ј	Д	Л	П	Р	О	П	У	Р	И	Л	П	Н	Л	В	Р	И
М	Н	А	А	О	И	Р	А	К	И	Т	А	И	Е	И	А	У	А	Л
У	Ј	С	К	Г	Г	П	И	Н	Ш	Т	К	Л	Н	Ц	Ж	С	Ш	И
З	С	О	У	О	О	А	Т	К	Ф	Ш	О	А	Е	А	А	И	А	С
А	Р	Т	В	Н	Л	Р	Ј	У	А	И	Љ	М	Њ	Б	М	Ф	Ц	А
К	В	А	У	У	Ц	А	Ч	Ф	С	Ш	Л	Ш	И	Ш	Е	Б	О	Ј
И	Н	О	М	П	Б	О	Р	Е	Р	С	Е	У	И	С	И	О	А	И
Р	Ђ	Ш	К	Л	Н	А	К	Б	В	Р	М	Р	Ц	С	Л	В	В	Н
О	У	И	А	А	Н	И	Њ	Р	Т	И	А	О	У	Е	В	Е	О	У
М	Р	Н	Р	М	Д	П	К	Б	Е	Г	Н	Н	К	В	Р	А	З	Т
О	Ђ	Е	О	О	Е	О	У	Љ	У	Т	О	А	Е	В	Л	К	К	Е
Г	Е	В	З	Л	Т	Н	И	Р	У	В	Њ	Т	Р	Т	А	Е	А	П
Р	В	Е	И	А	И	Б	Т	К	Р	Т	Р	Н	А	Ц	И	Л	Љ	У
А	А	Н	Ц	К	Е	С	А	А	И	О	И	К	И	Р	И	К	И	К
Њ	К	В	А	Л	О	Ч	Т	К	В	А	Ш	Ђ	Б	И	В	С	С	И
Ц	Р	В	Е	Н	И	Ч	К	А	Љ	У	Б	И	Ч	И	Ц	А	О	Њ
Н	А	В	У	Д	И	В	Љ	И	М	А	К	Е	Л	Е	Р	А	Б	А

У осмосмерци нађите називе биљака из пописа.

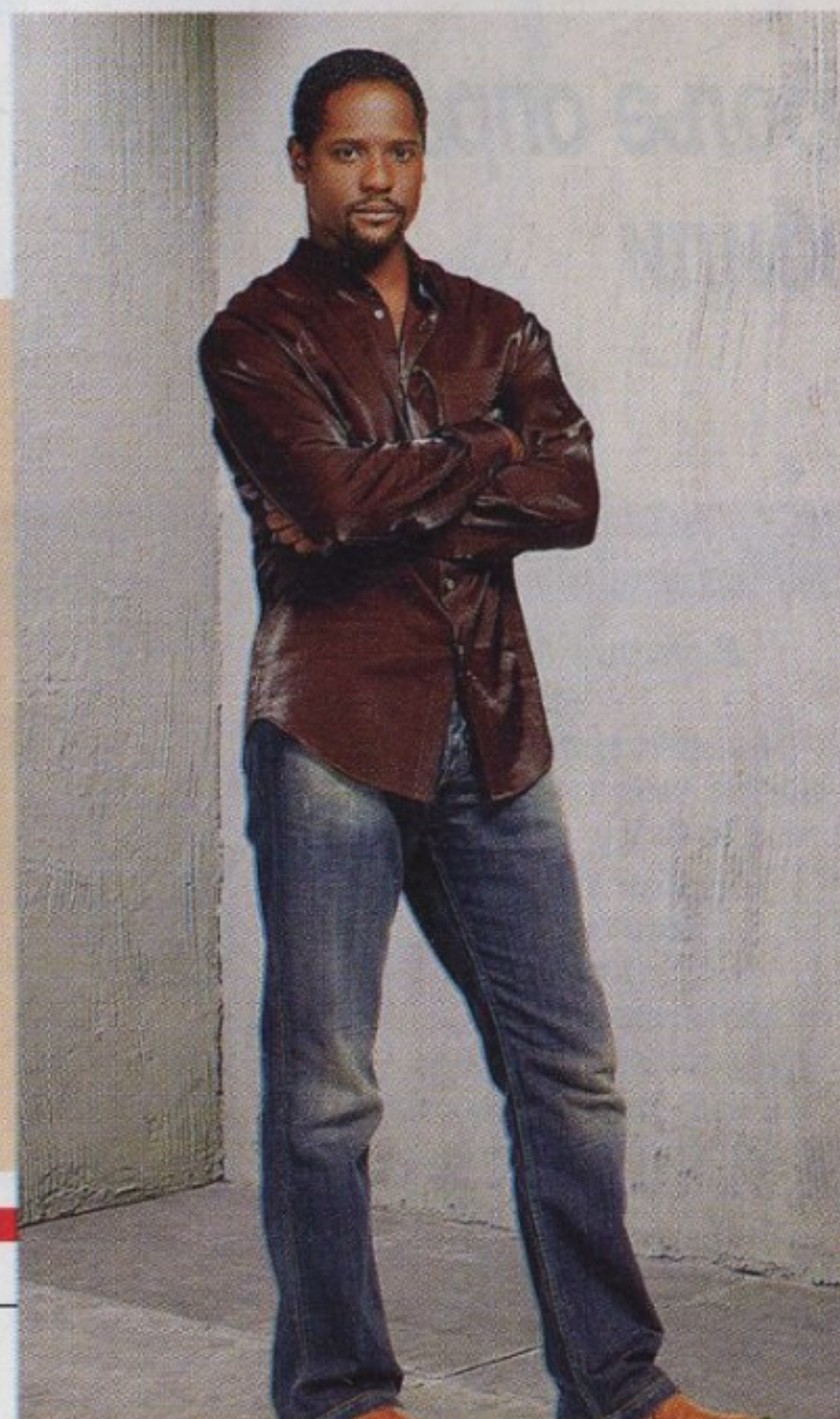
Неискоришћена слова, читана редом, дају назив планинског грма с јестивим плодовима.

АВОКАДО, АГАВА, АМАРИЛИС, АНАНАС, БАДЕМ, БАНАНА, БЕГОНИЈА, БЕЛА РАДА, БОСИЉАК, БРШЉАН, БУНДЕВА, БУНИКА, БУРЈАН, ВЕЛЕБИЉЕ, ВЕТРОВАЉ, ВИШЊА, ДЕСПИК, ДИВЉИ МАК, ДИЧАК, ДУВАН, ЂУРЂЕВАК, ЕУКАЛИПТУС, ЗОВА, ЗУМБУЛ, ИЂИРОТ, ЈАБЛАН, ЈАГОДА, ЈАГОРЧЕВИНА, ЈОРГОВАН, КАРАНФИЛ, КЕЛЕРАБА, КИКИРИКИ, КИТЊАК, КЛЕКА, КОПРИВА, КУПИНА, ЛУЦЕРКА, ЉУБИЧИЦА, ЉУТИЋ, МАЛИНА, МАСЛИНА, МЕНТА, МИРТА, МОГРАЊ, МУШКАТЛА, МУШМУЛА, НАРЦИС, НЕВЕН, ОМОРИКА, ОРАШАЦ, ОСТРУГА, ПАПАЈА, ПАПРИКА, ПАРАДАЈЗ, ПЕЛИН, ПЕТУНИЈА, ПИТОМИ СЛЕЗ, ПУКИЊА, РАВЕД, РАКИТА, РЕЗА, РУЖА, РУНОЛИСТ, САЛАТА, СВИБ, СМОКВА, СУНОВРАТ, СУНЦОКРЕТ, ТРЕШЊА, ТРЊИНА, УСТУПНИК, ФАЦЕЛИЈА, ЦРВЕНИ ЧКАЉ, ШАФРАН, ШЕБОЈ, ШИМШИР, ШПАРОГА, ШТИР ■

УКРШТЕНИЦА

1	2	3	4	5	6
7					8
9					10
11				12	
13			14		
15					16
		17			
18	19			20	21
22					

ВОДОРАВНО: 1. Врста крмне биљке, 7. Присталице алопатије у лечењу, 9. Житка храна, 10. Морски гребен, 11. Име певачице Ленокс, 12. Изумрла птица моавка, 13. Име глумца са слике, 15. Мале ручне оргуље, вергл, 17.

РЕШЕЊА НА СТРАНИ 65

Шаховски велемајстор, Бора, 18. Овамо, 20. Органи чула вида, 22. Врста поврћа ■

УСПРАВНО: 1. Припадник народа на Балкану, 2. Коњаник наоружан копљем, улан, 3. Презиме глумца са слике, 4. Задах, 5. Египатски бог, 6. Име глумице Хејворт, 8. Контактна мотка трамваја или тролејбуса (мн.), 12. Састојак менте, 14. Опак, 16. Вешта варка, 19. Магистар (скр.), 21. 28. и 24. слово азбуке ■

Процењено је да бумбари, заједно с пчелама, опрашивањем годишње увећају буџет земаља Европске уније за 14,2 милијарде евра. Нажалост, због небриге, уништавају се цветна поља, извор живота за поједине врсте бумбара који су последњих деценија све угроженији.

КАД КАЖЕШ БУМБАР, МИСЛИШ НА...

Кад би постојао орден за најбоље опрашиваче,
ови инсекти сигурно би га добили

ВЕЛИКА БУМБАРСКА ШЕСТОРКА

(У нашем језику не постоје посебна имена за сваку врсту бумбара)

Bombus terrestris
Матице ове врсте бумбара међу првима се буде из зимског сна и у рано пролеће почињу оснивање новог роја. У поређењу с неким другим бумбарима, жуте пруге на телу *Bombus terrestris* нешто су загаситијег тона ■

Bombus lucorum
Веома распрострањена врста чија гнезда често могу да се нађу унутар баштенских колиба и помоћних зграда у дворишту. Истиче се као лимун жутим пругама по читавом телу, осим белог завршетка на репу ■

Bombus pratorum
Ови ситни бумбари живе веома кратко, мужјаци се некад појаве већ у априлу. Права је реткост видети их по истеку јула ■

ПОЧЕТАК ПРОЛЕЋА

После зиме, заједно с успаваном природом, из дугог сна буди се матица и, пуна полета, одмах креће на посао. Њено препознатљиво зујање означава почетак пролећа. Матица има пуне руке посла, што пре треба да почне с оснивањем нове колоније бумбара. Да би направила гнездо, прво мора да нађе одговарајуће место. Од преко двеста врста бумбара, највећи број „краљица мајки” гнездо гради у земљи. Најчешће у некој напуштеној мишијој рупи или мрачном простору, испод неког камена. Кад нађе простор и обложи га сувом травом, маховином, перцима, дом је спреман за нове нараштаје. Тек рођена генерација бумбара полако ће преплавити цветна поља и почети да опрашује нова ■

ВАЗДУХ КОЈИ ЗУЈИ

Кад је свила дом, матица полаже прва јаја, у просеку око шест, у лоптици од нектара и воска. Из њих се излегу ларве и за неколико дана развију се у потпуно одрасле радилице – женке. Пошто је обавила свету дужност, као права краљица, матица може да се повуче и посао препусти млађима. Време јој је да се одмара и полаже нова јаја. Њен дотадашњи посао преузимају радилице. Чим им се осуше крила, излећу из гнезда и крећу у потрагу за поленом и нектаром ■

ЦВЕТУ У ПОСЕТУ

Лето не може да се замисли без ових крупних инсеката, обично тела с црно-жутим пругама, и њиховог лењог и монотоног зујања. Из различитих гнезда излећу ови дебељушкasti инсекти и крећу према цвећу. Количина меда коју бумбари произведу готово је занемарљива, али њихов посао и није да праве мед, за то су задужене пчеле. Њихова дуж-

ност је да опрашују цветне и то раде без премца. Кад би постојао орден за најбоље опрашиваче, ови инсекти би га сигурно заслужено добили. Свој посао обављају изузетно предано и подробно. Кад приђу цвету, обично га претражују одоздо нагоре, чиме избегну да исти цвет посете два пута. Јер, бумбари се управљају по мирису, а пун цвет ће ширити знатно јачи мирис од празног ■

ГРЕЈАЊЕ И ЧУПАВИ КАПУТ

У поређењу с другим инсектима који опрашују цветне, бумбари су знатно крупнији. Није то случајно, у једном прелету преко цветних поља могу да посете више биљака. У једном минути бумбар слети на двадесет до тридесет цветова. Могу да се похвале и другим корисним особинама. Онако бумбаст, боље од других инсеката налегне на тучак и прашнице тако да на спремиштима на стражњим ногама понесе више полена. Бумбар се, уз све то, убраја

и у веома издржљиве инсекте. Марљиво наставља с послом и кад се температура спусти на само пет степени Целзијуса, кад дува ветар или пада киша. Изузетно робусне грађе, ако спољашњи услови налажу, може да повиси телесну температуру: брзо, брже, онда и најбрже почне да покреће мишиће предвиђене за летење и тако успе да се загреје. У одржавању телесне температуре помаже му и чупави капут који му је одлична одбрана од хладноће. Не чуди зато што бумбари могу да живе и у хладнијим поднебљима, као и на великим висинама ■

БЗЗЗЗЗЗ!

Углавном сви верују да препознатљив звук, који се често чује и пре него што се бумбар укаже на видуку, потиче од покретања крила. Погрешно. То милозвучно „бззз” овај инсект одашиље покретањем мишића предвиђених за летење. У току дана, бумбар од свог дома може да се удаљи и до два километра, летећи брзином од преко педесет километара на сат ■

Оком камере ухваћен је ретко видљив тренутак кад, попут гимнастичара, мужјак успева да оплоди матицу која у том часу помера жаоку у страну.

УДРУЖЕНИ РАД

Човек све чини да природу што више подреди и стави је у сопствену службу, па је тако открио начин да с бумбарима склопи уносан посао, без икакве надокнаде, наравно. Пустите их у стакленик и ништа им даље не објашњава – они сместа почињу с опрашивањем. Ту праксу први су започели Холанђани, пре више од две деценије, а полако је користе и неки пољопривредници у нашој земљи. Човек купи младу колонију бумбара и запати је на жељеном месту. Ови инсекти показали су се неупоредиво бољим од пчела, јер се испоставило да пчеле стакленик обично доживе као неку врсту огромне кошнице коју, потом, љутито бране ■

СПАСОНОСНО ЊУШКАЊЕ

Ма колико велики, бумбари су заиста доброћудне и веома симпатичне бубе. Ни изблиза нису насртљиве и досадне као пчеле или осе. Ако се догоди да почне да зуји око вас, не треба махати рукама, јер

Bombus pascuorum
Од обичних врста, ово је једини бумбар потпуно смеђег тела који се од осталих разликује и по црним длачицама које штрче с обе стране стомака ■

Bombus lapidarius
Ова врста веома је уобичајена, њихово лењо зујање права је летња музика по баштама кућа у селу и граду. Од сабраће се разликује по кесицама за скупљање полена смештеним на задњим ногама ■

Bombus hortorum
Овог бумбара природа је обдарила дугачком рилицом да би могао да извуче полен из издужених цветова попут пустикаре (*Digitalis purpurea*) или орлових ноктију ■

 Ће он то схватити као претњу и уплашиће се. А кад је уплашен, хоће да убоде. Најбоље је пустити да вас бумбар оњуши. Чим осети да нисте цвет, одзујаће даље ■

ЖАОКОМ У ПОДНИКНИ ЗАБАВНИК

У „Забавнику” се још причава близак сусрет једног бумбара и нашег новинара, који није пристао да му откријемо име. Тај забавниковац је, не знајући да му је на седиште слетео бумбар, ушао у кола и, сав ужаснут, схватио да га је нешто ујело за леђа. Уместо на цвет, бумбар се очигледно случајно зауставио на седишту и, осетивши да му нешто притиска тело, зарио је жаоку. Нико га не криви, од страха је кренуо у напад. Новинар се једва уздржао да не поскочи од несносних болова који су, чинило му се, трајали бесконачно дуго. Заправо, по истеку трећег сата, болови су, срећом, полако нестали, као руком однети. А на месту убода једва да се видео траг. Бумбар је одлетео и, за разлику од неких других инсеката, жаоку може да употреби више пута ■

ЛЕТО НА ИЗМАКУ

У касну јесен, чим почну прве хладноће, оплођена матица трага за местом где ће презимити до наредног пролећа. Ако вам се догоди да у хрпи лишћа нађете живу, али уснулу бумбарску матицу, имамо једну молбу: пустите је да спава у миру. Ако се прерано пробуди, сасвим је сигурно да ће умрети од хладноће. Зато је нежно покријте лишћем и заштитите да би успела да дочека топлије дане. Без ње нема ни нове колоније ових драгоцених инсеката ■

ЗИМСКИ САН

Колонија бумбара шири се и развија док не постигне одговарајућу бројност, отприлике педесет одраслих инсеката. Више бумбара не би ни имало где да се развија јер гнездо није веће од јабуке. То се обично догоди у касно пролеће. На измаку лета, матица почне да леже неоплођена јаја из којих се касније развијају трутови. Истовремено полаже и оплођена јаја која дају нове матице. Мужјаци готовани само чекају одговарајући час парења. Променом времена, младе и оплођене краљице одлазе у потрагу за сигурним и четрдесет шест

топлим местом где зиму проведу у сну. Оштре хладноће означавају и крај многобројним колонијама бумбара – умиру трутови, матице и радилице. Весело зујање замире али, на сву срећу, само на одређено време. Захваљујући матицама које падају у зимски сан, наредног пролећа животни циклус почиње изнова ■

НЕМОГУЋЕ ЈЕ ДА ЛЕТИ?

Не кажу то лаици, већ сасвим озбиљни научници. Наиме, скоро један век научници настоје да дају одговор на питање: ако се узме у обзир величина тела овог инсекта из породице опнокрилаца и брзина замаха његових крила, „пресуда” је иста – бумбар не може да лети.

Он то ипак весело чини, као да је намерно створен да пркоси постојећим законима физике ■

ЧОВЕК ПУН ЛОВЕ

Довољно је рећи „Прави је бумбар!” и сви ће знати о каквом се човеку ради. Наиме, у нашем жаргону овај препознатљиви инсект поистовећен је с човеком који је пун „лове” и, како се каже, стално барата неким камионима и авионима. Није обавезно да „бумбар” буде на високом положају, али ни то није искључено. Некада одредница углавном коришћена да се опише неко дебељушкasto дете, бумбар је сада прерастао у симбол који се везује за моћног човека ■

МУЗИКА ЗА МАЈСТОРЕ

И особе које баш не познају добро класичну музику препознаће тактове „Бумбаровог лета”. Музику је створио Николај Римски Корсаков (1844–1908), руски композитор. Ради се о скерцу, одломку из опере „Прича о цару Салтану”. Написана је за оркестар, али постоје и верзије за појединачне инструменте – виолончело, флауту, виолину. Тај фуриозни ритам, који као да се изводи у спринту, могу да одсвирају само најбољи музичари и то обично чине на крају концерта, кад публика тражи „бис” ■

В. Софреновић

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

17. 7. 2009.

Бумбар на задатку – слеће с цвета на цвет, скупља нектар истовремено опрашујући биљке.

А за мене је музику написао Николај Римски Корсаков

ЉУБИ.

АЛ ГЛАВУ ОДРУБИ!

Прошло је тачно пет векова откако је на енглески трон ступио **Хенри VIII**. Поједини британски историчари настоје да понуде другачију слику о овом владару који се углавном памти као сурови монарх који је мењао супруге као рукавице и обезглављивао их

Пошто је Хенри био друго по реду мушко дете, подразумевало се да се његов брат Артур, а не он, од раног детињства припрема за будућег краља. Док је Артур одрастао углавном уз оца, Хенри је највећи

За ово попрсје, које потиче отприлике из 1498. године, верује се да приказује Хенрија VIII као дечака. Тад још није слутио да ће своју будућност и будућност своје земље учинити заиста бурним.

19. септембар 1486.

У Винчестеру се родио Артур, први син Хенрија VII и Елизабете од Јорка. Добија име по легендарном краљу чији се подухвати препричавају у највишим, као и најнижим друштвеним слојевима.

28. јун 1491.

У Гриничу је рођен Хенри. Уместо да се придружи домаћинству у коме се одгаја Артур, одлучено је да Хенри живи с мајком и сестром у другом дворцу.

Хенри
као беба

28. новембар 1489.

Артур добија сестру по имену Маргарет, а наредног дана стиче титулу принца од Велса.

1493.
Артур путује у Ладлов где треба да настави школовање за будућег краља. Хенри, и даље у друштву мајке и сестре, тек је проходао.

Артур,
Хенријев
старији брат

Чувени портрет Хенрија VIII урадио је немачки сликар Ханс Холбајн Млађи (око 1497-1453. године)

део времена проводио с мајком Елизабетом од Јорка, сестрама и дворским дамама, једном речју – прве године готово искључиво у женском окружењу. Упркос увреженом мишљењу да је био сурови монарх који је мењао жене као рукавице, поједини британски историчари сада настоје да пруже сасвим другачију слику о овом владару за кога тврде да је заправо био изузетно наклоњен нежнијем полу.

Ако је тако, поставља се питање зашто се онда Хенри VIII женио шест пута. Могућа су само два одговора: или брак није сматрао довољно важним или га је, напротив, доживљавао преозбиљно. За другог по реду монарха из династије Тјудор, наводе даље историчари, може да се каже да је био непоправљиви романтик за кога се брачни завет поистовећивао с великом љубави. Дакле, Хенри VIII није се женио само зато што се то очекивало од једног краља или из политичких разлога – оног тренутка кад је одлучивао да изговори судбоносно „да“, будућу краљицу бирао је срцем.

Овог згодног владара жене су једноставно обожавале не само због наочитог изгледа и положаја који је заузимао, већ зато што је умео да им се подвуче под кожу. Он је то,

свакако, одлично знао и додатно се трудио да жене на двору забави раскошним баловима, светковинама на којима су се, осим што се служило јело и пиће, увек одигравале и занимљиве представе, песничке вечери. Хенри VIII знао је да се приближи нежнијем полу и стекне поверење увек строго водећи рачуна да се понаша као истински центлмен. Кад је, рецимо, његова прва супруга Катарина Арагонска била у другом стању, Хенри VIII је о њој нежно бринуо и трудио се да јој се обезбеде посебни услови и да је нико не узнемирава. Чим би видео да је Катарина раздражљива и плачна, без размишљања је одустајао од лова, што се за оно време сматрало изузетним одрицањем. А кад су Ану Болен изводили на погубљење, њено последње сведочење о Хенрију VIII било је да је био одан и брижан супруг. Иако ће углавном сви рећи да је Ана Болен то изговорила да би целат био милосрдан и што вештије јој одсекао главу, у њеним речима сигурно има и истине. Хенри VIII ју је, макар док нису започеле међусобне размирице, истински волео.

Досадашња многобројна истраживања о Хенрију VIII приказују га као принца одгајаног у братовљевој сенци. У томе тешко да

31. октобар 1494.
Хенри стиче титулу војводе од Јорка.

14. новембар 1501.
У катедрали Сент Пол принц Артур жени се Катарином Арагонском. Обоје петнаестогодишњаци, сада као брачни пар одлазе да живе у Ладлову. Хенри је у цркви био Катаринин пратилац.

Дворац Ладлов у Шропширу

2. април 1502.
Артур је умро. Очајни отац Хенри VII одлучује да Хенрија остави на двору и не шаље га у Ладлов да замени Артура.

Бронзана статуа Елизабете од Јорка

11. фебруар 1503.
Краљица Елизабета, супруга Хенрија VII, преминула је девет дана пошто је на свет донела кћерку Катарину. Хенри, нови наследник трона, још није напунио 12 година.

има истине јер други син Хенрија VII у детињству готово да и није имао прилике да буде у Артуровом друштву. Могло би се рећи да су Хенри и његов старији брат укупно провели заједно можда само неколико месеци у току читавог Артуровог живота. Хенри VII је Артура спремао за свог наследника, што је значило да је дечак био уз њега, док је млађи Хенри остајао у другом дворцу, с мајком која је све чинила да га што више размази.

Међутим, оног часа кад је, после Артурове смрти, Хенри постао званични наследник енглеског трона, а потом и краљ, за њега се све променило из корена. Преузима велико бреме које му је отац оставио у наслеђе. Јер, треба се подсетити, Хенри VII постао је први краљ из династије Тјудор у Рату ружа, кад је као представник куће Ланкастера ступио на трон победивши Ричарда III, дотадашњег владара куће Јорк. Заправо, како наводе историчари, тек кад је на престо ступио Хенри VIII, стишале су се страсти и престао дугогодишњи сукоб супротстављених владарских кућа у Енглеској.

Кад је 1509. године Хенри VIII проглашен за краља, у Енглеској је заиста било много разлога за славље. Не само да су напакон окончани династич-

ки сукоби, за монарха је изабрана омиљена личност. За разлику од свог несрећно преминулог брата Артура, поред учености и образовања, Хенри VIII је све редом одушевљавао вештинама у спорту и лову. У време у ком је живео те способности биле су посебно цењене.

Имајући на уму огромну одговорност према држави којом је владао, као и према династији чији је био представник, Хенри VIII морао је да се осигура да добије сина, јер се у тренутку кад је ступио на трон и даље подразумевало да земљом може да влада само мушкарац. Пошто прва супруга Катарина Арагонска није испунила очекивања, Хенри VIII није имао куд него да се од ње разведе. А пошто се Света столица није сагласила с том његовом одлуком, монарх је био присиљен да покида све везе с

Ватиканом и да, уместо римокатоличке вере, у Енглеску уведе ново, реформисано учење. Хенри VIII постаје поглавар Англиканске цркве.

Од веома опуштеног, ученог и забавног владара, у познијим годинама Хенри VIII претворио се у

сушту супротност. Осим драстично промењеног изгледа и отежалог тела нападнутог болестима, постао је огорчен и прек. Од оног „првог“ Хенрија VIII ипак се задржало нешто чему је до краја живота остао веран: између брака и љубави увек је стављао знак једнакости ■

В. Софреновић

23. фебруар 1504.

Хенри преузима титулу преминулог брата и постаје принц од Велса.

*Хенри VII,
први монарх
из династије
Тјудора.*

21. април 1509.

Умире Хенри VII. Три дана касније његов син ступа на трон као Хенри VIII.

11. јун 1509.

Хенри се жени Карином Арагонском, удовицом свог преминулог брата. На свечаности одржаној 24. јуна обоје су крунисани.

*Катарина
Арагонска*

КАТАРИНА АРАГОНСКА

Зашто се њом оженио?

Осим што је била супруга старијег брата, Катарина је била и кћерка Фердинанда и Изабеле, шпанских владара, што је Хенрију омогућавало савез с овом утицајном земљом. Хенри и Катарина били су у браку скоро 24 године.

Зашто ју је одбацио?

Зато што му није подарила мушког наследника.

Умрла је с главом на раменима?

Да ■

КРАЉИЦЕ ЗА ЈЕДНОКРАТНУ УПОТРЕБУ

АНА ДЕ КЛЕВ

Зашто се њом оженио?

Лош глас о краљу који тако брзо остаје без својих краљица полако се ширио Европом. Хенри VIII четврту по реду супругу одабрао је на основу портрета (о Хенрију VIII и појединим његовим супругама писали смо у бројевима 2860 и 2836). Ана је била кћер немачког војводе, што му је омогућавало савез с овом земљом. **Зашто ју је одбацио?**

Хенри VIII је од самог почетка био веома уздржан, посебно због непремостивих културолошких разлика које су их додатно удаљавале. Још кад је чуо да је Ана већ неком одраније обећана, брак је поништио после шест месеци.

Умрла је с главом на раменима?

Да ■

АНА БОЛЕН

ШЕСТ СУПРУГА ХЕНРИЈА VIII

КАТАРИНА ХАУАРД

Зашто се њом оженио?

Лудо се заљубио у ову племкињу изузетно дубоких и тамних очију. Ана је била позната као жена за којом су лудовали мушкарци, а она их је све вртела око малог прста. А прстију је, уз све остале врлине, имала напретек. Наиме, мисли се да јој је шаку красило шест прстију.

Зашто ју је одбацио?

После три године веома бурног и узбудљивог брака, Анины непријатељи с двора учинили су све да је раставе од Хенрија VIII. Оптужили су је за силне прелјубе и вештичарење.

Умрла је с главом на раменима?

Не, прво је утамничена и потом погубљена у Лондонској кули (Тауер оф Лондон) ■

Док је још био у, како се то каже, неконзумираном браку с Аном де Клев, враголасти краљ већ је трагао за будућом краљицом.

Криза средњег доба не бира, тако је стигла и краља. Четрдесетдеветогодишњи Хенри VIII имао је потребу да се подмлади и зато је за будућу супругу изабрао осамнаестогодишњу Катарину Хауард.

Зашто ју је одбацио?

Катарина је имала, како се верује, бурну прошлост. Да ли је прекинула с бившим љубавима, остаће тајна, али краљ није могао да допусти да му супруга шврља уоколо.

Умрла је с главом на раменима?

Не, доживела је исту судбину као и њена рођака Ана Болен ■

ЏЕЈН СЕЈМУР

Зашто се њом оженио?

Хенри је ступио у брак с Џејн Сејмур једанаест дана после погубљења Ане Болен. Пошто ни с Аном није добио сина, Хенрију је почело да гори под ногама, то је и разлог што се наврат-нанос поново оженио. Краљ је био срећан с овом веома мирном и тихом женом која му је, његове ли среће, напослетак подарила мушког наследника.

Зашто ју је одбацио?

Није, Џејн је нажалост умрла дванаест дана пошто је родила сина.

Умрла је с главом на раменима?

Да ■

КАТАРИНА ПАР

Зашто се њом оженио?

Кад је 1543. године одлучио да понуди брак Катарини Пар, Хенри је имао педесет две године, био је све уплашенији за енглески трон и будућност земље.

Тридесетогодишња Катарина, иако заљубљена у другог човека, ипак није могла да одбије понуду да постане супруга енглеског краља, с титулом краљице.

Зашто ју је одбацио?

Није, кад је Хенри VIII 1547. године испустио уморну краљевску душу, Катарина је остала удовица. Убрзо се удала за Томаса Сејмура, своју љубав, али је умрла годину дана касније, после порођаја.

Умрла је с главом на раменима?

Да, али без круне на глави ■

ОВО **МОЖДА** НИСТЕ ЗНАЛИ

КАКО РАДИ ОБРТНИ ОБЛАКОДЕР?

Динамички торањ који треба ускоро да се сагради у Дубаију унеће дословно заокрет у архитектонске нацрте облакодера. Сваки од 80 спратова грађевине окретаће се независно од осталих, непрестано мењајући изглед облакодера и омогућавајући станарима на вишим спратовима да увек имају другачији поглед на град.

Међутим, динамички торањ треба да буде више од „кул“ грађевине. Замишљено је да зграда буде истовремено и извор струје, стварајући довољно енергије за сопствене потребе али и за напајање суседних зграда, захваљујући турбинама на сваком спрату.

Завршетак градње најављен је за 2011. годину. Делови грађевине произвешће се у фабрици и причврстити за језгро на лицу места. Предвиђено је да за изградњу сваког спрата буде довољно свега седам дана.

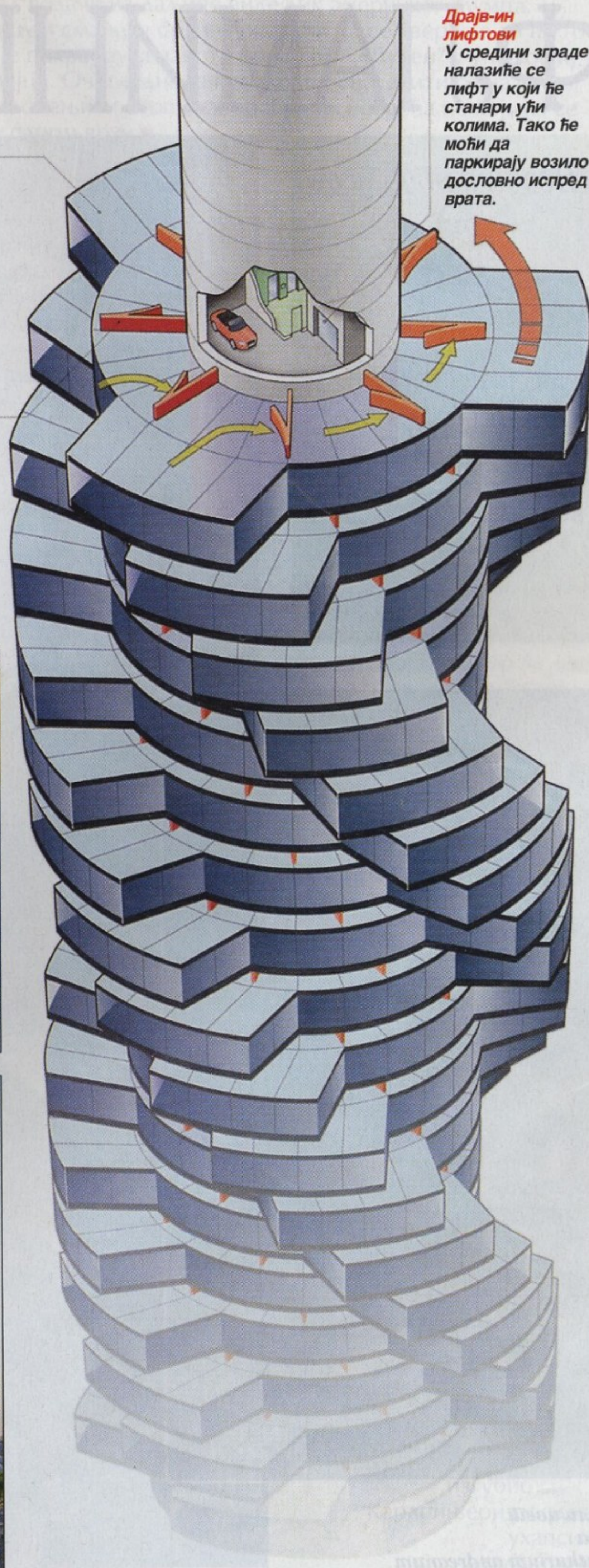
Када торањ буде завршен и настањен, станари ће моћи да управљају брзином окретања својих спратова. Тако потпуни обрт од 360 степени може да траје сат времена или читав дан. Наравно, овај живот на високој нози има и одговарајућу цену: станови ће се продавати по ценама између три и тридесет милиона долара ■

Соларни панели
Прекривајући 20 одсто крова на сваком спрату, соларни панели упијаће Сунчеве зраке како се зграда окреће. Тиме се добија већа површина за генерисање струје него код уобичајене зграде.

Турбине
Постављене водоравно између спратова, лопатице турбина од угљеничних влакана напајаће струјом целу зграду, а вероватно и суседне.

Драјв-ин лифтови

У средини зграде налазиће се лифт у који ће станари ући колима. Тако ће моћи да паркирају возило дословно испред врата.

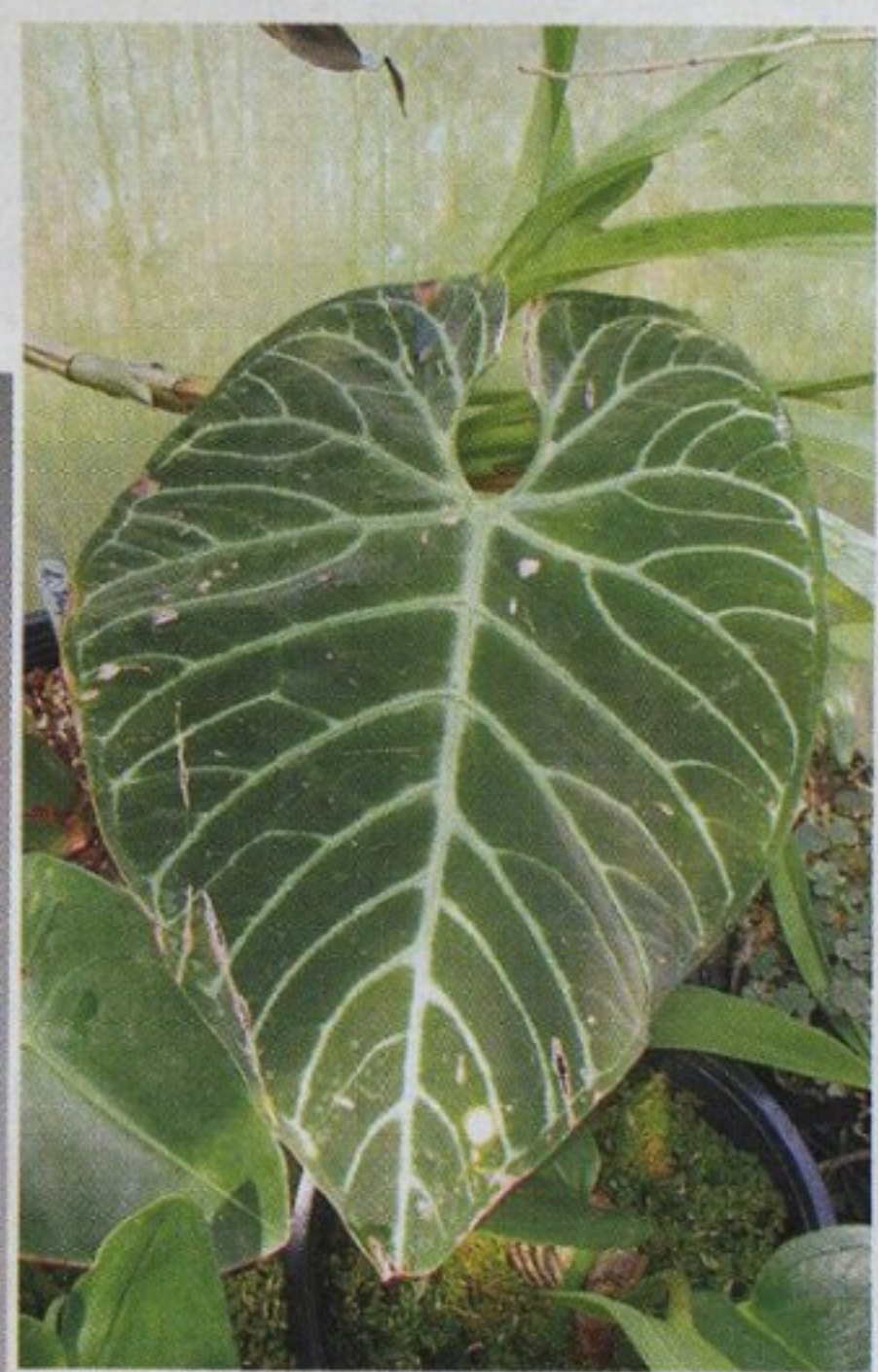
ГОВОР БИЛЈА
АНТУРИЈУМ

ЦВЕТ ИЗ ПОСТОЈБИНЕ ФЛАМИНГА

Необичног облика,
дугог трајања,
добро се уклапа
уз њено
сваки цвет.
Иако у природи
броји око 500 врста,
као украсна биљка
узима се само
двадесетак

Бели цвет
има
Anthurium andreaeanum

Прелепа шара на листовима
врсте *Anthurium crystallinum*

У лепо осмишљеним мирисним букетима готово да је незаобилазан један срцолики кожаста цвет налик на лист црвене, ружичасте или беле боје с истакнутом клипастом цвасти. Не мирише, али у вази траје дуго, понекад и месец дана. То је антуријум или фламингов цвет.

Ова необична украсна биљка потиче из топлих крајева Средње и Јужне Америке. Припада породици Агасеае која броји око 500 врста. За њу се сазнало тек средином

Фламингов цвет
илени необичним
изгледом
и постојаношћу

протеклог века кад су истраживане средњоамеричке шуме. Природњаци Шот и Шерцер, који су крстарили шумама Гватемале и Костарике, најзаслужнији су за стручно испитивање ове необичне биљке. Због издуженог облика названа је *Anthurium*, по грчким речима антихос, што значи цвет, и ониз – реп, а због заједничке постојбине с пламенцима фламингов цвет.

На први поглед тешко је закључити шта чини украс биљке. Цвет антуријума веома је неприметан и налази се као низ ситних жутих цветића на двадесетак центиметара дугачкој клипастој цвасти, спатници, која је обавијена спатулом, прелепим обојеним листом. Спатула је пљосната, срцаста, величине 10 до 12 центиметара. Листови су тамнозелене боје, округласти и густо збијени на чврстој петелци.

Иако занимљивог и привлачног изгледа с цветањем које траје шест месеци, ова безмирисна биљка остала је готово непозната не само житељима Старог континента, већ и многим другим народима. Од 500 познатих врста узгаја се само двадесетак. Фламингов цвет има семе слабе клијавости и зато га треба засејати одмах по зрењу. Као и свака тропска биљка, тражи влажан ваздух и земљиште, непосредну сунчеву светлост и температуру изнад 15 степени Целзијуса. Биљку треба пресадити сваке три до четири године у земљиште богато уситњеном шумском маховином, дрвеним угљем. Тако се најбоље заштите крте жиле.

Код нас су најпознатије три врсте антурије.

Једна од њих добила је име *Anthurium scherzerianum*, по доктору Шерцеру који ју је шездесетих година прошлог века открио у шумама Гватемале и Костарике. Има ситније, изузетно сјајне листове. Цвет је на

снажној црвеној дршци дугачкој и 20 центиметара, а пљосната спатула величине је 10 до 12 центиметара. Најлепша је као саксијска биљка.

Anthurium andreanum највише се гаји за резање. Цвет беле или ружичасте боје налази се на дршци која може да буде дугачка и 100 центиметара, са спатулом дубоко срцасто урезаном, величине од 15 до 25 центиметара. Листови ове врсте фламинговог цвета, снажни и велики, чврсто стоје на дугим петелкама.

Врста *Anthurium crystallinum* гаји се због лепих, тамних сомотастих листова на којима се јасно уочавају жућкасте линије нерава. Цвет је ситан, бледозелене боје и потпуно у сенци лепих издужених листова који се користе за украшавање букета ■

С. Д.

Sinalco

www.sinalcosrbija.com

ЛАЖ КОЈА ГОВОРИ

„Лепо је зато што је грозно”,
ове речи често су се чуле
средином 20. века, кад је
препознат нови укус.
Његови заговорници
издвајали су се од већине:
поигравали су се
предметима кича –
назовиуметности
претходних генерација,
облачили су „луду” одећу
супротног пола, прихватили
све што је претерано и чудно

Дефиниција кемпа (енгл. сленг camp) још је неухватљива, а порекло појма нејасно, мада постоје знаци да је настао према речи „campus”, која означава „укус одређене, затворене универзитетске целине”. У „Белешкама о кемпу” из 1964. године Сузан Зонтаг навела је разне примере, којима је заједничка одлика претераност у поређењу с природом. Ту спадају: величанствене Гаудијеве грађевине у Барселони, Тифанијеве лампе, женска одећа двадесетих година 20. века, илустрације Обрија Бердслија, балет „Лабудово језеро”, Кинг Конг, жене накићене с „три милиона перушки”... Пред овим озбиљно урађеним радовима, који приказују „ствари које су какве нису”, гледалац са осећајем за чудно узвикивао је: „Ово је превише, не могу да ве-

рујем.” Тако је означен LOW CAMP – врста несвесног претеривања, за разлику од намерне извештачености зване HIGH CAMP. Ова подела задржала се до данашњег дана, а списак нових и старих „шок вредности” непрестано се допуњавао.

За поп-арт уметнике из шездесетих година, откривање „предивног кича” у старинарницама и на бувљим пијацама била је забава. Тако су Енди Ворхол у Њујорку, Даги Филдс у Лондону, Филип Жилијен у Паризу, Дејвид Хокни у Лос Анђелесу, правили збирке од одбачених ствари. Одушевљавали су се пластичним столицама „футуристичког” изгледа, арт-деко лампама налик расцветалим биљкама, разгледницама из педесетих година, „ретро” одећом... Њихову љубав према претераном

ИСТИНУ

ускоро су почели да деле и рок музичари који су, преко заводљивих и узнемиравајућих црта кемпа, привлачили пажњу на себе како би постали звезде. Док су се шминкали, носили шљокице, перје, шљаштећу гардеробу, нису ни слутили да ће их у томе и други подражавати – најпре људи из високог друштва, моде, филма, а затим обичан свет који је желео да проба „колико далеко може да се оде”.

Култ себе

Савремени проповедници кемпа запазили су своју духовну браћу и сестре међу писцима, владарима, уметницима, који су живели у разним временима. Све њих спајале су две битне ствари: прво – желели су пред окрућним светом да прикрију своју рањивост и неку тајну, на пример о пореклу, надарености, имовинском стању, изгледу, сексуалној припадности... и друго – имали су посебан, личан поглед на свет. Као штит од осуде или подсмеха друштва користили су упадљиво прерушавање, не знајући да је кемп „лаж која говори истину”.

Највећа сличност примећена је с „дендијима” (енгл. dandy

– помодар, кицош) из 19. века, који су тежили да увек буду на висини и да „живе и спавају пред огледалом”. Ови „племићи по питању културе” помоћу своје духовитости, необичног понашања и облачења, бежали су од гомиле, досаде и осредњости. На пример: пресвлачили су се десет пута на дан, водили су љубимца јастога на повоцу, облачили сиву одећу да би слушали тужне стихове, хранили рибице правим бисерима, на Микеланђелове скулптуре стављали помодну одећу и позоришни накит...

У омиљеној игри „запрепастити буржуја” предводио их је чувени писац Оскар Вајлд (1854–1900), коме је природност у понашању била незамислива. Грађани Лондона виђали су га како шета Пикадилијем у кратким плишаним панталонама, с љиљаном у реверу или цветом сунцокрета у руци. Сам Оскар говорио је да му није тешко то да уради, већ да му је тешко да учини да му људи у то поверују. Да је ипак у својој намери успео, сведочи анегдота. Када је једном приликом шетао у друштву пријатеља, зачуо је добацавање прола-

Оскар Вајлд у својој омиљеној игри која се звала „запрепастити буржуја”.

зника: „Ено оне проклете будале Оскара Вајлда”, на шта је лењо одговорио: „Изванредно је како се брзо постаје познат у Лондону.” Од свог модног стила није одустајао ни када је у Америци држао серију озбиљних предавања о естетици – науци о лепом. Касније, на врхунцу славе, у кафеу „Ројал” кокнијима доведеним са улице причао је о олимпијским играма и античком свету, који је за њега значао лепоту.

Шта је „Господин са сунцокретом” крио иза маске дендија? Најпре, своја сећања из детињства када је постао „она”, јер га је мајка облачила у хаљинице, а затим своју неизмерну љубав према лорду Алфреду Дагласу, званом Боузи. Решен да у животу „окуси плодове са свих дрвећа у врту света” Оскар Вајлд је поред слатких плодова окусио и оне горке – уз славу доживео је и понижење, уз раскош и беду, уз све слободе и затворску тамницу. У најтежим тренуцима себе је називао „пајцем бола” и „кловном препуклог срца”, чиме је потврдио своју кемп личност.

Сличну судбину имао је и Џорџ Брумел (1778–1840), познатији као Бо Брумел, човек који је у своје време важио за „краља дендија”. Овај „Оскар Вајлд без пера”, како су га касније прозвали, успео је захваљујући својој досетљивости, укусу и дрском ставу, без новца и титуле, да уђе у високе кругове и да им наметне правила понашања. Потекао је из трговачке породице, а као дечко који обећава, за слугом принца регента, у првим годинама 19. века, стекао је официјерски чин. Међутим, када је након кратког времена схватио

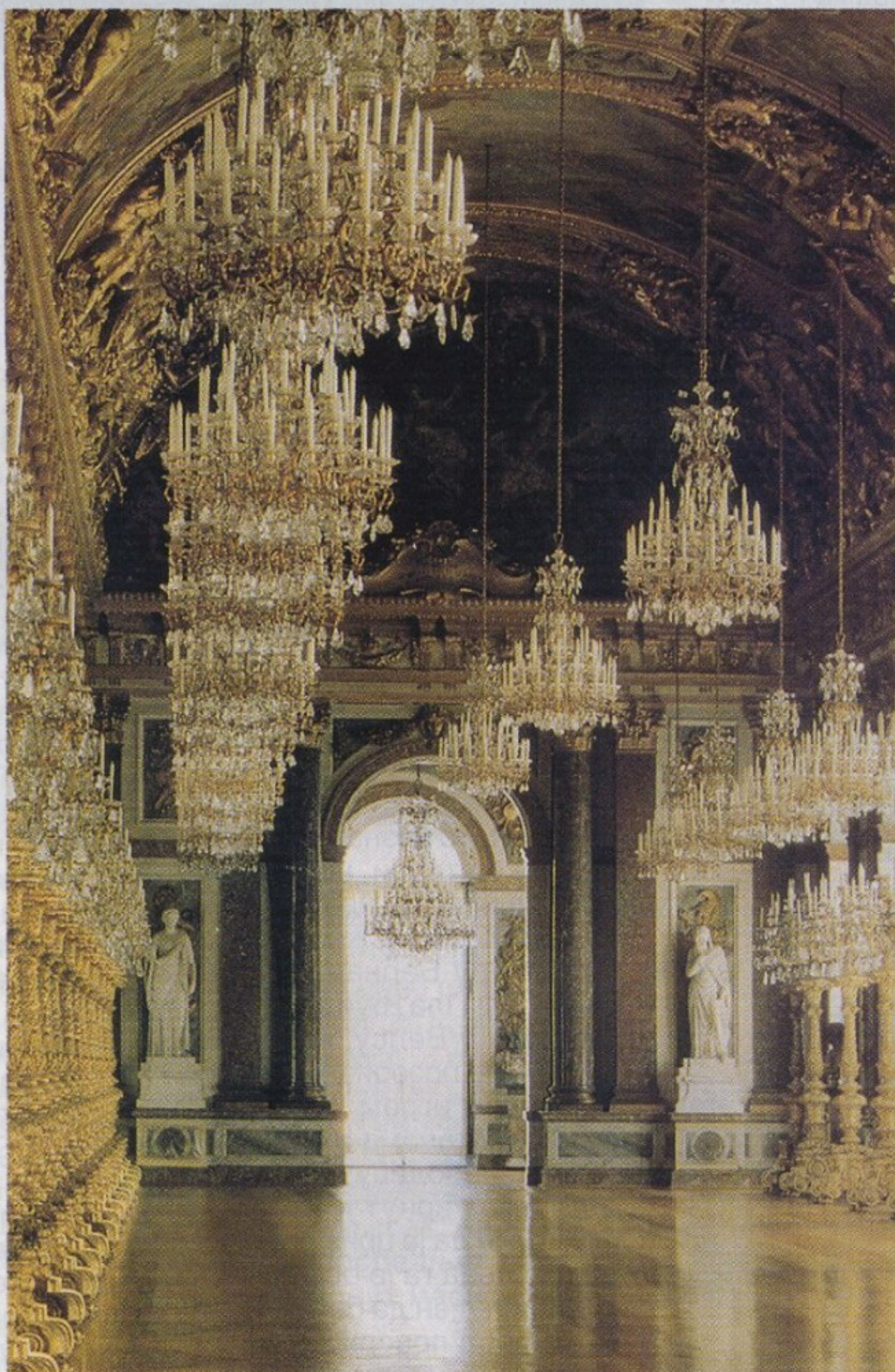
да га у војној служби не привлачи ништа, осим лепе униформе, одлучио је да се у Лондону посвети модном животу. Да би се наметнуо као вођа и судија доброг укуса, одевао се потпуно супротно тадашњим модним стило-

вима. Уместо сјајне, китњасте одеће, носио је једноставна, сведена одела с краватом и то с толиким самопоуздањем да су млади кицоши почели да га копирају. У знак захвалности због повећаног обима посла, кројачи су Боу у цепо-ве одела гурали новчанице, што је он

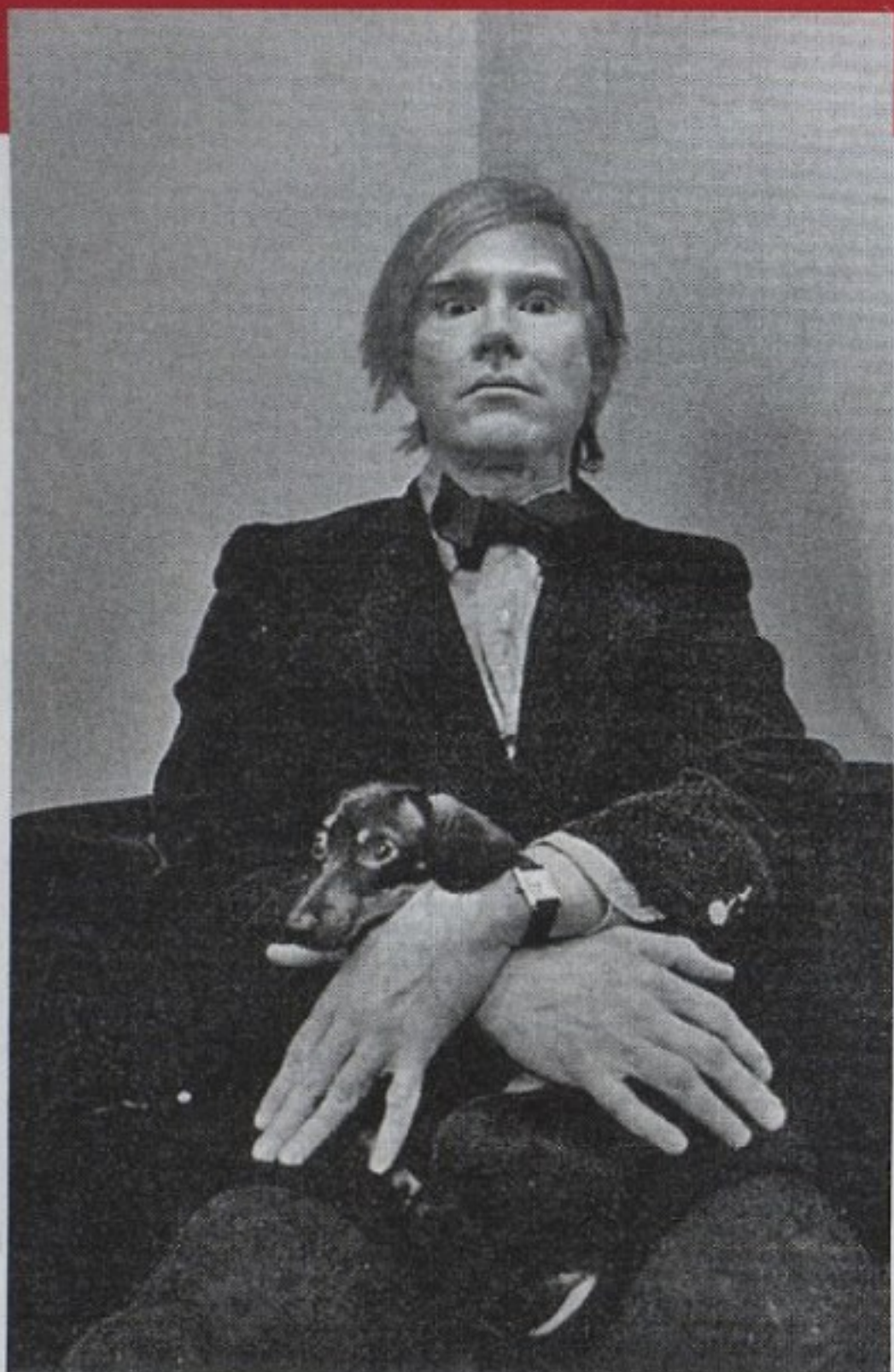
спремно прихватао. Али, у читавој игри, превидео је да слава коју је изградио може, попут куле од карата, сваког трена да се сруши. То се ускоро и догодило.

Када је на улици срео принца, будућег краља Џорџа IV, у пратњи лорда Кларендона, иг-

норишући га рекао је: „Здраво Кларендоне, како је твој дебели пријатељ?” Пуначки принц, коме су већ досадили раније примедбе „краља дендија” на рачун његовог одевања, због ове неодмерене шале озбиљно се наљутио. Када се то прочуло у друштву, Бо је остао без симпатија и новчаних награда. Џентлмен, који је говорио „како је чуо за четврт пенија, али не може да поверује да такав новчић заиста постоји”, морао је 1816. године, због нагомиланих дугова, да бежи у Француску. Живот је, након дужности конзула у Калеу, завршио у азили за сиромашне у градићу Саену. Доласку у ту установу опирао се речима: „Не дугујем ништа! Не дугујем ништа!”, а када се смирио, наставио је у својој машти да прима високо друштво и да забавља војвоткиње. И тада је држао ниво: без обзира на то што су му од

Нојшванштајн, замак као од шећера, Лудвига Другог Баварског и призори из његове унутрашњости.

Енди Ворхол

некадашњих одела остали само дроњци, трудио се да увек буде испеглан и дотеран.

Жене у оделима, мушкарци у хаљинама

Када се мушком друштву дендија прикључила и глумица Сара Бернар (1845–1923) пошло јој је за руком да искористи све своје мане и од саме себе начини уметничко дело... У узбудљивом животу, у коме је глумила, писала, вајала, сликала и осмишљавала источњачке костиме, трудила се да, попут костура у орману, прикрије мрачне тајне. Зна-

ла је да ће свет причати о њеном облачењу у мушку одећу, фотографисању у мртвачком сандуку (који је чувала у кући), претераној мршавости и бујној коси, а надала се да неће помињати ствари које су је болеле. На пример, да јој је мајка била проститутка, да је мршава због туберкулозе, а касније и то да су јој, као последицу пада у младости, ампутирали ногу до колена. Пошто се једно време чак и намерно изгладњивала, у друштву је кружила досетка: „Довезла се празна кочија и изашла је Сара Бернар.”

Осим ове глумице „златног гласа”, и књижевнице Колет и Жорж Санд облачиле су мушка одела, али та слобода шире је прихваћена тек када је иза ње стао француски модни креатор Пол Поаре (1879–1944). Стварање „нове жене” извео је тако што је избацио корсете и стезнике, увео јарке боје, равне сукње и одела шивена по мери. Пошто је обожавао Исток, ради раскошног утиска употребљавао је ресе, стаклене перле, перје, а дечачки изглед жене нагласио је издуженим стасом и кратком, зачешљаном косом. Још веће приближавање мушкобањастом изгледу женама је понудила модна креаторка Габријел Коко Шанел (1883–1971). Иако су њени супарници, заједно са Поареом, говорили да продаје „де лукс сиромаштво”

Тајни агент, витез Д'Еон

и моделе које скупља из ормана својих љубавника, успела је да дође до врха модне лествице и освоји свет.

Током времена кемп је у моди постао све заступљенији: носила су се одела кројена као униформе, ципеле с веома танким штиклама, крзно, десени леопардове и зебрине коже (преузети с неких војних униформи из Наполеоновог времена, насталих по замисли самог цара). Међутим, облачење мушкараца у женску одећу одобравано је само у позоришним представама, опери и балету, али не и у обичном животу. Пети маркиз од Англсија (1875–1905) то је одлично знао, као што је знао да облачи женске ствари, носи бркове и троши новац на драгуље. Под изговором да жели да достигне Сару Бернар, у породичној кући Пла Њуид на острву Англси, у Велсу, направио је раскошно позориште. Међутим, својом игром у аматерским представама није успео да убеди породицу и окружење да није уврнут и настран. Оптужен је да је црна овца породице, жена га је оставила и био је принуђен да бежи из Енглеске пред повериоцима. За разлику од „маркиза који плеше”, витез Д'Еон (1728–1810)

морао је читавог живота да носи женску одећу, и то по службеној дужности! Тајни агент у служби Луја XV у Русији је с царицом Катарином водио преговоре обучен као жена, а након успешно изведеног задатка добио је унапређење. Кад је добио нови дипломатски посао, који је обухватао одлазак у Енглеску и сређивање ратних дугова, наложено му је да понесе исти костим.

У високим лондонским круговима витез је парадировао одевен у кринолину и та широка сукња с обручима од жице није му сметала да учествује у двобоју мачевањем, који је заказиван неколико пута. Том несвакидашњем догађају присуствовао је и сам принц од Велса, а публика се, осим у победу, кладила и у прави пол необичне „такмичарке”. Вест је доспела на насловне странице новина, па је због постојања опасности да ће се тајна открити Д'Еон позван да се врати у Париз. Добио је понуду да целог живота буде збринут, под условом да заборави све шпијунске послове које је радио за краља и да даље носи женску одећу. Пристао је и на-

Арт-деко лампе налик расцветалим биљкама

Глумица Сара Бернар прикључила се друштву дендија

ставио да живи као „витески-ња” Д'Еон, мада га је свет и даље гледао с подозрењем и називао „енигмом једног доба”.

Дар вечног детињства

Поред тога што је својеглав, позерски, неумерен, кемп се најпре може препознати по особини „другог детињства”. Потреба за разбијањем досаде и озбиљности, зарад лудирања и игре, показује жељу једне такве личности да остане вечно дете коме ће се опраштати сви греси. Ове особине запажене су код многих великих уметника, нарочито код сликара Салвадора Далија који се и као одрастао понашао попут размаженог деришта. Међутим, нечувени кемп у смислу неодговорног понашања и одбијања да се уђе у свет одраслих показао је један краљ – Лудвиг II Баварски (1845–1886). Кад је као осамнаестогодишњи младић сео на престо, одлучио је да од свог краљевства начини праву земљу чуда, достојну чаробне бајке.

Млади краљ одмах је позвао да му доведу Вагнера, композитора кога је обожавао и чију је музику потпуно сам

МАЛИ СПИСАК КЕМПА КОЈИ СЕ ВОЛИ

Вештачко цвеће, кратке јакнице, Марлон Брандо, каубоји, шампањац, коктели, Кина, Јукио Мишима, Дракула, минђуше, крзна, перје, гурманско кување, марамице, Јованка Орлеанка, кич, Кафка, љиљани, руж за усне, маринци, Џим Морисон, пластика, скидање горњег слоја пудинга, краљевске личности, веома танке штикле, наочаре за сунце, Тенеси Вилијамс, цилиндри... ■

слушао у дворском позоришту. Великодушно је помагао овог генијалног уметника, који му се из захвалности обраћао речима: „Најдивнији, вољени принче!” Убрзо затим краљ је, као страсни љубитељ лепоте, затражио новац из државне касе како би изградио дворце из маште. На снежним планинама никли су: Нојшванштајн – готски двор на литици, Херехимзе – лажни Версај, Линдерхоф – рококо павиљон у парку украшен леденицама. Кад је видео да његов фантастични сан постаје јавна, наставио је да немилице троши новац на украшавање одаја, од којих је једну наменио читању.

Али, како је „краљ из снова” и „лабуђи принц”, како су га најпре звали, постао „алпски самотњак” и, на крају, „луди краљ Лудвиг”? Кад је приметио своју наклоност према истом полу, постиђени краљ повукао се у своје одаје, где су му друштво правиле само његова рођака царица Елизабета Аустријска и привлачни принц Хоенлое. Преко послуге, порукама и телеграмима, одржавао је везе с владом највише да би затражио још новца за своје необичне прохтеве. Из дана у дан постајао је све ћудљивији: излазио је само ноћу, по месечини, у саоницама обложеним самуровином и уз звуке трубе, возио се чамцем у облику шкољке по вештачки осветљеној пећини, терао је глумце да му сатима рецитију. Упадљиво леп, стављао је шминку како би био још лепши и јео је исувише слаткиша јер ни у томе није могао да се обузда...

Кад је своју краљевину довео до ивице банкрутства, Лудвиг II свргнут је с власти и заточен на острво усред Алпског језера. Након што је убио свог слугу у покушају бекства, утопио се, остављајући иза себе чудесне дворце и легенду која живи.

Упркос бројним причама о кемпу, о њему и данас постоје несугласице. Док се хомосексуалци хвале како само они могу да препознају тај укус, јер су га раније користили као знак распознавања, други имају шири став. Према науци о лепом, данас је кемп постао „власништво” интелектуалне елите која је сигурна у свој истанчан укус, па може да се поиграва свим оним што је блештаво, чудно, претерано... На тај начин шаље се порука да сви људи имају право на различитост и да никога не треба мрзети само зато што је другачији ■

Весна Живковић

ЕНГЛЕСКИ ЗА СВЕ!

У наредних 36 недеља, у сарадњи с Британским саветом у Србији, објављујемо занимљиве текстове које су написали највећи стручњаци за енглески језик из Велике Британије. Читаћете о различитим занимљивим темама, од „акупунктуре” до „светске културне баштине” а у исто време вежбати енглески. Језик је на такозваном средњем нивоу знања и садржи граматичка објашњења, вежбе речника, игре речи, стрип, пошалице као и забавне анегдоте везане за културу Велике Британије.

Ово није само начин да самостално унапредите своје знање енглеског, већ ови текстови могу да се прилагоде и настави као додатан забаван, али и користан садржај за све који уче или предају овај језик. Овим заједничким пројектом, „Поли-тикин Забавник” и British Council придружили су Србију осталим земљама Европе које су већ започеле са овом врстом учења енглеског језика, рецимо Италијом, Француском и Словачком.

Али ваше учење не мора и не треба да се заустави на ове две странице! Након читања сваког чланка можете посетити и сајт LearnEnglish (www.learnenglish.org.uk) где можете наћи многобројне забавне садржаје, интерактивне приче и игрице и још много тога јер је овај обиман сајт намењен свима – од деце, преко родитеља до одраслих којима је енглески потребан за студирање или посао.

British Council је водећа светска организација која се бави културним везама, образовањем и организовањем међународно признатих испита енглеског језика за све узрасте. Можете да посетите сајт Британског савета у Србији на адреси

www.britishcouncil.rs и верујемо да ћете уживати у овим текстовима и додатно унапредити своје знање енглеског језика.

Јавите нам шта мислите о овом подухвату.

by Mike Rayner

*Gimme a ticket for an aeroplane,
Ain't got time to take a fast train.
Lonely days are gone, I'm a-goin' home,
'Cause my baby just a-wrote me a letter.*

Wayne Carson Thompson *The Letter*

Have you ever looked out of the window of a passenger plane from 30,000 feet at the vast expanses of empty ocean and uninhabited land, and wondered how people can have any major effect on the Earth? I have. But it is now becoming pretty clear that we are causing a great deal of damage to the natural environment. And the planes which rush us in comfort to destinations around the globe, contribute to one of the biggest environmental problems that we face today – global warming.

For those of us lucky enough to have money to spend, and the free time to

spend it in, there are a huge number of fascinating places to explore. The cost of air transport has decreased rapidly over the years, and for many people, especially in rich countries, it is now possible to fly around the world for little more than the contents of our weekly pay packets.

Unfortunately, planes produce far more carbon dioxide (CO₂) than any other form of public transport, and CO₂ is now known to be a greenhouse gas, a gas which traps the heat of the sun, causing the temperature of the Earth to rise. Scientists predict that in the near

future the climate in Britain will resemble that of the Mediterranean, ironically a popular destination for British holidaymakers flying off to seek the sun. If global warming continues, we may also find that many tourist destinations such as The Maldives have disappeared under water because of rising sea levels.

As usual, people in the developing world are having to deal with problems created mainly by those in developed countries. Beatrice Schell, a spokeswoman for the European Federation for Transport and Environment says that, "One person flying in an airplane for one hour is responsible for the same greenhouse gas emissions as a typical Bangladeshi in a whole year." And every year jet aircraft generate almost as much carbon dioxide as

the entire African continent produces.

When you are waiting impatiently in a crowded departure lounge for a delayed flight or trying to find luggage which has gone astray, plane fares may seem unreasonably high, but in reality we are not paying enough for air travel. Under the "polluter pays principle", where users pay for the bad effects they cause, the damage caused by planes is not being paid for. Aircraft fuel is not taxed on international flights and planes, unlike cars, are not inspected for CO₂ emissions. Also, the Kyoto agreement does not cover greenhouse gases produced by planes, leaving governments to decide for themselves who is responsible.

So what can be done to solve the problem? Well, although aircraft engine

Илюстровала
Ива Ђирић

AND GLOBAL WARMING

Vocabulary.

5 words/phrases from the text.

1. vast: extensive
2. uninhabited: without residents
3. developed: advanced in sophistication
4. exotic: unique and unusual, not local or native
5. efficient: functioning in the best way with the least effort

Exercise one.

Vocabulary gap fill. Now use the 5 words/phrases to fill the gaps in the sentences below:

1. The village had been since 1995 when the last family left.
2. People living in countries cannot fully understand the problems of the poor.
3. Mangoes and papayas are fruits in the UK.
4. Cycling is an way to travel around the village.
5. The desert is a open space that is home to all kinds of strange creatures.

Exercise two.

Comprehension: true or false. Decide whether these sentences are TRUE or FALSE according to the text.

1. It is getting more and more expensive to travel by plane.
2. Soon the weather in Britain will be similar to Spain.
3. Planes on international flights pay extra taxes.
4. Scientists are looking for different fuels that are not as harmful.
5. Friends of the Earth are telling people not to travel at all.

manufacturers are making more efficient engines and researching alternative fuels such as hydrogen, it will be decades before air travel is not damaging to the environment. Governments don't seem to be taking the problem seriously, so it is up to individual travellers to do what they can to help.

The most obvious way of dealing with the problem is

to not travel by plane at all. Environmental groups like Friends of the Earth encourage people to travel by train and plan holidays nearer home. However with prices of flights at an all time low, and exotic destinations more popular than ever, it is hard to persuade British tourists to choose Blackpool instead of Bangkok, or Skegness over Singapore. Friends of

the Earth also advise using teleconferencing for international business meetings, but most businesspeople still prefer to meet face-to-face.

However there is a way of offsetting the carbon dioxide we produce when

small fee will plant the number of trees which will absorb this CO₂. Another company, co2.org, offers a similar service, but invests your money in energy saving projects such as providing efficient

Fun word search

K	G	H	B	R	E	T	U	L	L	O	P	M	I
P	G	Q	C	I	T	O	X	E	N	K	A	V	T
A	E	H	N	Y	L	S	L	W	O	N	W	E	R
S	V	E	G	H	Y	G	B	Z	I	A	T	F	A
S	I	G	P	M	V	E	F	R	T	E	N	F	N
E	T	A	F	L	U	S	W	T	A	V	T	I	S
N	A	M	I	F	E	U	D	B	N	L	U	C	P
G	N	A	F	B	R	O	G	C	I	H	S	I	O
E	R	D	F	V	Y	H	E	R	T	D	A	E	R
R	E	B	B	L	R	N	P	W	S	H	V	N	T
N	T	V	I	I	Z	E	R	Z	E	K	I	T	A
X	L	J	Z	C	N	E	J	V	D	J	N	J	J
P	A	G	L	U	Y	R	R	P	P	L	G	F	H
K	G	V	A	A	H	G	N	X	Q	C	G	R	R

See if you can find these words in the grid. They can be horizontal, vertical, diagonal and backwards.

A_TE_NAT_VE	GR_ENH_USE
D_M_GE	PA_SE_G_R
D_STIN_T_ON	P_L_UT_R
E_FIC_ENT	S_VI_G
EX_TI_	TRANSPORT

we travel by plane. A company called Future Forests, whose supporters include Coldplay and Pink Floyd, offers a service which can relieve the guilty consciences of air travellers. The Future Forest website calculates the amount of CO₂ you are responsible for producing on your flight, and for a

light bulbs to villagers in Mauritius.

Yesterday I returned to Japan from England, and was happy to pay Future Forests 25 pounds to plant the 3 trees which balance my share of the CO₂ produced by my return flight. Now the only thing making me lose sleep is jet lag.

Comprehension

Vocabulary

ANSWERS

1. false	1. uninhabited
2. true	2. developed
3. false	3. exotic
4. true	4. efficient
5. false	5. vast

КУПИ МИ

Звучна кутија Ion Tailgater

Стручњаци куће „Ion” потрудили су се да новим уређајем удовоље свима који желе да слушају музику доброг и снажног звука, увек и на сваком месту. Реч је бежичном дигиталном iPod преносном звучнику The Tailgater. Налик на црну кутију, The Tailgater пружа истинско уживање у потпуном и богатом звуку са, рецимо, MP3 плејера у трајању од осам часова, колико траје пуњење батерија. Али, у овај снажни звучник може да се прикључи и електрична гитара за свирку на отвореном. Ова звучна кутија продаје се по цени од око **170 евра**. Може да се погледа на адреси: www.iwantoneofthose.com

Пази да ме не изгубиш! EagleTec USB Nano flash drive

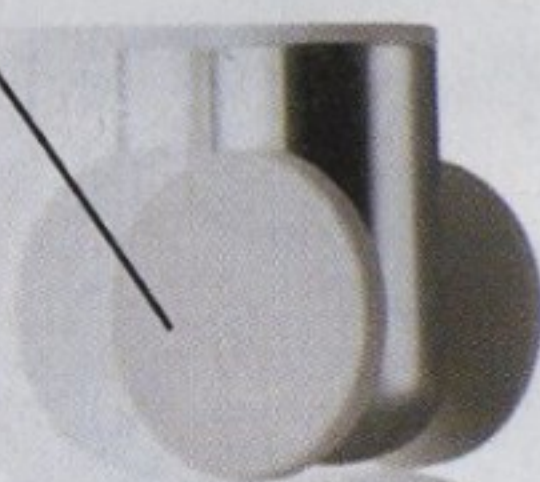
За сада најмањи USB флеш прикључак, подужег назива EagleTec USB Nano flash drive, величине 19 x 15 x 6 милиметара, тежак је само три грама. Ипак, иако толико мајушан да лако може да се изгуби или затури, овај USB производи се с меморијом од четири и осам гигабајта. Nano flash drive подржава 2.0/1.1 интерфејс и нуди брзину читања и уписа података од 15 и шест мегабајта у секунди. EagleTec USB од четири гигабајта има цену од непуних **18 евра**, плус поштарина. Приказан је на адреси: <http://usb.brand.com.hk>

Закотрљај со преко стола!

Menu Boogie Woogie shakers

Да чак и стони сланик и биберица могу да изгледају отмено и несвакидашње показао је Муркен Хансен, уметнички творац куће „Menu”. Наравно, уз изглед иде и одговарајуће занимљиво име – Boogie Woogie shakers. Направљена од алуминијума, бочица за со и бибер учвршћена је између два велика стамена точка, тако да је довољно само је лагано гурнути и жељени зачин ће се откотрљати према оном ко га је тражио. Комплет за со и бибер продаје се по цени од **35 евра**.

Разгледање пре куповине омогућава адреса: www.stylishlife.co.uk

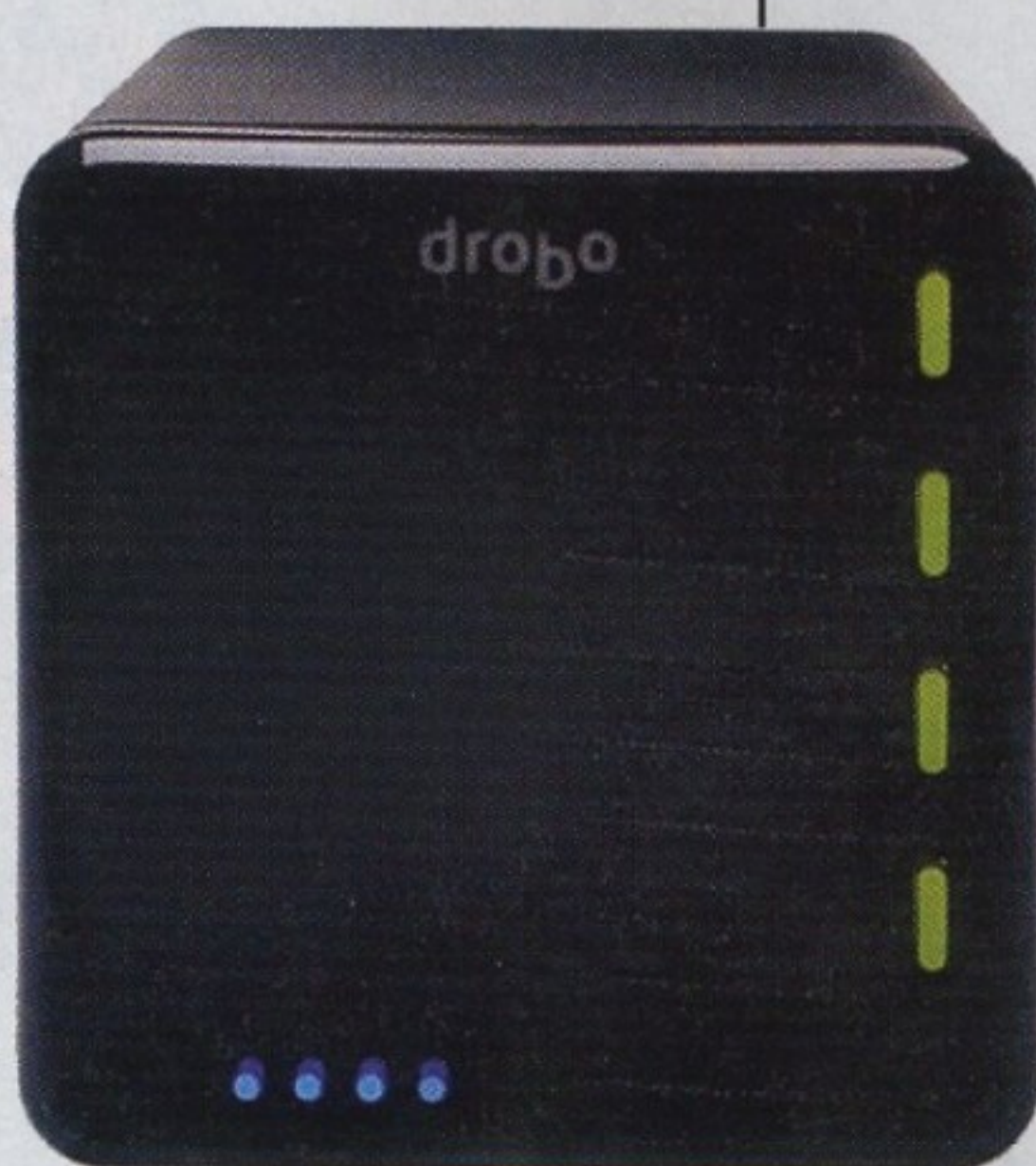

Огледалце, огледалце Violet Mir:ror

Violet Mir:ror су занимљиве дигиталне играчке, једна врста вишенаменских додатака свакодневним предметима. „Раде” уз помоћ налепница Ztamps које садрже RFID чип и које могу да се програмирају. Тако је довољно да налепницу с програмираним задатком ставите на одабрани предмет, рецимо кишобран, потом је протрљате огледалом и преко свог рачунара сазнате временску прогнозу. Јер, кад се обликује светлосни круг, Mir:ror ће од рачунара добити задатак да нађе и пренесе податке о временским приликама. Ове дигиталне играчкице могу да решавају велики број задатака. Светлосни круг ће да се обликује веома брзо код готово сваке операције.

Violet Mir:ror има цену од око **60 евра**. Више детаља открива адреса: www.ztore.net

ОВОГ ЛЕТА!

Робот за сигурно складиштење

Data Robotics Drobo

Захваљујући стручњацима куће „Data Robotics” подаци из рачунара најзад могу да се заштите од уништења, односно да се ускладиште на сигурно, у Data Robotics Drobo, уређај за складиштење.

Мали и једноставан за употребу, Drobo се повезује за рачунар путем USB. На предњој страни су отвори за четири хард драјва који меморију тако увећавају до 16 терабајта. Плава светлост на „роботу за сигурно складиштење” обавештава уколико је који драјв попуњен.

Data Robotics Drobo има цену од око **500 евра**.

Обавештења о свим могућностима овог уређаја могу да се нађу на адреси:

www.amazon.co.uk

С. Делибашић

Танак и лаган

Acer Aspire Timeline

У продаји је нова серија лептопова куће „Acer”, Aspire Timeline. Сви су изузетно танки, око 30 милиметара, тежина се креће око 1,6 килограма, а имају меморију и до 500 гигабајта.

У изради овог преносивог рачунара заиста се водило рачуна о свему, од LED екрана величине од 33 до 40 центиметара, резолуције 1366 x 768 пиксела до само неопходних батерија које не оптерећују тежином а које нисковолтажном струјом на чудесан начин могу да опскрбљују рачунар неопходном енергијом за осмочасовни рад.

Цена ових лептопова зависи од екрана и меморије. Преносиви рачунар с екраном од 33

центиметра кошта око **680 евра**.

Пристап свим уређајима Aspire Timeline омогућава адреса: www.acer.co.uk

NOVO! NOVO!

Najbrži Internet

042-420-421

korisničko ime:

zabavnik

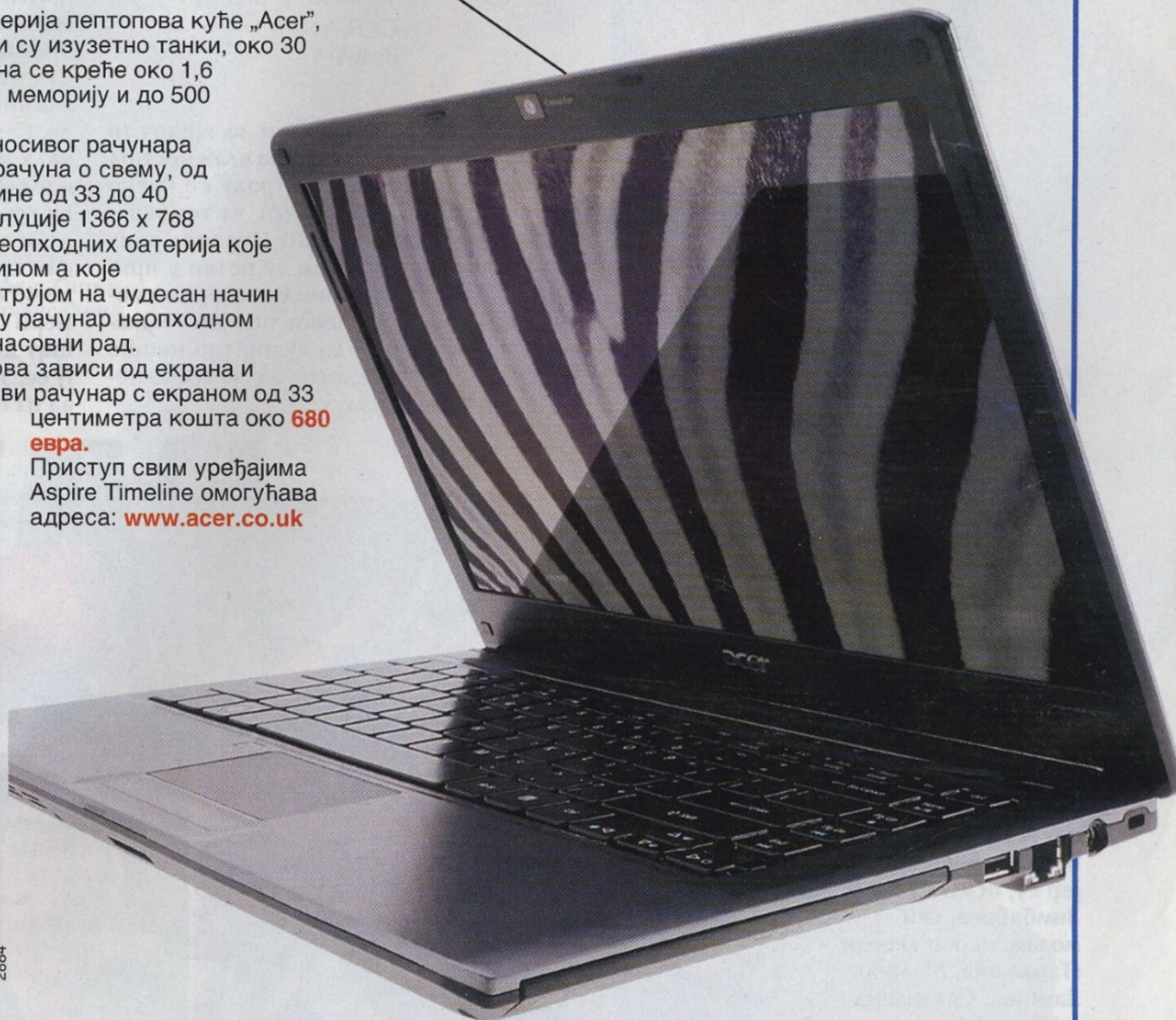
šifra:

zabavnik

Facebook, Google,
Youtube, cekaju na vas!

placanje preko telefonskog racuna,
cene od SAMO 1.5 din po minuti!

2884

ИЗУЗЕТАК ЗВАНИ МОЗАМБИК

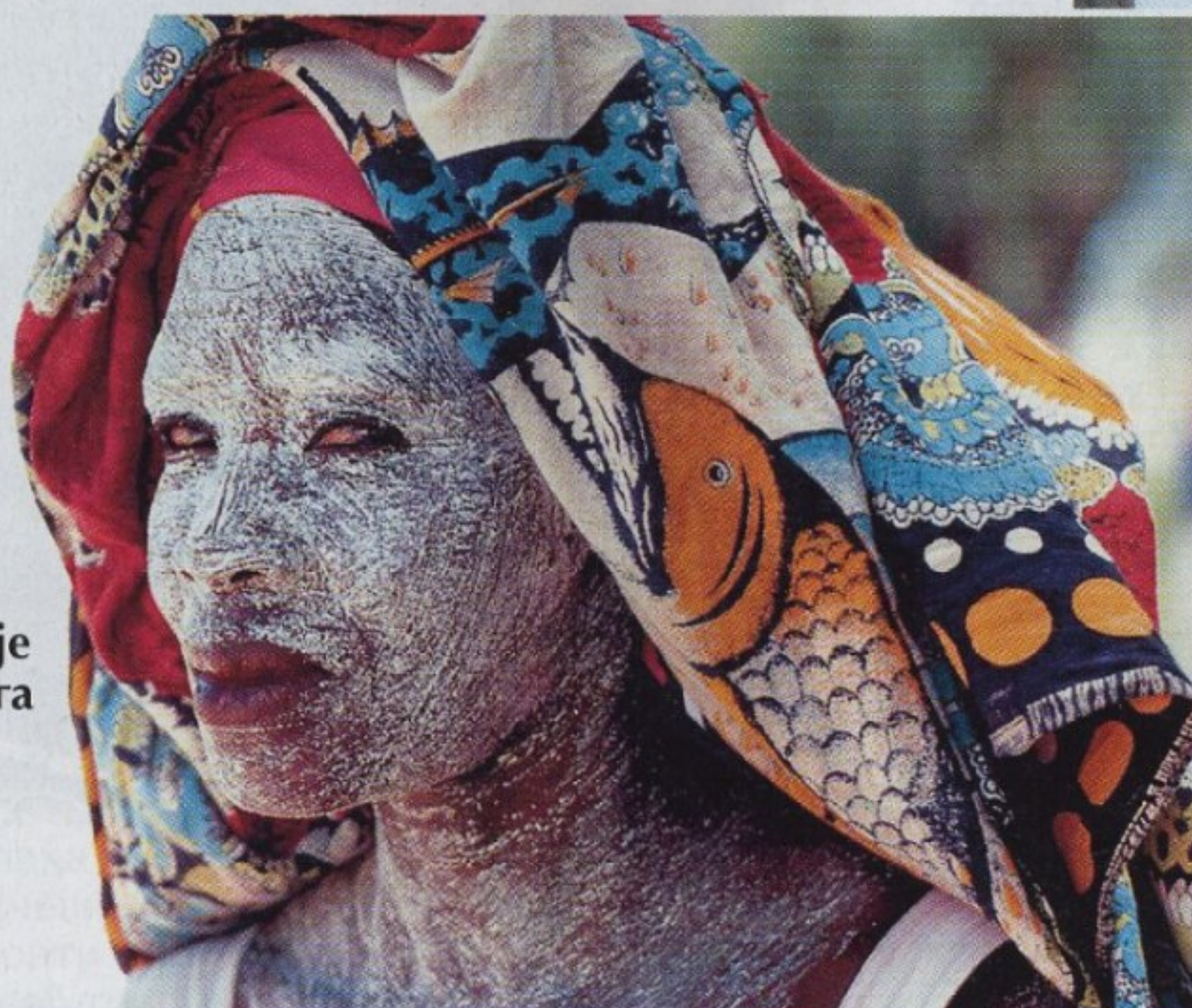

Како Мозамбик
припада Комонвелту
иако никад није био
британска већ
португалска колонија?

ПЕТАР
Панчево

Мозамбик је
1996. године
примљен
у Комонвелт
и до данас је
остао једина
држава,
унутар те бројне
заједнице, која
раније није била
колонија Велике
Британије. Овај
изузетак направљен је
из практичних разлога
јер су, осим
Зимбабвеа, сви
мозамбикови суседи
(Танзанија, Малави,
Замбија, Свазиленд
и Јужна Африка)
чланови Комонвелта ■

Жене Мозамбика

шездесет два

ВРЕМЕ КОЈЕ НАМ ПРИЈА

Занима ме који су
временски услови
најповољнији
за живот и рад.

САЊА
Земун

Најповољнији услови за живот (и
рад) човека: релативна влажност од
око 60 одсто (у Београду се креће
између 60 и 84 одсто), уз темпера-
туру ваздуха од 20 Целзијусових
степени, прилично су ретки у при-
роди. У затвореним просторима мо-
гу се створити вештачки, помоћу клима-
уређаја, а у природи су знатно чешће
влажне врућине, односно влажне хладно-
ће и сув, топао ваздух.

Влажне врућине (време оморине) тешко
се подносе због смањене телесне моћи за
довољно испаравање и знојење, што иза-
зива постепени пораст температуре тела,
која отежава дисање и здравим особама.
Код неких људи она изазива мучнину која
је, обично, предзнак топлотног удара. Они
који пате од болести крвних судова и јетре
имају веће тегобе од других. Влажна хлад-
ноћа изазива непријатан осећај и код здра-
вих особа, а поспешује појаву реуматизма,
bronхитиса, астме и упале грла.

Сув топао ваздух лакше се подноси од
влажне врућине, односно влажне хладно-
ће. Он може да буде и користан за чове-
ка. У месту Бајрам-Али, у средњој Азији
и једном од најсувљих места бившег Со-
вјетског Савеза, саграђен је санаторијум
за особе оболелих бубрега, али са здра-
вим срцем. Ту се, на температури од 40
до 45 степени у хладу, бубрези у знатној
мери ослобађају рада, док њихову функ-
цију делимично преузима кожа кроз ко-
ју се, знојењем, излучује део воде и отро-
ва из организма ■

ЛЕТИ, ЛЕТИ – БУБКА!

Да ли је тачно да је Сергеј Бубка више од тридесет пута рушио светски рекорд у скоку с мотком?

**АЈЕ
МАРКОВИЋ
Краља Петра 1
Београд**

Тачно је. Некада совјетски, а потом украјински атлетичар Сергеј Назарович Бубка рушио је светски рекорд у скоку с мотком чак тридесет пет пута. Међутим, треба имати на уму да се одвојено воде белешке о такмичењима у дворани, односно на отвореном. У дворани је Бубка победио осамнаест, а на отвореном седамнаест пута. Свој први светски рекорд на такмичењу у дворани поставио је 15. јануара 1984.

Свејско
првенство
у атлетици
1991. године
у Сан
Себастијану

ку, прескочивши 6,15 метара. Годину дана касније, 31. јула 1994. у Сестријереу, подигао је рекорд на отвореном до 6,14 метара. Више од шест метара скочио је четрдесет пет пута, док су сви остали атлетичари заједно то учинили четрдесет два пута! Једи-

године кад је у Виљнусу прескочио 5,81 метар. Потом је исте године, 26. маја, у Братислави прескочио 5,85 метара на отвореном и до данас сви наредни рекорди у овој дисциплини његово су власништво. Први пут је „грани-

цу снова” од 6,00 метара (на отвореном) прескочио 13. јуна 1985. у Паризу, док је у дворани то учинио 11. фебруара 1989. у Осаки – 6,03 метра. Свој последњи светски рекорд у дворани поставио је 21. фебруара 1993. у Доњец-

ни је „ишао” преко границе од 6,10 метара и у многим анкетама проглашаван је за најбољег атлетичара (па и спортисту) свих времена. Званично је престао да се такмичи 2001. године кад је навршио тридесет осам година ■

МЕД, ХРАНЉИВА ИНЈЕКЦИЈА

Зашто мед не сме да се једе металном кашиком?

ПЕТАР

Мед је густа, сирупаста материја, производ медоносних пчела добијен сабирањем воћних и цветних сокова прерађених у пчелињем медном желуцу а потом одређено време одлежао и изложен хемијским реакцијама у поклопљеном саћу. Често се каже да је кашика меда једнака инјекцији хранљивих састојака. Оправдано, јер мед садржи све те за људски организам најважније састојке почев од угљених хидрата, глукозе, фруктозе, преко витамина, минерала, до аминокиселина и антиоксиданаса. Препоручују се три кашике дневно или обавезно бар једна ујутро. Кад се мед дуже задржи у устима већина састојака већ кроз слузокожу директно продире у крвоток. Сматра се да мед треба да се једе дрвеном или пластичном кашиком, никако металном. Као разлог за то наводи се да је мед активна супстанца тако да приликом његовог узимања металном кашиком долази до јонске измене између јона из меда и јона из метала, па у организам може да се унесе мала количина метала ■

СНАЖНИ ДОБРИЦА

Веома волим псе, а поготово ми се свиђа раса бернски пас гонич. Волела бих да сазнам нешто више о њему. Унапред хвала.

**ИВАНА
из Панчева**

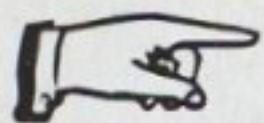
мрљама. Достиже висину од 45 до 55 центиметара, има дугачку главу, уску лобању и њушку, док су му уши дугачке и опуштене, врат издужен, реп благо повијен нагоре.

Широких груди, правих предњих а мишићавих задњих ногу, овај пас средње величине снажан је и издржљив, али благе ђуди, миран и привржен ■

Бернски гонич припада једној од четири пасмине паса гонича који воде порекло из Швајцарске. Зна се да су и јурска, и луцерска, и швајцарска и бернска пасмина сродне са старим француским гоничима који су на тло Швајцарске стигли крајем 19. или почетком 20. века. Оснивањем посебног удружења узгајивача, пасмине су спасене од изумирања.

Пас тробојне, густе, умерено кратке и оштре длаке која прилеже уз тело, може да буде бео са бледожућкастим или тамножућкастосмеђим

МНОГО ПРОУЧАВАНИ КОПЛАШ

Здраво Забавнике,
од прошле године
даки број ваше
напомена сам
купио, јер ја и
моја мама много
волим да га
имамо због разних
занимљивости. Ја и
мене много занима
да ли би сте
могли у следећем
броју да објавите
маленак о амфиоксусу,
јер бих много волео
да знам нешто више
о њему.

Горчин Ранчић
32000 Чзчзк
Обилићева 148

Амфиоксус или коплаш је морска животиња дуга шест до осам центиметара, провидна и на оба краја зашиљена. Ова животиња има једно леђно пераје које јој обрубљује реп и завршава се шиљасто, као копље, па је по томе и добила име. Коплаш нема главу, а на предњем делу трбушне стране налази му се само усни отвор. Нема

шездесет четири

ни срце, а уместо бубрега има једноставан систем каналића. Амфиоксус живи на пешчаним обалама Јадранског и осталих европских мора, закопан у песку до уста, а храни се планктоном који му донесу морски таласи. Коплаш се много проучава да би се одредио његов положај у систематици животиња. Он има леђни свитак, хорду, која представља почетни развојни облик кичме, па је по томе сродан кичмењацима. Али, пошто је по телесној грађи сличнији плашташима, коплаш је, у ствари, прелазни облик између плашташа и кичмењака ■

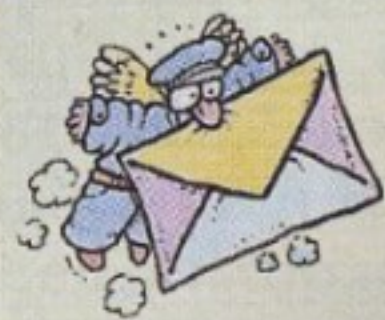
УКРАСИ НА УГЛОВИМА БРВНАРА

ЛАЗАР
Костолац

Молим вас да ми одговорите шта је то ћерт.

ДЕЛО ФАРАОНА ЕХНАТОНА

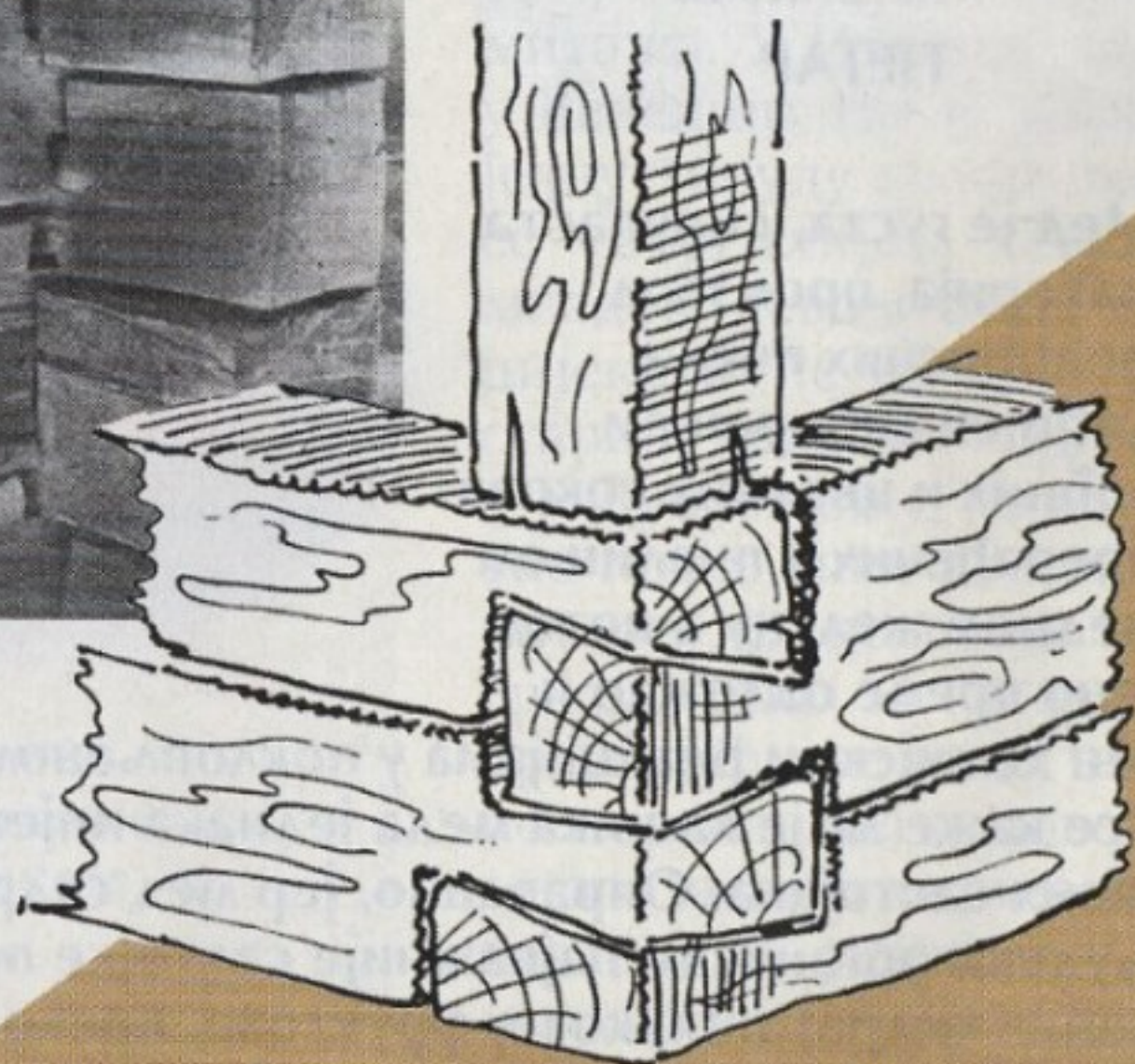

Занима ме кад се јавила прва једнобожачка вера.

ЉУБИВОЈЕ
Деспотовац

Прва позната једнобожачка вера (монотеизам) дело је египатског фараона Ехнатона. Овај владар из 14. века пре наше ере одбацио је постојеће веровање у више богова, на челу са Амоном, и за јединог бога прогласио Атону-Сунце. Он сам певао је песме у којима је величао бога-Сунце, који даје сав живот. За његове владе и египатска уметност одступила је од свог традиционалног стила, о чему сведочи и више сачуваних извајаних портрета његове супруге Нефретете, чувене лепотице старог века (на слици). Ова реформа била је кратког века. Ехнатон је умро млад, а после њега на власт је дошао Тутанкамон који се вратио старој вери. Њему су захвални свештеници подигли велелепну гробницу, једну од ретких која је неопљачкана дочекала 20. век ■

Ћерт је израз који се користи у грађевинарству. Он означава урез, усек на греди. Источњачког је порекла и изведен од турске речи кертик, која у турском језику има исто значење као и код нас. Ћертови представљају урезане и украшене крајеве греда на угловима зграда направљених од брвана. Овај израз коришћен је кад је у градњи кућа обилато употребљавана дрвена грађа. Данас се ретко користи, али је заступљен у српској антропонији (наука која проучава имена). По ћерту су, наиме, настали надимци, називи родова и нека српска презимена. Они се односе на људе који се баве (или чији су се преци бавили) грађевинарством. У Београду има више породица с овим презименом ■

ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

РЕШЕЊА

1. ТРИ ПРОДАВНИЦЕ

Свака продавница продала је 2/3 јабука, што сагласно услову задатка износи 14 kg. Према томе, једна трећина робе пристигле у сваку продавницу је 7 kg, значи, у сваку продавницу доведено је по 21 kg јабука ■

2. ЈАНКО И МАРКО

Збирка кошта 180 динара ■

3. ТУНЕЛ

Од тренутка кад локомотива уђе у тунел, па све до изласка последњег вагона из тунела сваки вагон пређе 1000 метара, те је тражено време један минут ■

4. ЧЕТИРИ ДУЖИ

Из сваке од осам тачака полази по седам правих ка преосталим тачкама. Значи, број правих је $8 \times 7 = 56$. Међутим, како сваку праву при томе рачунамо два пута, укупан број правих је $56 : 2 = 28$ ■

5. ВИТЕЗ

Копље кошта 3 златника, коњ 10, мач 8, а штит 4 златника ■

6. МИЛАН И ЛОПТА

Нека је x цена лопте, а y вредност посла. Тада је $y = 1300 + x$, $y/3 = 100 + x$. Одавде је $x = 500$ динара ■

7. РАСИТНИТЕ!

Апоена од 2 динара биће 25, а од 5 динара 10 комада ■

8. ЗИДНИ ЧАСОВНИК

Подне за 11 секунди, а 18 часова за 5 секунди ■

9. КОЛИКО ВИДИТЕ ТРОУГЛОВА?

Укупно имате 18 троуглова ■

10. ВРЕДНА МИЛИЦА

Нека је x број дана, а y укупан број задатака. Тада је $15x = y$ и $18(x - 3) + 12 = y$, односно $x = 14$ дана, те је број задатака 210 ■

11. РАЗЛИЧИТИ НАЧИНИ

$0 + 30 = 1 + 29 = 2 + 28 = \dots = 30 + 0$, значи на 31 начин ■

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

79

ПОЛИТИКИН забавник / главни и одговорни уредник Зефирино Граси. - Бир. изд. - Год. 1, бр. 1 (28. фебруар 1939)-год. 3, бр. 220 (4. април 1941); год. 14, бр. 1 (5. јануар 1952)- . - Београд : Политика Магазини, 1939-1941; 1952- (Београд : Политика АД). - 30 cm

Недељно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник
(Бирилично изд.)
COBISS.SR-ID 16193794

РЕШЕЊА

АНАГРАМ

Леонард Коен ■

БРОЈЧАНА УКРШТЕНИЦА

Москва, ало, астропилот, тираде,
Еко, игуманија, јукати, алт,
арарина, ир, ба, сипати, Еторе,
Еген, Ђира, плата, к, Аст, омоти,
ва, ар, Итака, ђубан, рити, радин ■

СКАНДИНАВКА

Лов, аре, кал, ши, поредак,
столица, Коџак, м, оке, амо, в,
ранар, Офи, та, флека, в,
Радинка, е, Едам, Неро, ев, Кле,
Ири, рарог, М, Ин, ромб, Б, Карел,
Ерих, чд, рам, Еко, Илинден ■

ОСМОСМЕРКА

Боровница

УКРШТЕНИЦА

Мувар, р, алопати, каша, рт, Ени,
моа, Дензел, органет, н, Тот, р,
амо, очи, црни лук ■

С. Б.

ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

БРОЈ 2997

ЗАБАВНИК

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“
изашао је 28. фебруара 1939. године

Издаје и штампа ПОЛИТИКА АД
Цетињска 1, 11001 Београд

За издавача:
Милорад Гушавац
Генерални директор

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

Заменик Главној и одговорној уредника
Петар Милатовић

Графички уредник Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Јасна Лукић
Мирјана Огњановић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција Бранислав Вукомановић
Зорана Грујичић
Зорица Милошевић
Јелена Попадић
Митра Тилев
Милован Зоре

Редакција ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
Цетињска 1/II
11001 Београд

Секретаријат 330-1452; 330-1456
Техничка редакција 330-1454
Претплата 330-1638; 330-1640; 330-1633
Огласни сектор 330-1186; 330-1426
Телефакс 011/337-3319

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец (4 броја) 355,00 дин.
3 месеца (12 бројева) 1.065,00 дин.
6 месеци (26 бројева) 2.305,00 дин.
12 месеци (52 броја) 4.610,00 дин.
Текући рачун код Комерцијалне банке
АД Београд: 205-16454-02

Претплату слати уз обавезну назнаку:
ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 109 EUR или противвредност
осталих валута. Полугодишња/авионом: I група –
Европа: 120 EUR. II група – Азија – Африка:
126 EUR. III група – Америка – Аустралија:
132 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ У EUR

(или противвредност осталих валута)
за иностранство вршити преко:

I CORRESPONDENT BANK

SWIFT- BIC: DRESDEFF
Name: DRESDNER BANK AG
City, Country: FRANKFURT AM MAIN
GERMANY

II BENEFICIARY'S BANK

SWIFT- BIC: KOBRSBGXXX
Name: KOMERCIJALNA BANKA AD
BEOGRAD
Street: SVETOG SAVE 14
City, Country: BEOGRAD
REPUBLIC OF SERBIA

III BENEFICIARY

IBAN/ Account Number:
RS35205000702174700089
Name: POLITIKA AD - ZA NOVINSKO-
IZDAVAČKU I GRAFIČKU DELATNOST
Street: CETINJSKA 1
City, Country: 11000 BEOGRAD
REPUBLIC OF SERBIA

Код уплате обавезно навести:

Претплата на лист Забавник

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА АД, Цетињска 1, Београд
Србија или на факс ++ 381 11 3373-160

Интернет адреса: www.politikin-zabavnik.rs
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika-ad.com

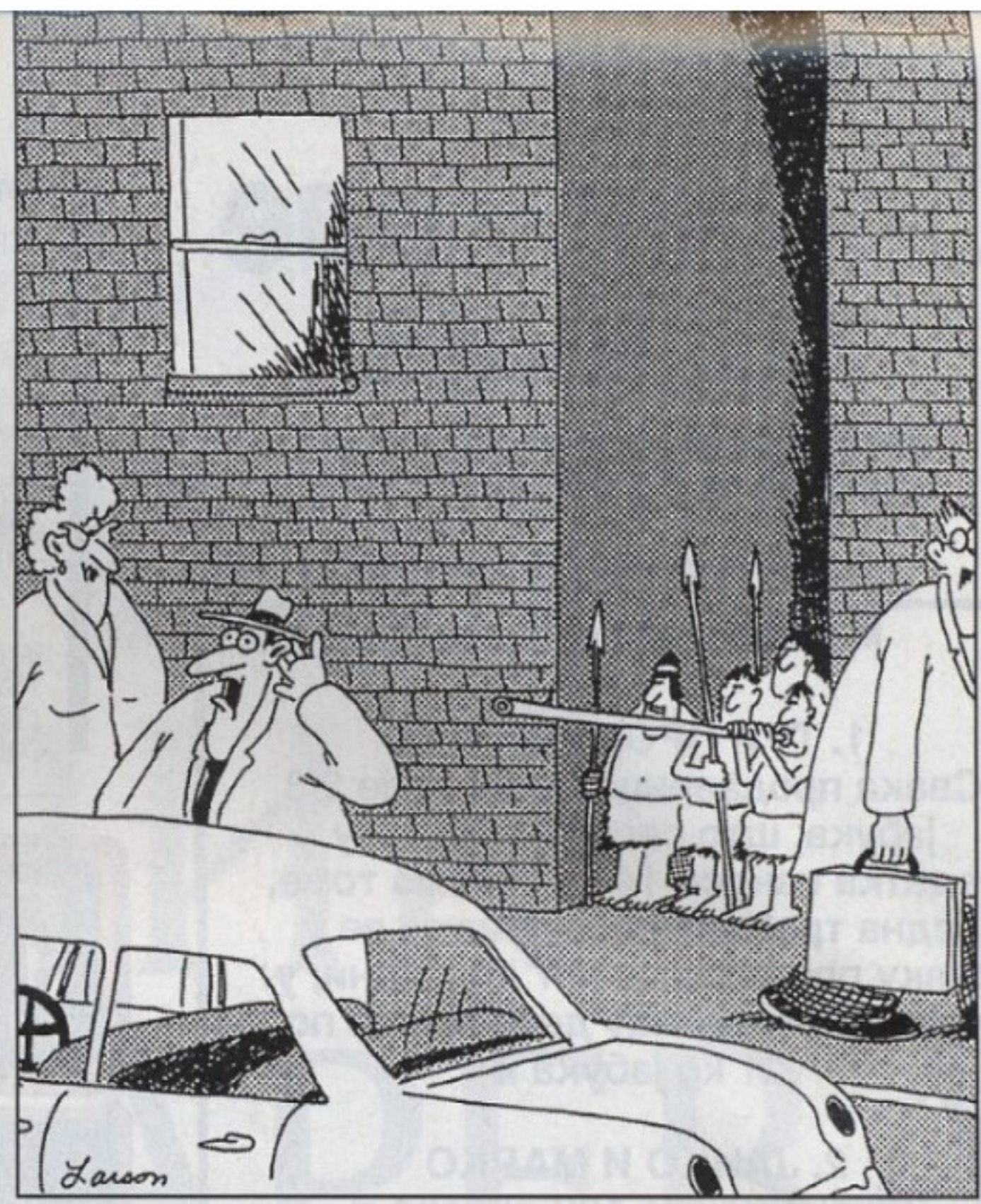
ЧУДЕСНИ СВЕТ

ТЕРИЈА ЛАРСОНА

РОВОКОПАЧКА
ШКОЛА

ПИГМЕЈИ
НА
ЛЕТОВАЊУ

РЕКЛИ СУ О ИГРИ И ИГРАЧКАМА

НАША ДОСТИГНУЋА НЕКА СУ ВРСТА ЛЕПИХ **ИГРАЧАКА** СМИШЉЕНИХ ДА НАМ ОДВРАТЕ ПАЖЊУ ОД ОЗБИЉНИХ СТВАРИ. ОНА СУ УСАВРШЕНИ НАЧИН ДА СЕ ПОБЕДИ НЕСАВРШЕНОСТ.

Хенри Дејвид Торо
амерички есејиста
и филозоф
(1817–1862)

ЈЕДНОМ САМ ДЕЦИ ЗА БОЖИЋ КУПИО БАТЕРИЈЕ С НАПОМЕНОМ ДА **ИГРАЧКЕ** НИСУ УКЉУЧЕНЕ У ПОКЛОН.

Бернард Менинг
амерички комичар
(1930–2007)

ЖИВИ И РАДИ, АЛИ НЕ ЗАБОРАВИ ДА СЕ **ИГРАШ**, ДА СЕ ЗАБАВЉАШ И ДА ИСТИНСКИ УЖИВАШ.

Ајлин Кади
енглеска списатељица
(1917–2006)

РАЗЛИКА ИЗМЕЂУ ОДРАСЛИХ МУШКАРАЦА И ДЕЧАКА ЈЕ САМО У ЦЕНИ ЊИХОВИХ **ИГРАЧАКА**.

Марвин Дејвис
амерички пословни човек
(рођен 1925)

САМО АКО ЧОВЕК ТУГУ ПРИКАЖЕ КАО РАЗНОБОЈНУ **ИГРАЧКУ** ЉУДИ ЋЕ БИТИ ЗАИНТЕРЕСОВАНИ, МАКАР ИЗВЕСНО ВРЕМЕ. ЉУДИ СУ СЛИЧНИ ДЕЦИ – СВАКИ ДАН МОРАЈУ ДА ДОБИЈУ НОВУ **ИГРАЧКУ**.

Ема Голдман
амерички борац
за људска права
(1869–1940)

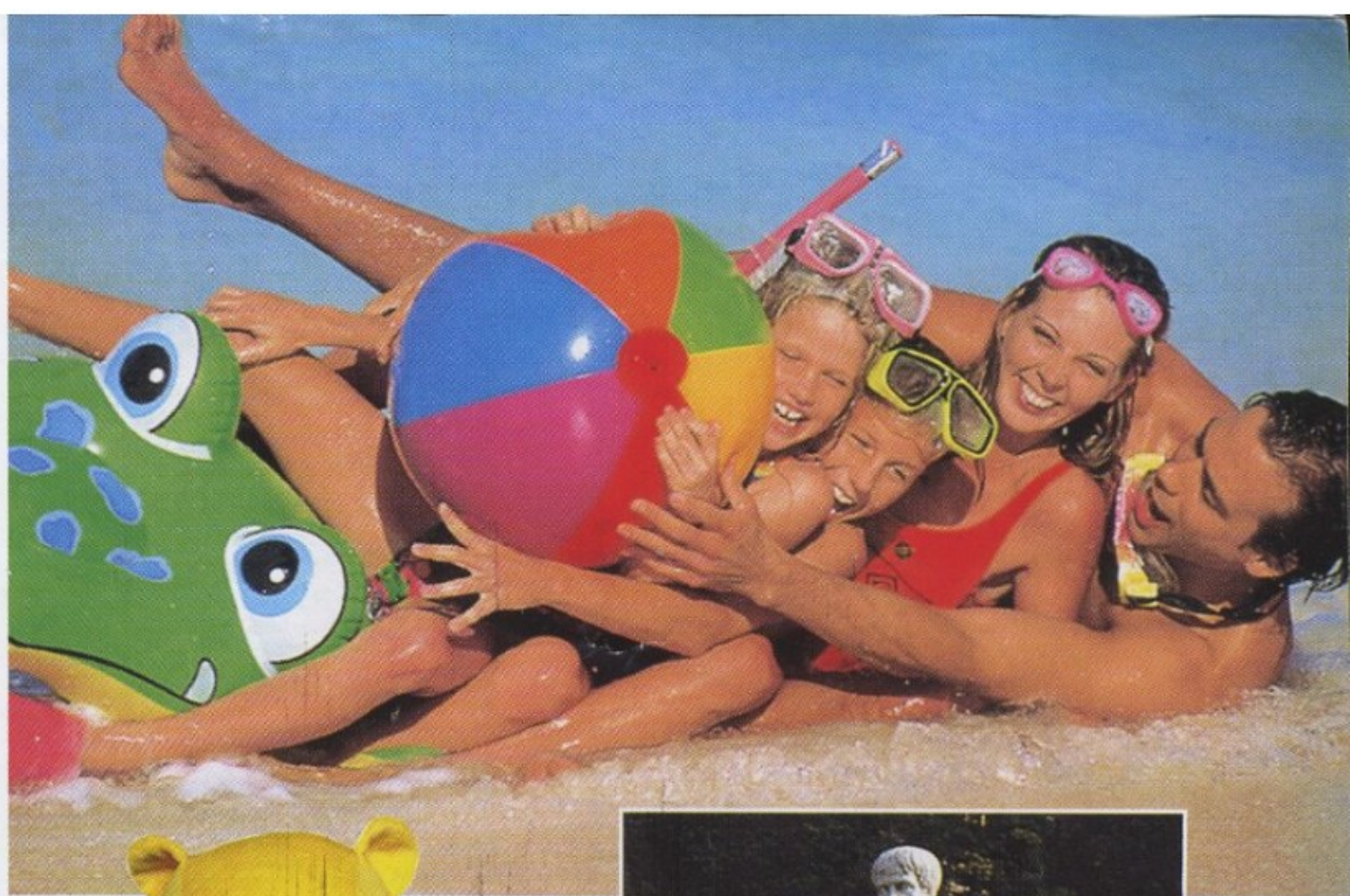

ЖИВОТ ЈЕ ПОПУТ КРАТКЕ ПОСЕТЕ РАДЊИ С **ИГРАЧКАМА**, ИЗМЕЂУ РОЂЕЊА И СМРТИ.

Дезмонд Морис
британски зоолог и писац
(рођен 1928)

ИСТИНСКИ ПРЕДМЕТ ЖИВОТА ЈЕДНОГ ЧОВЕКА ЈЕ ДА СЕ – **ИГРА**.

Гилберт Честертон
енглески писац и критичар
(1874–1936)

РАД ЈЕ ЗАСНОВАН НА СВЕМУ ШТО ЈЕ ТЕЛО ПРИМОРАНО ДА ЧИНИ. **ИГРА** ЈЕ ЗАСНОВАНА НА СВЕМУ ШТО ТЕЛО НИЈЕ ПРИМОРАНО ДА ЧИНИ.

Марк Твен
амерички писац
(1835–1910)

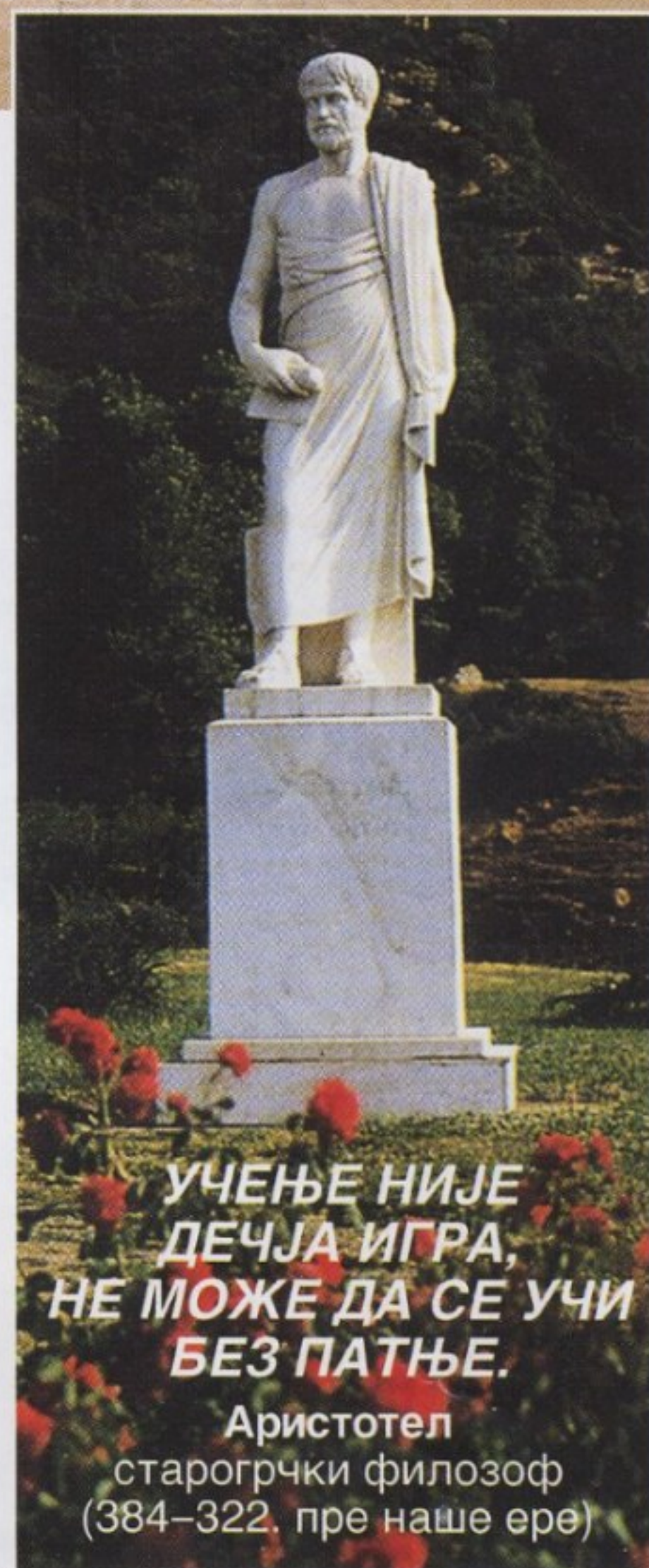
ПУСТИТИ УМ ДА СЕ **ИГРА** НАЈБОЉИ ЈЕ НАЧИН ЗА РЕШАВАЊЕ ТЕШКОЋА.

Бил Вотерсон
амерички стрипски аутор
(рођен 1958)

АКО ИМА ДОБИТНЕ КАРТЕ, ЧОВЕК УВЕК ТРЕБА ДА **ИГРА** ПОШТЕНО.

Оскар Вајлд
енглески писац
(1854–1900)

УЧЕЊЕ НИЈЕ ДЕЧЈА ИГРА, НЕ МОЖЕ ДА СЕ УЧИ БЕЗ ПАТЊЕ.

Аристотел
старогрчки филозоф
(384–322. пре наше ере)

У СВАКОМ ПРАВОМ ЧОВЕКУ СКРИВЕНО ЈЕ ДЕТЕ КОЈЕ ЖЕЛИ ДА СЕ **ИГРА**.

Фридрих Ниче
немачки филозоф
(1844–1900)

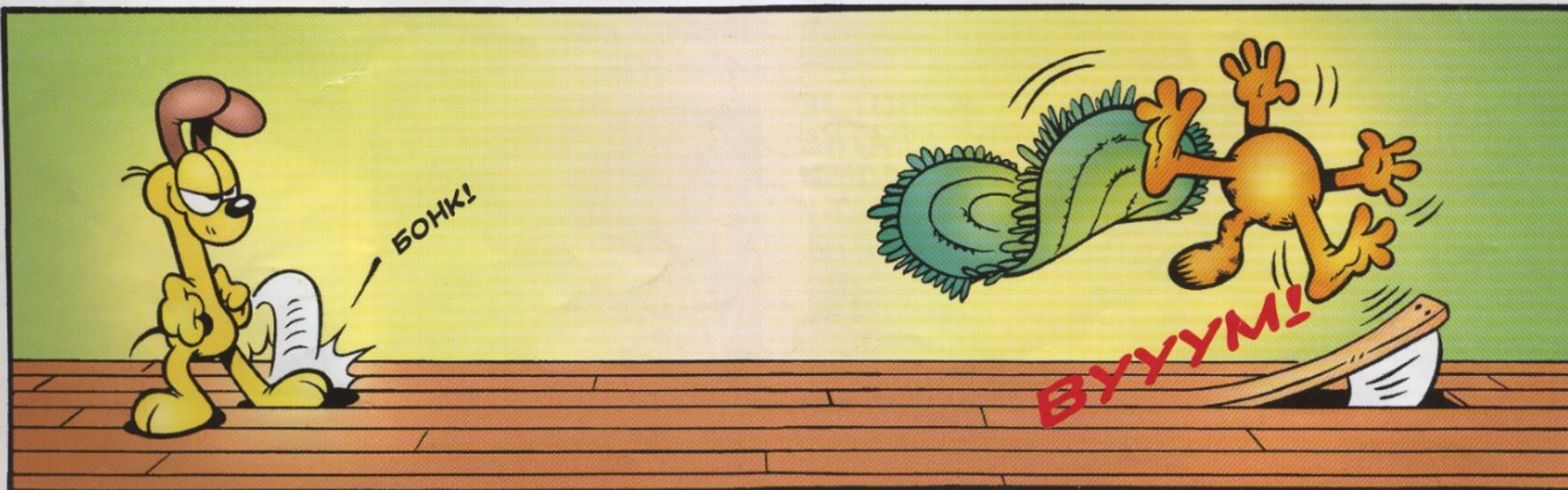
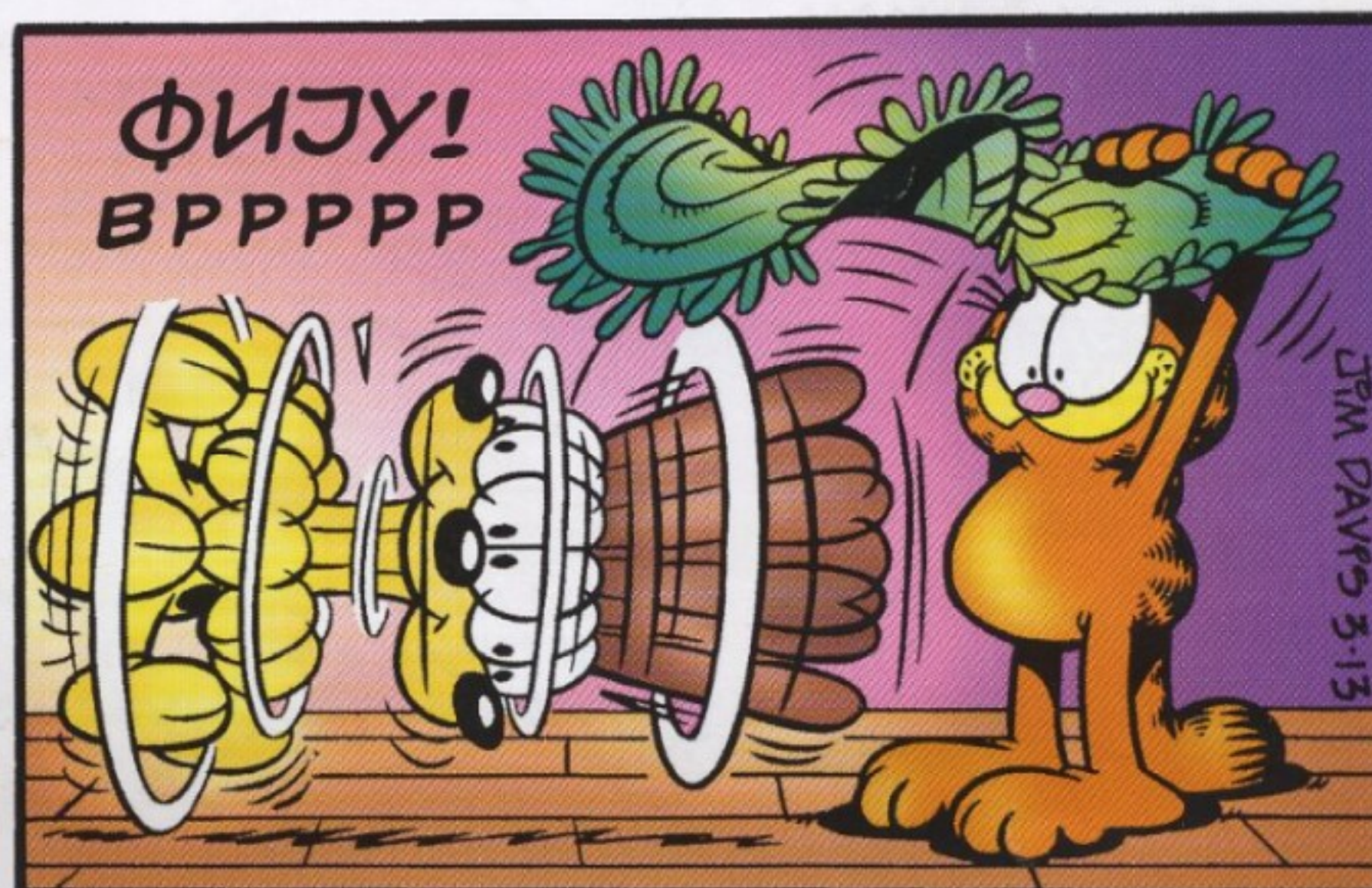
ПРВО ТРЕБА ДА НАУЧИШ ПРАВИЛА **ИГРЕ** И ПОТОМ ДА **ИГРАШ** БОЉЕ ОД БИЛО КОГ ДРУГОГ.

Алберт Ајнштајн
амерички научник
јеврејског порекла
(1879–1955)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD GARFIELD

ПОДПИСКА
ЗАБАВНИК

17. 7. 2009.